

ОЕБС-ОВО ИСТРАЖИВАЊЕ О НАСИЉУ НАД ЖЕНАМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

ДОБРОБИТ И БЕЗБЈЕДНОСТ ЖЕНА

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

ИЗВЈЕШТАЈ О НАЛАЗИМА

This project is funded
by the European Union

Ständige Vertretung
der Bundesrepublik Deutschland bei der OSZE:
Wien

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

EUROPE
INTEGRATION
FOREIGN AFFAIRS
FEDERAL MINISTRY
REPUBLIC OF AUSTRIA

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

REGERINGSKANSLIET
Ministry for Foreign Affairs
Sweden

Permanent Delegation of Italy
to the OSCE

www.osce.org

ISBN: 978-3-903128-20-0

Рад описан у овом извјештају обављен је у складу са захтјевима међународног стандарда квалитета за истраживање тржишта, ISO 20252: 2012, и условима Ипсос МОРИ, који се могу наћи на <http://www.ipsos-mori.com/terms>.

© OEBS 2019

ОЕБС је уложио много труда у развој материјала у овој публикацији. Међутим, ОЕБС не прихвата никакву одговорност за тачност и потпуност информација, упутстава и савјета или за грешке при штампању. Ставови, мишљења, налази, тумачења и закључци изражени у овом тексту ставови су ауторки и особа које су допринијеле овом извјештају и не одражавају нужно званичну политику или позицију ОЕБС-а и држава учесница.

Све фотографије коришћене у овој публикацији подлијежу лиценци.

ОЕБС-ОВО ИСТРАЖИВАЊЕ О НАСИЉУ НАД ЖЕНАМА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

ДОБРОБИТ И БЕЗБЈЕДНОСТ ЖЕНА

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ИЗВЈЕШТАЈ О НАЛАЗИМА

Organization for Security and
Co-operation in Europe

Основне информације

Организација за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС), највећа регионална организација за безбједност на свијету, бави се широким спектром безбједносних изазова, у које спада и заштита људских права и промоција родне равноправности. Међу најважнијим подручјима рада Организације налазе се јачање регионалне безбједносне сарадње, превенција сукоба, те управљање кризним и постконфликтним ситуацијама. ОЕБС броји 57 држава чланица, покрива регију која се простире читавом Европом, а укључује и Сједињене Америчке Државе, Канаду, Средњу Азију и Монголију. Кроз рад Секретаријата, три специјализоване институције и 16 теренских канцеларија, ОЕБС ради на рјешавању бројних безбједносних изазова те пружа помоћ државама чланицама у испуњавању њихових свеобухватних политичких обавеза.

ОЕБС препознаје насиље над женама и дјевојчицама (ННЖД)¹ као пријетњу појединкама, али и као шире сигурносно питање те стога сматра превенцију и борбу против насиља над женама и дјевојчицама једним од приоритетних подручја рада. Насиље над женама и дјевојчицама представља трајно кршење људских права чиме се угрожава безбједност и сигурност безброј жена и дјевојчица широм свијета. Не само да погађа њихове животе и омета их да у потпуности и равноправно учествују у друштвеном животу, већ погађа и животе оних који су им блиски. На концу, трајно утиче на њихово здравље, дјецу, на њихове заједнице, као и на друштво у цјелини.

Родна неравноправност лежи у коријену родно заснованог насиља над женама и дјевојчицама. ОЕБС има кључну улогу у раду с државним актерима на изградњи њихових капацитета потребних за превенцију родно заснованог насиља и заштиту преживјелих.² Под слоганом “Довести сигурност у дом”, ОЕБС наглашава да жене и дјевојчице морају бити безбједне и у јавности и код куће како би могле искористити свој пуни потенцијал и допринијети политичком, економском и друштвеном развоју.

Насиље над женама и дјевојчицама јавља се и у вријеме одвијања сукоба, тако да је ОЕБС наручио ову квалитативну и квантитативну студију с циљем расвјетљавања учесталости различитих облика насиља над женама и дјевојчицама у конфликтним и неконфликтним срединама у одабраним државама чланицама ОЕБС-а, а то су: Албанија, Босна и Херцеговина, Сјеверна Македонија, Црна Гора, Србија, Молдавија и Украјина. Истраживање је спроведено и на Косову.³

Ова студија, прво такво репрезентативно истраживање спроведено у југоисточној Европи или источној Европи, како би се обезбиједили упоредиви подаци у цијелом региону, обухвата родне ставове и искуства жена из мањинских група.⁴ Циљ студије је да пружи грубе податке који ће послужити за израду свеобухватнијих, на доказима заснованих, политика рада, стратегија, програма и активности на превенцији и борби против насиља над женама. Крајњи циљ овог истраживања је да се прикупе докази за информисано доношење одлука и заговарање на различитим нивоима, чиме ће се допринијети остваривању циљева одрживог развоја, те смањењу степена насиља над женама у циљним регионима, јачању сервиса за рад с преживјелима и већој безбједности жена.

- 1 Термини “насиље над женама” и “насиље над женама и дјевојчицама”, који се наизмјенично користе у овом извјештају, подразумевају физичко, сексуално и психичко насиље које врше интимни партнери и непартнери, као и ухођење и сексуално узнемиравање.
- 2 У овом извјештају термини “преживјела” и “жртва” користе се наизмјенично.
- 3 Свако спомињање назива Косово, без обзира да ли упућује на територију, институције или становништво у овом тексту треба да се тумачи у потпуности у складу са Резолуцијом Савјета безбједности УН-а 1244.
- 4 Упитник који је коришћен у овом истраживању заснива се на упитнику који је користила Агенција ЕУ за основна права у истраживању спроведеном у 28 држава чланица ЕУ 2012. године и упоредив је с њим.

Сажетак

Увод

Овај извјештај садржи налазе ОЕБС-ове квалитативне и квантитативне студије спроведене у Босни и Херцеговини (БиХ) о насиљу над женама. Студија је спроведена у прољеће/љето 2018. године и обухвата:

- Десет интервјуа са стручњацима и стручњакињама, који су обезбиједили свеобухватан преглед проблема везаних за насиље над женама и насиље у ситуацијама сукоба;
- Истраживање на основу репрезентативног узорка од 2.321 жене старосне доби између 18 и 74 године које живе у Босни и Херцеговини, од којих 1.163 у Федерацији Босне и Херцеговине (ФБиХ), 1.019 у Републици Српској (РС) и 139 у Брчко дистрикту БиХ, ради утврђивања учесталости и посљедица насиља путем вишестепеног стратификованог насумичног узимања узорака;
- Девет фокус-група (пет у ФБиХ и четири у РС) са женама бошњачке, српске и ромске етничке припадности о њиховим ставовима према насиљу над женама;
- Шест дубинских интервјуа са женама које су искусиле насиље, у које спадају и жене с инвалидитетом, како би се детаљније разумио утицај који насиље има на њих.

Кључни налази

Иако су ипак представљени одвојено, јер одговорност за превенцију насиља над женама и подршка жртвама лежи на ентитетима, налази овог истраживања су генерално слични у ФБиХ и у РС-у, упркос чињеници да је број жена погођених сукобом већи у ФБиХ.

Забринутост због проблема насиља над женама широко је распрострањена у БиХ. Двије трећине жена (67%) сматра да је насиље над женама уобичајена појава, док преко четвртине њих (27%) сматра да је *веома уобичајена*.

Учесталост

Тек мало мање од половине жена у БиХ (48%) искусило је неки облик насиља, укључујући и насиље од стране интимног партнера, непартнера, ухођење или сексуално узнемиравање, од своје петнаесте године. Прецизније речено, скоро четири од десет жена (38%) изјавило је да су искусиле психичко, физичко или сексуално насиље од петнаесте године од стране партнера или непартнера (ФБиХ: 36%, РС: 39%).

Једна од седам жена (14%) каже да је искусила психичко или сексуално насиље од петнаесте године од стране партнера или непартнера. У смислу починилаца, број пријављених случајева је највиши када је у питању насиље од стране бившег партнера, при чему 11% жена које су имале бившег партнера каже да је искусило један или више облика оваквог насиља, у поређењу са 6% жена које кажу да су искусиле физичко или сексуално насиље од стране садашњег партнера, и 8% свих жена које кажу да су искусиле насиље од стране непартнера. Ове бројке су исте у оба ентитета.

Од петнаесте године живота, 28% жена наводи да су искусиле сексуално узнемиравање (РС: 31%; ФБиХ: 26%), док је 10% жена доживјело сексуално узнемиравање у периоду од 12 мјесеци прије истраживања (РС: 14%, ФБиХ: 9%). Ухођење је искусила једна од двадесет испитаних жена (5% у оба ентитета).

Све ове бројке ниже су од просјека забиљеженог широм Европске уније, иако овдје треба да се у обзир узму и друштвене норме. Заиста, жене у државама са дуготрајнијом традицијом ширења свијести о родној равноправности отвореније су за разговор о насиљу. На примјер, скандинавске државе у ЕУ имају веће стопе насиља, али и ниже стопе прихватања секса без пристанка или ставова у којима су

жене у подређеном положају у односу на мушкарце. Поред тога, квалитативна анализа показује да се одређени видови насиља од стране интимног партнера још увијек сматрају нормалном појавом у БиХ.

Једна од 12 (8%) жена каже да је искусила неки облик физичког насиља прије **петнаесте** године од стране одрасле особе, од шамарања до снажних удараца, углавном од стране родитеља. Дјевојчице су често доживљавале опетовано насиље. Када је у питању насиље у дјетињству, резултати за жене у РС-у показују значајно већу учесталост у поређењу са женама у ФБиХ (13% наспрам 7% за све облике насиља у дјетињству).

Нешто мање од половине жена у БиХ доживјело је неки облик злостављања од петнаесте године

Посљедице насиља

Утицај оваквог насиља може да буде озбиљан и дуготрајан. Преживјеле особе обично трајно осјећају емоције попут страха, шока, срама или бијеса – сваку од ових емоција навело је између двије петине и двије трећине жртава – док око три од десет преживјелих особа живе са дуготрајним психичким посљедицама, као што је осјећај угрожености, депресије, недостатка самопоуздања и потешкоћа са спавањем. Жртве насиља у ФБиХ у значајно већем размјеру од жртава у РС-у изјављују да су задобиле физичке повреде услед најозбиљнијег инцидента насиља, посебно када је у питању насиље од стране непартнера (49% у ФБиХ наспрам 16% у РС-у). Узорак је мање изражен, али и даље превалентан, када су у питању интимни партнери: 65% жена у ФБиХ и 44% у РС-у пријавиле су повреде које су им нанијели интимни партнери услед најозбиљнијег инцидента насиља.

Када говоримо о насиљу у дјетињству, резултати за жене у РС-у показују већу учесталост оваквог насиља него за жене у ФБиХ (13% наспрам 7% за све облике насиља).

Ставови и норме

Жене осјећају да живе у друштву у којем се много очекује од њих: да буду добре мајке, супруге, домаћице те добре раднице. Патријархалне норме су и даље присутне, гдје већина жена (59%) вјерује да би се највећи број њихових пријатељица сложио да 'добра супруга треба да слуша мужа, чак и ако се не слаже с њим'. Такви ставови се, ипак, мијењају и варирају од једне групе жена до друге. Млађе жене се најчешће не слажу с овим ставом, као ни високо образоване или жене са добро плаћеним пословима.

У погледу свих питања везаних за ставове у овом истраживању, млађе жене, боље образоване жене и жене с бољим примањима у знатно мањој мјери се слажу са широко распрострањеним ставом о женској подређености мушком партнеру. С друге стране, жене изнад 60 година, које су искусиле сукоб, имају дјецу, само основно образовање или су економски неактивне (обављају послове домаћице или су у пензији), имају мала новчана примања, живе у сеоским срединама или су повратнице или избјегле и расељене особе, имају тенденцију да вјерују у подређеност жене мужу. Мишљење да је насиље над женама уобичајено мање се јавља код оних жена које не подржавају ставове о патријархалним нормама женске подређености.

Упркос овим различитим ставовима о улози жене у друштву, насиље над женама је проблем који погађа жене свих старосних доби, примања и географских локација.

У погледу норми и ставова, поједини показатељи су виши у једном ентитету у односу на други, али не тако да указују на досљедну разлику у перцепцијама. Међутим, жене у РС-у чешће се слажу да ће жена која је доживјела насиље од свог партнера испричати некоме о том инциденту, чак и ако он није био тако озбиљан или се није често понављао. Ипак, жене које су преживјеле насиље у РС-у у мањој мјери пријављују инцидент полицији у поређењу са женама у ФБиХ. Ово се огледа у квалитативном истраживању, које је показало да жене у оба ентитета изражавају недостатак повјерења у полицију и центре за социјални рад.

Генерално, учешће полиције у најозбиљнијим инцидентима насиља је на ниском нивоу, посебно када се ради о насиљу од стране садашњег партнера. Због све тежих случајева које пријављују жртве у ФБиХ (при чему се јавља већа учесталост физичких повреда), више случајева задобило је пажњу полиције у овом ентитету у односу на РС.

Невладине организације које пружају посебне услуге нису много познате јавности, те већина жртава није затражила њихову помоћ. Неинформисаност о постојању служби за помоћ једна је у низу многих препрека за жене које желе пријавити своја искуства. Друге препреке које су биле предметом квалитативног истраживања односе се на осјећај срама због виктимизације, страх од починиоца, неповјерење у институције, жељу да се породица одржи на окупу и финансијску зависност.

Жене погођене сукобом

Свеукупно, 64% жена може се сматрати да су директно погођене сукобом, тј. жене које се дефинишу као оне које су живјеле у вријеме сукоба и имале барем једно од искустава у вези са сукобом, о чему ће бити говора у 4. поглављу. Већина жена доживјела је сукоб који се десио од 1992. до 1995. године у БиХ.

Ове жене су погођене на многе начине, а многе од њих имале су мушкарце у породици који су се борили у оружаном сукобу. Поменуто учесталост насиља од стране садашњег партнера је већа код оних жена чији су се тренутни партнери борили у сукобу, него код жена чији се тренутни партнери нису борили у сукобу. Надаље, утицај насиља од стране непартнера и бившег партнера је израженији код жена које су директно погођене сукобом, јер је већи број ових жена претрпио разне дугорочне психичке реакције и физичке посљедице услед најозбиљнијег инцидента претрпљеног насиља.

Закључци

На основу овог истраживања донесени су сљедећи закључци и препоруке (погледати 8. поглавље за више детаља):

1. Друштвене норме и ставови се мијењају, али је број пријава насиља на ниском нивоу

Иако жене у Босни и Херцеговини сматрају да је насиље над женама врло уобичајено, знатно мање жена него у ЕУ изјавило је да су доживјеле насиље. Иако још увијек постоје увјерења о женској подређености и о томе да је насиље приватна ствар, мали број жена сматра да је жртва крива. Упркос томе, 84% жена не пријављује насиље полицији. Квалитативно истраживање је показало да постоји неповјерење у институције, а интервјуисани стручњаци и стручњакиње су нагласиле да је потребно више нагласка ставити на подизање свијести о сексуалном насиљу у интимним партнерским односима.

2. Нема правилног спровођења закона

Квалитативно истраживање је показало да, иако законски оквир углавном постоји у Босни и Херцеговини, закони о насиљу над женама се не спроводе адекватно, посебно у области санкционисања починилаца. Постоји потреба за већом кохезијом и сарадњом између различитих заинтересованих страна. Такође, ту је и недостатак заједничке методологије за прикупљање података и недовољно финансирање услуга.

3. Већина жена је директно погођена сукобом

Двије трећине жена у БиХ могу се дефинисати као директно погођене сукобом. Насиље од стране непартнера током сукоба није у довољној мјери процесуирано, а још увијек недостаје ефикасан систем репарације. Надаље, већа је вјероватноћа да ће жене погођене сукобом претрпјети повреду од интимног партнера.

Препоруке

На основу налаза проистеклих из истраживања, прецизираних у горњем тексту, донесене су конкретне препоруке у циљу рјешавања проблема насиља над женама.

Образовање, размјена информација и подизање свијести

1. Институционални механизми за осигурање родне равноправности, релевантна министарства и институције влада ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ, невладине организације и медији треба да спроводе редовне кампање информисања и подизања свијести, како би се супротставили схватању традиционалних родних улога и стереотипа, подигли свијест о индивидуалним и друштвеним посљедицама и штетности насиља над женама и дјевојчицама, промовисали доступне службе за подршку жртвама и како би повећали осјетљивост друштва за спречавање насиља, укључујући и развијање нулте толеранције према насиљу, као и ангажовање мушкараца и дјечака да говоре против насиља над женама и дјевојчицама.
2. Кампање за подизање свијести треба да буду осмишљене и спроведене на начин који је усмјерен на жене свих старосних доби и социо-економског поријекла и треба да се користе познате медијске платформе и модерне технологије кад год је то могуће. Програми информисања треба да буду усмјерени и на жене у неповољном положају, укључујући жене с инвалидитетом, жене из мањинских група и оне које живе у руралним подручјима итд.
3. Активности подизања свијести требало би да укључују програме информисања о психичком насиљу и његовим посљедицама и да дају конкретне примјере шта је заправо психичко насиље, наводећи како је оно повезано с другим облицима насиља.
4. Надлежна ентитетска и кантонална министарства образовања требало би да осигурају да програми превенције родних стереотипа који се односе на ставове, вјеровања и понашања буду укључени у основне и средње школе и да школско особље буде добро обучено да идентификује и ријешава ово питање. *Peer-to-peer* образовни програми би такође требало да буду дио редовних активности за спречавање насиља над женама и дјевојчицама у школама.
5. Институције на свим нивоима треба да предузму одговарајуће мјере за координацију јавних информација.

Вишесекторски приступ, обука и пружање услуга подршке

6. Владе ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ те кантоналне владе требало би да издвоје одговарајућа средства за услуге подршке преживјелима насиља, осигурају адекватно финансирање постојећих сигурних кућа и осигурају да оне испуњавају стандарде у складу с препорукама из Истанбулске конвенције.
7. Надлежна министарства БиХ, ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ, заједно са институционалним механизмима за родна питања, треба да створе систем за пријављивање сексуалног узнемиравања у свим сферама живота и осигуравање координисаног одговора на узнемиравање. Такође треба да омогуће примјену Препоруке СМ/Рес (2019)1 о спречавању и борби против сексизма, коју је Комитет министара Савјета Европе усвојио 27. марта 2019. године.

8. Надлежна министарства и институције БиХ, ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ, које су укључене у систем заштите жртава, у сарадњи са статистичким институцијама, требало би да обезбиједи да се развије заједничка методологија за прикупљање података и извјештавање о родно заснованом насиљу те усклађивање поступака прикупљања података о насиљу над женама на нивоу БиХ, како би се омогућило поуздано, ефикасно и усклађено извјештавање.
9. Надлежна ентитетска/дистриктна/кантонална министарства и кантоналне владе, у сарадњи с институционалним механизмима који подржавају једнакост полова и организацијама цивилног друштва, треба да унаприједи систем упућивања за преживјеле насиља и да побољшају протоколе за поступање на локалном нивоу. Такође је неопходно да жене из угрожених група, укључујући жене с инвалидитетом и етничке мањине (посебно ромска популација), имају приступ тим услугама.
10. Надлежна министарства и институције БиХ, ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ, у сарадњи с институционалним механизмима за родна питања и организацијама цивилног друштва, треба да осигурају специјализоване услуге за жртве сексуалног насиља.
11. Надлежна министарства и институције БиХ, ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ требало би да обезбиједи да се починиоци досљедно кажњавају и подвргавају лијечењу. Треба да се ојачају капацитети одговорних актера за спровођење и праћење спровођења обавезног и добровољног психосоцијалног третмана за починиоце насиља. Треба да се усвоје јасни прописи о финансирању психосоцијалног третмана починилаца у ФБиХ, РС-у и Брчко дистрикту БиХ.
12. Стручним радницама и радницама у надлежним службама треба да се пружи усмјеренија подршка и да их се детаљно упозна са пружањем услуга и заштитом жртава. Сви пружаоци услуга требало би да имају континуирану обуку о приступима усмјереним ка жртвама. Требало би да постоји јасно разумијевање путева упућивања жртава, неопходних за пружање подршке женама из маргинализованих група.

Правда и заштита жена жртава насиља везаног за сукобе

13. Треба да се отклоне законодавне препреке како би се омогућило да се са жртвама насиља за вријеме сукоба поступа на исти начин, без обзира на мјесто њиховог пребивалишта.
14. Невладине организације и институционални пружаоци подршке свједоцима треба да наставе да јачају своју сарадњу и развијају поуздане механизме упућивања за жртве сексуалног насиља у вези са сукобом. Тужилаштва у БиХ требало би да развију политику за истрагу и процесуирање сексуалног насиља повезаног са сукобом и осигурају да постоје посебни капацитети за овај задатак. Сажетак ове политике треба да буде јавно доступан, посебно преживјелима сексуалног насиља у вези са сукобом.
15. Релевантни механизми који се баве транзиционом правдом треба да се укључе и да препознају искуства жена у вези са сукобом и треба да обезбиједи да постоји свијест о томе на који начин третирају посљедице сукоба и његове везе са насиљем над женама и дјевојчицама.

Резултати истраживања ОЕБС-а: Босна и Херцеговина

Квантитативно истраживање спроведено је на репрезентативном узорку жена у доби 18 до 74 године, које живе у Босни и Херцеговини. Од априла до августа 2018. године обављено је укупно 2.321* интервјуа (од којих 1.163 у Федерацији Босне и Херцеговине и 1.019 у Републици Српској). Подаци су пондерисани према познатом профилу становништва. Резултати представљени у наставку су подаци за Босну и Херцеговину.

*Укупан број интервјуа обављених у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ

ВЕЛИКА УЧЕСТАЛОСТ РАЗЛИЧИТИХ ОБЛИКА НАСИЉА НАД ЖЕНАМА

ВЕЛИКА УЧЕСТАЛОСТ РАЗЛИЧИТИХ ОБЛИКА НАСИЉА НАД ЖЕНАМА

■ Од 15. године живота ■ У периоду од 12 мјесеци прије спровођења истраживања

640.000*

жена доживјело је неки облик сексуалног узнемиравања, ухођења, насиља од стране интимног партнера или непартнера (укључујући психичко, физичко или сексуално насиље) од 15. године

*Приближни подаци

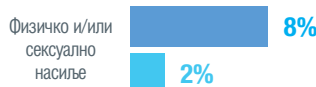
134.000*

жена је доживјело физичко и/или сексуално насиље од стране интимног партнера

106.000*

жена је доживјело физичко и/или сексуално насиље од стране непартнера

ЈЕДНА ОД ДЕСЕТ ЖЕНА ДОЖИВЈЕЛА ЈЕ ФИЗИЧКО И/ИЛИ СЕКСУАЛНО НАСИЉЕ ОД СТРАНЕ НЕПАРТНЕРА

■ Од 15. године живота ■ У периоду од 12 мјесеци прије спровођења истраживања

НАСИЉЕ ОД СТРАНЕ ПАРТНЕРА

Физичко насиље

10%

Сексуално насиље

4%

Психолошко насиље

36%

SDG 5.2.1: Физичко, сексуално или психолошко насиље у периоду од 12 мјесеци прије спровођења истраживања

11%

■ Од 15. године живота ■ У периоду од 12 мјесеци прије спровођења истраживања

ПСИХОЛОШКО НАСИЉЕ ОД СТРАНЕ ИНТИМНОГ ПАРТНЕРА ЈЕ НАЈРАСПРОСТРАЊЕНИЈИ ОБЛИК НАСИЉА НАД ЖЕНАМА

Понашање које је контролирајуће

28%

Понашање које је злостављачко

23%

Економско насиље

12%

Уцењивање уз злостављање дјецe

6%

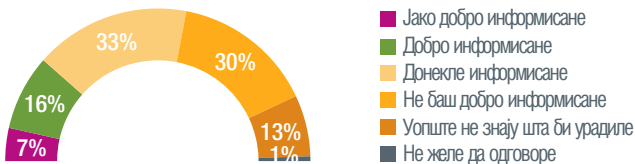
Основа: Учесталост сексуалног узнемиравања, ухођења и насиља од стране непартнера заснива се на истраживању свих жена у доби од 18 до 74 године (2.321); насиље од стране интимног партнера се заснива на истраживању свих жена које су икада имале партнера (2.061)

Organization for Security and
Co-operation in Europe

НИЗАК НОВО ПРИЈАВЉИВАЊА НАСИЉА И СВИЈЕСТИ О НАСИЉУ

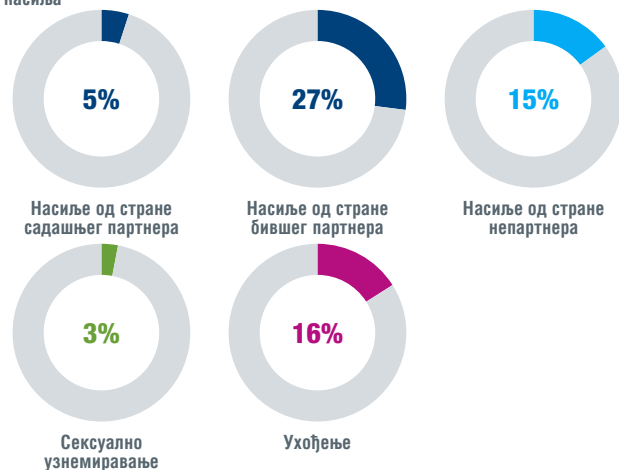
МНОГЕ ЖЕНЕ НЕ СМАТРАЈУ ДА СУ ИНФОРМИСАНЕ О ТОМЕ ШТА ТРЕБА ДА УРАДЕ УКОЛИКО ДОЖИВЕ НАСИЉЕ

Основа: Све жене у доби од 18 до 74 године (2,321)

НИСКЕ СТОПЕ ПРИЈАВЉИВАЊА ПОЛИЦИЈИ

% жена које су контактирале полицију директно након најтежег облика насиља

Основа: Све жене у доби од 18 до 74 године које су идентификовале најозбиљнији од сваког облика насиља – од стране садашњег партнера (81), бившег партнера (121), непартнера (114), сексуално узнемиравање (437), ухођење (83)

УЋУТКИВАЊЕ И ОКРИВЉИВАЊЕ ЖРТВЕ

■ У потпуности се/углавном се слажу ■ У потпуности се/углавном се не слажу

Q: Да ли би се ваши пријатељи углавном сложили или не са следећим изјавама?

Обавеза је жене имати сексуални однос са својим мужем чак и ако она то не жели

Важно је да мушкарац покаже својој жени/партнерици ко је главни

Q: У којој мјери се слажете или не слажете са следећим изјавама?

Насиље над женама је често испровоцирано од стране жртве

Насиље у породици је приватна ствар и требало би се рјешавати унутар породице

Основа: Све жене у доби од 18 до 74 године (2,321)

ПОСЉЕДИЦЕ НАЈТЕЖИХ ОБЛИКА НАСИЉА

НАСИЉЕ УЗРОКУЈЕ ПСИХОЛОШКУ БОЛ

% жена које су претрпиле једну или више психолошких посљедица због

Физичког и/или сексуалног насиља од стране интимног партнера или непартнера

Сексуалног узнемиравања

Ухођење

НАСИЉЕ УЗРОКУЈЕ ФИЗИЧКУ БОЛ

% жена које су претрпиле једну или више физичких посљедица због

Насиља од стране садашњег партнера

Насиља од стране бившег партнера

Насиље од стране непартнера

Било каквог насиља од стране интимног партнера и/или непартнера

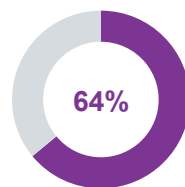
Према томе, ради се о **76.500 жена*** које су претрпиле повреду или физичке посљедице, узимајући у обзир само најтеже случајеве које су навеле да су доживјеле током свог одраслог живота.

*Приближни подаци

Основа: Све жене у доби од 18 до 74 године које су идентификовале најтежи од сваког облика насиља - сексуално узнемиравање (437), ухођење (83), насиље од стране садашњег партнера (81), бившег партнера (121) непартнера (114), било какво насиље од стране интимног партнера/непартнера (271)

НАСИЉЕ И ОРУЖАНИ СУКОБ

ДВИЈЕ ТРЕЋИНЕ ЖЕНА ЈЕ ДИРЕКТНО ПОГОЂЕНО СУКОБОМ

ЖЕНЕ ЧИЈИ СУ ПАРТНЕРИ УЧЕСТВОВАЛИ У СУКОБУ ИМАЈУ ДВОСТРУКО ВЕЋУ ВЈЕРОВАТНОЋУ ДА ДОЖИВЕ НАСИЉЕ

Међу женама које тренутно имају партнера, 35% каже да се њихов партнер борио у оружаном сукобу.

■ Партнер се борио у сукобу
■ Партнер се није борио у сукобу

Основа: Све жене у доби од 18 до 74 године (2,321) и оне са садашњим партнером (1,649)

Учесталост насиља

		Све (ФБиХ, РС и Брчко дистрикт БиХ)	ФБиХ	РС
Психичко, физичко или сексуално насиље од стране било којег непартнера или партнера		38%	36%	39%
Физичко / сексуално насиље од стране било којег непартнера или партнера	Од 15. године живота	14%	14%	15%
	Протеклих 12 мјесеци	4%	4%	4%
Насиље од стране непартнера	Од 15. године живота	Физичко: 7% Сексуално: 1%	7% 1%	7% 2%
	Протеклих 12 мјесеци	Физичко: 1% Сексуално: 0.4%	1% 1%	2% 0%
Насиље од стране интимног партнера – било који партнер	Од 15. године живота	Физичко: 10% Сексуално: 4% Психичко: 35%	10% 4% 36%	11% 3% 36%
	Протеклих 12 мјесеци	Физичко: 3% Сексуално: 1% Психичко: 10%	3% 2% 10%	3% 0% 9%
Сексуално узнемиравање	Од 15. године живота	Било који: 28% Најозбиљнији облици: 15%	26% 14%	31% 18%
	Протеклих 12 мјесеци	Било који: 10% Најозбиљнији облици: 4%	9% 4%	14% 5%
Ухођење	Од 15. године живота	5%	5%	5%
	Протеклих 12 мјесеци	1%	1%	1%
Насиље током дјетињства (физичко, сексуално, психичко)	До 15. године живота	Физичко: 8% Сексуално: 1% Психичко: 4%	5% 0% 4%	11% 1% 4%

Посљедице најозбиљнијег инцидента претрпљеног насиља

		Све (ФБиХ, РС и Брчко дистрикт БиХ)	ФБиХ	РС
Насиље од стране непартнера	Емоционално:	96%	94%	99%
	Психичко:	55%	62%	43%
	Физичко:	29%	49%	16%
Насиље од стране интимног партнера	Емоционално:	95%	94%	95%
	Психичко:	71%	78%	62%
	Физичко:	56%	65%	44%
Сексуално узнемиравање	Емоционално:	97%	97%	97%
	Психичко:	38%	47%	29%
Ухођење	Емоционално:	91%	89%	94%
	Психичко:	48%	49%	45%

Пријављивање најозбиљнијег инцидента

	% жена које су лично пријавиле полицији			% жена које не контактирају полицију/другу организацију		
	Све (ФБиХ, РС и Брчко дистрикт БиХ)	ФБиХ	РС	Све (ФБиХ, РС и Брчко дистрикт БиХ)	ФБиХ	РС
Насиље од стране непартнера	15%	18%	12%	76%	77%	76%
Тренутни партнер	5%	10%	1%	84%	86%	81%
Бивши партнер	27%	33%	21%	53%	47%	60%
Сексуално узнемиравање	3%			непознато	непознато	непознато
Ухођење	16%	16%	15%	непознато	непознато	непознато

Ставови и норме

	Све (ФБиХ, РС и Брчко дистрикт БиХ)	ФБиХ	РС
% оних које се слажу да добра супруга треба да слуша свог мужа, чак и ако се не слаже с њим	59%	55%	60%
% оних које мисле да је дужност супруге да има сексуални однос са својим супругом, чак и ако то не жели у датом тренутку	11%	11%	11%
% оних које мисле да је насиље над женама од стране партнера, познаника или странца уобичајено у БиХ	67%	70%	61%
% оних које мисле да је насиље у породици приватна ствар и да треба да се рјешава унутар породице	25%	24%	23%
Омјер сукобом погођених жена у БиХ	64%	68%	59%

Садржај

Основне информације	i
Сажетак	iii
1. Како читати податке	1
2. Правни, институционални, као и контекст политике дјеловања.....	6
3. Ставови према родним улогама и насиљу над женама	15
4. Насиље над женама у БиХ	21
5. Сукоб и насиље	39
6. Утицај насиља на живот жена и препреке у тражењу подршке	45
7. Искуства насиља одређених група жена	61
8. Главни закључци и препоруке	69
Анекси.....	75

1. Како читати податке

Увод и главни циљеви истраживања

Предмет истраживања под водством ОЕБС-а је учесталост насиља над женама у Босни и Херцеговини на основу репрезентативног узорка одрасле популације жена (2.321 жена од 18 до 74 године, укључујући 1.163 у ФБиХ и 1.019 у РС-у). Кључне демографске одреднице коришћене у истраживању биле су старосна доб жена, радни статус, да ли живе у руралним или урбаним подручјима и да ли су биле погођене сукобом. Главни циљ ове студије је прикупљање доказа о учесталости насиља над женама и дјевојчицама и о посљедицама по здравље и добробит жена, како би могле да се израде одговарајуће политике рада у овој области. Главна питања постављена у склопу овог истраживања су сљедећа:

- Колики је степен насиља које су искусиле жене у Босни и Херцеговини?
- Који облици насиља се врше над женама у БиХ?
- Ко су починиоци насиља над женама?
- Које су посљедице насиља по здравље и добробит жена?
- Да ли жене пријављују своја искуства полицији или другим институцијама или организацијама? Ако не пријављују, зашто?
- Да ли постоје разлике у искуствима жена различите старосне доби, образовања, професионалног статуса, примања или припадности различитим мањинским групама и руралним подручјима?

Истраживање је такође имало за циљ да се боље разумију наведена питања с обзиром на то да ли су жене доживјеле оружани сукоб према дефиницијама коришћеним у истраживању (за више информација, погледати 5. поглавље).

У истраживању под водством ОЕБС-а тражило се од жена да направе разлику између инцидената који су им се десили прије 15. године живота и оних који су се десили 12 мјесеци прије интервјуа у склопу овог истраживања. Ово пружа податке који су од директне важности за креирање политика, у односу на тренутну праксу, као што су начини пријављивања насиља и реакције институција.

Укупно 2.321 интервју обављен је лицем у лице са женама широм БиХ, од чега 1.163 са женама у ФБиХ, 1.019 са женама у РС-у и 139 у Брчко дистрикту БиХ (више детаља о коришћеној методологији садржи Анекс 1). Укупни подаци за БиХ представљени у овом извјештају пондерисани су у односу на укупан профил становништва. Дат је и пресјек података по ентитетима, за ФБиХ и РС, пондерисано у складу с профилима становништва. Просте просјечне вриједности података за ФБиХ и РС неће се подударати с укупним подацима за БиХ јер су коришћени различити пондери мјерења те због тога што су у податке за БиХ укључени и подаци за Брчко дистрикт БиХ. Другим ријечима, због различитог броја становника у ФБиХ и РС-у те због тога што су подаци за Брчко дистрикт БиХ укључени у укупне податке за БиХ, просјек података ФБиХ и РС неће одговарати укупним подацима за БиХ. Дизајн узорка и пондери заснивају се на попису становништва из 2013. године и обухватају популацију жена између 18 и 74 године које живе у БиХ.

Упоредивост са подацима ЕУ и са подручјем које покрива истраживање под водством ОЕБС-а

Ово истраживање заснива се на методологији коју је користила Агенција за основна права ЕУ (ФРА) у истраживању обављеном 2012. године о насиљу над женама у 28 држава чланица Европске уније⁵ и стога је упоредиво с њим. Европски институт за родну равноправност (EIGE) користи податке из студије ФРА у свом текућем раду, а планира да користи и податке из овог истраживања. И на крају, студија ОЕБС-а обухвата одабрана питања Еуробарометра о ставовима о насиљу над женама. Овај извјештај се заснива искључиво на теренском истраживању у БиХ. Упоредиви подаци са другим територијама могу се наћи у главном извјештају о резултатима и другим тематским извјештајима.

Неспремност за разговор

Да би се боље разумјела учесталост насиља над женама, контекст је веома важан. ОЕБС је овом истраживању додао неколико питања о нормама, ставовима и понашању жена, њихових породица и пријатељица и пријатеља у вези са насиљем и искуством у пријављивању злостављања. Поредџи податке ОЕБС-а са подацима ЕУ о родним ставовима и нормама (Еуробарометар бр. 449), ова студија показује да тамо гдје више жена сматра да је насиље у кући приватна ствар, ту постоји и тенденција да мањи број жена пријављује насиље полицији и другим организацијама, на супрот срединама у којима постоји дужа традиција ширења свијести о насиљу над женама. Квалитативно истраживање потврђује велику учесталост повезаности табуа и срама са сексуалним насиљем.

Претходно истраживање

Прва студија о учесталости у БиХ спроведена је 2013. године на иницијативу ових механизма за равноправност полова: Агенција за равноправност сполова Босне и Херцеговине, Гендер центар Федерације Босне и Херцеговине и Гендер центар Републике Српске. Истраживање су спровели Статистички завод Федерације БиХ и Статистички завод РС-а, уз подршку Агенције за статистику БиХ.

Истраживање из 2013. године обављено је на основу репрезентативног узорка жена старосне доби између 18 и 75 година за цијелу територију БиХ и на нивоу два ентитета, Републике Српске и Федерације БиХ. Укупно је интервјуисано 3.300 жена (2.113 у ФБиХ и 1.187 у РС-у). Дефиниције насиља усклађене су с Конвенцијом Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици и са методологијом УНЕЦЕ-а на пољу истраживања родно заснованог насиља. Истраживањем су покривена четири облика насиља: психичко, физичко, сексуално и економско. Насиље над женама истражено је унутар три одвојена контекста или врсте односа, а то су насиље у породици (насиље од стране чланова породице или партнера у складу с дефиницијом Конвенције), насиље од стране интимног партнера (тренутни и/или бивши партнери) и насиље унутар заједнице почињено од стране особе из друштвеног круга жртве (пријатељ, познаник) или од стране непознатих нападача. Ово истраживање је показало да је родно засновано насиље над женама веома учестало у БиХ, у оба ентитета, с безначајним статистичким разликама у стопама учесталости између ентитета. Према налазима истраживања, најчешћи вид насиља је насиље од стране интимног партнера, уз учесталост током читавог живота жртве од 37,9% за БиХ, 37% за ФБиХ и 39,6% за РС. Психичко насиље (укључујући и емоционално у које спада вријеђање, ухођење, понижавање итд. те контролисање и ухођење, односно ограничавање слободе, провјера телефона, торбе, итд.) најчешћи је облик насиља од стране интимног партнера, а пријавила га је преко четвртина жена које су некада имале партнера, након чега слиједи физичко, сексуално и економско насиље.

5 Насиље над женама: истраживање широм ЕУ. Главни резултати (Беч: Агенција Европске уније за основна права, 2015), приступ: 20. маја 2019. године, <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.

6 "Специјални еуробарометар 449: Родно засновано насиље", Европска комисија, Генерални директорат за правосуђе и потрошаче, новембар 2016, приступ: 20. маја 2019. године, https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S2115_85_3_449_ENG.

Учесталост је већа међу женама које живе у економски сиромашнијим домаћинствима, међу женама које одобравају патријархалне ставове и међу женама чији партнери имају проблема с конзумацијом алкохолних пића и дрога. Посљедице насиља су бројне и могу да буду или тренутне, у облику физичких повреда, или дуготрајне. Жене које су навеле да су преживјеле насиље у периоду од 12 мјесеци прије извођења истраживања чешће су се жалиле на лоше расположење, осјећај туге, немира и страха него жене које нису навеле да су имале такво искуство у истом периоду. Само мали број жена које су искусиле насиље пријавило је насиље надлежним органима и затражило помоћ од институције или организације која пружа такву помоћ унутар њихове заједнице.

Истраживање о учесталости насиља из 2013. године коришћено је као један од водећих основних докумената у рјешавању начина како реаговати на насиље над женама. Истраживање под водством ОЕБС-а надовезује се на резултате истраживања о учесталости насиља из 2013. године те обухвата и учесталост психичког насиља (укључујући економско насиље), физичког и сексуалног насиља, с додатном перспективом насиља везаног за сукобе, и мјерења искустава сексуалног узнемиравања и ухођења. Као што је то био случај и током истраживања из 2013. године, резултати истраживања под водством ОЕБС-а пружају информације на нивоу БиХ, с одвојеним резултатима на ентитетским нивоима, како би се омогућило одговарајуће праћење резултата у складу с ентитетским надлежностима. Иако је ова два истраживања тешко упоредити због различитих методологија, она показују сличне обрасце у смислу учесталости, посљедица насиља и његовог пријављивања. Разлике у учесталости које се јављају су углавном посљедица разлика у методологији у вези са употребом интервјуа вођених на папиру (2013) или оних вођених помоћу рачунара (истраживање под водством ОЕБС-а), различитих основа за узорковање и неких питања везаних за контекст националног истраживања из 2013. године, који се не може укључити у регионално истраживање које води ОЕБС.

Водич за тумачење података из истраживања

Тамо гдје се проценти не слажу или премашују бројку 100, то може да значи грубо заокруживање, искључење одговора "не знам" или чињеницу да су испитанице давале више одговора на неко одређено питање.

Приватност и анонимност

Интервјуе су водиле лицем у лице обучене и искусне испитивачице. Током интервјуа коришћени су таблети у приватном окружењу и у складу с принципима информисаног пристања. Жене које су биле дио истраживања обавијештене су да су сви прикупљени подаци повјерљиви и да се чувају у анонимности.

Облици укљученог насиља

Налази представљени у овом извјештају заснивају се на сету питања постављених у склопу студије ОЕБС-а у вези с насиљем над женама које су починили непартнери или интимни партнери, као и у вези с инцидентима сексуалног узнемиравања, ухођења, насиља у дјетињству и утицајем окружења сукоба на родно засновано насиље. Упитник се заснива на дефиницијама садржаним у Конвенцији Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција).

У циљу мјерења степена (пријављене) учесталости сваког типа насиља, женама је постављено питање да ли су искусиле низ различитих облика насиља у различитим референтним периодима, како је детаљно описано у 3. и 4. поглављу овог извјештаја.

- У вези с **физичким насиљем и сексуалним насиљем**, списак питања постављених током истраживања налази се на страници 21, 4. поглавље.
- У вези с **психичким насиљем**, списак питања постављених током истраживања налази се на страници 26, 4. поглавље.
- О **сексуалном узнемиравању** женама су током истраживања постављена питања која се налазе на страници 29, 4. поглавље.
- О **ухођењу** су током истраживања постављена питања која се налазе на страници 28, 4. поглавље.

У овом истраживању, насиље у дјетињству односи се на насиље које се десило прије 15. године живота. Списак питања постављених током истраживања о искуствима насиља у дјетињству налази се на страници 36, 4. поглавље. Питања, методологија и узраст испитаница који се користе у истраживању под водством ОЕБС-а разликују се од оних који се користе у истраживању о негативним искуствима у дјетињству,⁷ као и у истраживањима кластера вишеструких индикатора,⁸ те стога стопе учесталости насиља у дјетињству нису упоредиве.

Када је у питању поглавље о сукобу и родно заснованом насиљу (5. поглавље), оружани сукоб дефинисан је, за потребе овог истраживања, као оружана борба између двије или више организованих група, напад на заједницу или општа несигурност изазвана сукобом, док се жене директно погођене сукобом дефинишу као жене које су живјеле у ситуацији у којој се водио активан оружани сукоб у периоду од најмање недељу дана, а које су потврдно одговориле на најмање једно од питања наведених на страници 39, 5. поглавље.

Партнери укључују појединце с којима су испитанице биле у браку, с којима су живјеле или с којима су биле у вези а да нису живјели заједно. **Непартнери** подразумијевају све починиоце који нису тренутни или бивши партнери испитаних жена.

Најозбиљнији инцидент дефинисан је као инцидент који је имао највећи утицај на испитанице, било физички или психички.

Преглед квалитативног истраживања

Међу петнаест кључних стручњака и стручњакиња које су подијелиле своја становишта о тренутној ситуацији по питању насиља над женама налазиле су се представнице и представници међународних организација те владиних и невладиних институција. Првих пет обављених интервјуа, заједно с ревидираном литературом, послужило је за прикупљање основних информација о тренутној ситуацији у области насиља над женама у БиХ, што је формирало основу за остатак истраживања и прво поглавље овог извјештаја.

Преосталих десет кључних експертских интервјуа коришћено је да би се разумјело како се ситуација у БиХ промијенила од почетка интервјуа, да ли је спроведено истраживање литературе те да ли је дат фокус на идентификацију препорука (види 7. поглавље).

7 Свјетска здравствена организација, Међународни упитник о негативним искуствима у дјетињству (ACE-IQ), приступ: 20. маја, https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/activities/adverse_childhood_experiences/en/

8 УНИЦЕФ, Multiple Indicator Cluster Survey (MICS), 26. март, https://www.unicef.org/statistics/index_24302.html

Обављене су дискусије унутар девет фокус-група са женама различитих старосних доби, женама из урбаних и руралних средина у БиХ, из РС-а и ФБиХ, женама из различитих мањинских група и са женама које су живјеле у окружењу сукоба (више детаља у Анексу 1). Циљеви ових дискусија били су сљедећи:

- да се схвате друштвени ставови према женама генерално, о насиљу над женама и дјевојчицама и починиоцима оваквог насиља;
- да се процијени колико су се ставови према насиљу над женама и дјевојчицама промијенили током времена у које спада и вријеме одвијања сукоба;
- да се процијени развијеност свијести и мишљења о постојећој подршци или постојећим препрекама за откривање информација о насиљу од стране жртава;
- да се утврди на који начин превенција и подршка могу да се унаприједe.

Обављено је шест детаљних интервјуа са преживјелима насиља у које спадају и жене с инвалидитетом. Циљ ових интервјуа био је сљедећи:

- да се истраже облици насиља које жене доживљавају током свог живота те како сукоб утиче на њих;
- да се утврде препреке и разлози због којих жене не говоре о претрпљеном насиљу и не траже помоћ;
- да се истраже разлози зашто жене одлучују да не открију чињеницу да су биле изложене насиљу;
- да се процијени квалитет или степен примљене помоћи, утврде недостаци у пружању услуга и утврде препреке и незадовољене потребе жена из конкретних мањинских група (нпр. припадница етничке мањине или жена с инвалидитетом); те
- када су у питању жене које су имале приступ помоћи (формалној или неформалној), да се утврди на који начин су то учиниле и како је то утицало на њих. Ове информације могу да буду од помоћи у изради позитивних примјера.

2. Правни, институционални, као и контекст политике дјеловања

У овом поглављу укратко се разматрају кључни државни закони који се односе на насиље над женама,⁹ на превенцију и заштиту жена од насиља, прикупљање података и утицај сукоба на жене. Ослања се на преглед литературе и ставове 15 кључних стручњака и стручњакиња који су били интервјуисани. Такође се позива на закључке Специјалне извјеститељке УН-а о насиљу над женама из 2013. године¹⁰ и најновија Закључна запажања (2013) УН-овог Комитета за уклањање дискриминације над женама (CEDAW комитет).¹¹

Увод

Насиље над женама и дјевојчицама утиче на животе милиона жена и дјевојчица и кочи напредак према свеобухватној безбједности за све. ОЕБС, као највећа свјетска организација за регионалну безбједност, препознао је да насиље над женама и дјевојчицама не утиче само на личну безбједност жена, него их такође спречава да учествују у друштву и користе своје вјештине и знања у свом пуном потенцијалу.

Истраживање ОЕБС-а се фокусира на родно засновано насиље над женама, чији су починиоци њихови партнери, чланови породице, пријатељи, познаници и колеге, као и непознате особе.

Насиље над женама представља кршење права и основних слобода жена и одраз је историјски неједнаких односа моћи између мушкараца и жена.¹² Будући да неравноправност полова лежи у коријену родно заснованог насиља, важно је да се у обзир узме шири контекст статуса жена у регији ОЕБС-а како би се процијенила њихова безбједност и добробит.

У Босни и Херцеговини, као и у многим другим државама региона и свијета, неравноправност између жена и мушкараца је видљива у различитим областима.

Жене су недовољно заступљене на функцијама политичке моћи и не утичу једнако као мушкарци на политике дјеловања, законе и реформе које обликују социо-економски развој. У Представничком дому Парламента Босне и Херцеговине, готово трећину (31,3%) посланичких мјеста имају жене, док у другом дому, Дому народа, жене заузимају само 15,4% мјеста. Иако жене чине 25% Савјета министара, у БиХ је само 4% градоначелница.¹³

9 Трговина људима и, конкретније, трговина женама и дјевојчицама у сврху сексуалне експлоатације, представља облик родно заснованог насиља над женама. Ово је озбиљно питање људских права те питање безбједности. Ова студија није укључивала питања о овој врсти насиља, јер истраживање трговине људима укључује веома висок ризик по жртве, а истраживање домаћинстава није одговарајући метод. Анкета ФРА на којој је засновано истраживање под водством ОЕБС-а није укључивала трговину женама и дјевојчицама.

10 "Извјештај Специјалне извјеститељке о насиљу над женама, његовим узроцима и посљедицама", Савјет за људска права Уједињених нација, 4. јуни 2013, приступ: 20. маја 2019, <http://evaw-global-database.unwomen.org/-/media/files/un%20women/vaw/country%20report/europe/bosnia%20and%20herzegovina/bosnia%20and%20herzegovina%20srwav.pdf?vs=4614>.

11 "Закључна запажања о комбинованом четвртном и петом Периодичном извјештају Босне и Херцеговине (2013)", Комисија Уједињених нација о елиминацији дискриминације над женама, 30. јула 2013, приступ: 20. маја 2019, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW/C/BIH/CO/4-5&Lang=En.

12 Декларација Уједињених нација о уклањању насиља над женама, 1994. година

13 Агенција за статистику Босне и Херцеговине (2018), Жене и мушкарци у Босни и Херцеговини, Сарајево.

Жене су недовољно заступљене на тржишту рада. Стопа запослености жена старости од 15 година и више је 24,9% – значајно мање од стопе запослености мушкараца (43,2%), што указује на препреке с којима се жене суочавају у приступу запошљавању.¹⁴

Посљедице неравноправности на тржишту рада су бројне, а изражавају се у разлици у пензијама (жене рјеђе од мушкараца примају старосну пензију, а просјечна пензија коју примају жене је нижа) и у већој стопи сиромаштва међу старијим женама у односу на старије мушкарце (23,8% насупрот 15,3%). У нарочито неповољној ситуацији су жене из социјално угрожених група, као што су Ромкиње, избјегле и расељене жене, жене из руралних подручја, самохране мајке и жене с посебним потребама.¹⁵

Рад у домаћинству и бригу о породици првенствено обављају жене. У више од 90% домаћинстава у БиХ претежно жене обављају кућанске послове, као што су кухање, чишћење, прање итд. У више од 80% домаћинстава претежно оне воде бригу о малој дјечи, а у више од 70% домаћинстава претежно жене воде бригу о школским обавезама дјете или о старима, болеснима и о особама с посебним потребама у породици.¹⁶

Насиље у породици можемо у потпуности да разумијемо и њиме се позабавимо само унутар овог контекста, јер су доступни инструменти за његово уклањање или ограничени или на њих снажно утиче дјеловање у другим областима у којима жене нису равноправне.

2.1: Државни законодавни оквир и његово спровођење

Након распада Југославије и референдума одржаног 1992. године, Босна и Херцеговина је објавила независност у марту 1992. године. Након проглашења независности услиједио је трогодишњи сукоб, који је трајао до 1995. године, што је резултирало успостављањем вишеслојног система власти према Дејтонском мировном споразуму. У складу с овим мировним споразумом, успостављена су два ентитета: Федерација Босне и Херцеговине (ФБиХ), чији су становници претежно Бошњаци и Хрвати, и Република Српска (РС), чији су становници претежно Срби. Сваки ентитет има свог предсједника, владу, полицију и друге органе. Парламентарна скупштина БиХ и Савјет министара БиХ постоје на државном нивоу, док се Предсједништво БиХ састоји од три члана: једног Бошњака, једног Србина и једног Хрвата, који заједно представљају колективног шефа државе. Накнадно је формиран Брчко дистрикт БиХ као одвојена, неутрална јединица локалне самоуправе.¹⁷ Овакав политички систем представља важан контекст за постојање насиља над женама и реакцију на њега.

Босна и Херцеговина је ратификовала одређени број међународних споразума у вези с родном равноправношћу, укључујући УН-ову Конвенцију о уклањању свих облика дискриминације над женама (1980) и њен Опциони протокол. То је још снажније наглашено Пекиншком декларацијом и платформом за дјеловање (1995), која обавезује државе потписнице да предузму кораке ка стварању родне равноправности. БиХ је 2013. године ратификовала Конвенцију Савјета Европе из 2011. године о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција).

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ М. Бабовић, К. Гинић и О. Вуковић, Мапирање породичног насиља према женама у Централној Србији (Београд: СеЦонС, 2010), приступ: 20. маја 2019. године, http://www.rs.unp.org/content/serbia/sr/home/library/womens_empowerment/mapiranje-porodicnog-nasilja-nad-zenama.html.

¹⁷ Брчко дистрикт БиХ се налази под заједничком влашћу Срба, Хрвата и Бошњака, са снажним присуством међународне заједнице.

Закони о равноправности полова¹⁸ и забрани дискриминације обухватају питања родне равноправности, насиља у породици, полног узнемиравања, полног и физичког напада, обавезног пријављивања и прикупљања података разврстаних према полу. Кључни закони у вези с насиљем над женама су кривични закони¹⁹ и закони о заштити од насиља у породици оба ентитета и Дистрикта. Закони Брчко дистрикта БиХ, ФБиХ и РС-а о заштити од насиља у породици²⁰ садрже дугорочне и хитне заштитне мјере, укључујући забрану приближавања жртви насиља, удаљавање из стамбеног простора, као и забрану узнемиравања и ухођења особе изложене насиљу.²¹

У “Закључним запажањима“ (2013) CEDAW комитета поздрављен је напредак постигнут од претходног извјештаја (2006) и изражене су похвале у вези с побољшаним институционалним оквиром и оквиром политике дјеловања усмјереним ка бржем уклањању дискриминације жена и промовисању родне равноправности, као и у вези с ратификовањем одређеног броја међународних и регионалних правних инструмената.

Међутим, Комитет је поново истакао своју озбиљну забринутост у вези с високом распрострањеношћу насиља у породици, недостатком механизма за мониторинг и позивање на одговорност за спровођење постојећих стратегија и на државном и на ентитетском нивоу, неадекватним прикупљањем података и недовољним услугама пружања подршке. Комитет је такође био забринут због недоследне примјене закона што, с друге стране, подрива повјерење жена у правосудни систем, те због ограниченог броја изречених заштитних мјера, досуђивања благих пресуда и недовољних информација о другим облицима насиља над женама.

УН-ова Специјална извјеститељка је закључила 2013. године да је Савјет министара БиХ препознао важност пружања подршке женама и заштите њихових људских права путем међународних правних инструмената и спровођења закона. Међутим, изразила је сљедећу забринутост: “Успјех тих иницијатива је отежан због расцјепканости и због чињенице на ниједно тијело на државном нивоу нема надлежност да обезбиједи адекватно спровођење тих иницијатива. То је често резултирало недостатком дјелотворног правног лијека за жене које су биле жртве, односно које су преживјеле насиље, како у прошлости тако и у садашности. Штавише, број жртава које пријављују случајеве насиља у породици се смањује, док се повећао број случајева убијања жена. То смањење броја пријављених случајева може да буде због перципиране недјелотворности доступних услуга, што је забрињавајуће.”²²

18 Закон о равноправности сполова у Босни и Херцеговини – пречишћени текст (“Службени гласник БиХ”, бр. 32/10, приступ: 20. мај 2019, https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/02/GEL_32_10_E.pdf).

19 Кривични закон ФБиХ (“Службени гласник ФБиХ”, бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 и 42/11); Кривични закон Републике Српске (“Службени гласник РС”, бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10 и 67/13); Кривични закон Брчко дистрикта БиХ (“Службени гласник БД”, бр. 10/03). Кривични закони БиХ доступни су на веб-страници ОЕБС-а Legislationline, <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/40/Bosnia%20and%20Herzegovina/show>.

20 Закон о заштити од насиља у породици ФБиХ; Закон о заштити од насиља у породици РС, приступ: 20. маја 2019, <http://evaw-global-database.unwomen.org/en/countries/europe/bosnia-and-herzegovina/2005/laws-on-protection-against-domestic-violence-in-both-entities--2005->.

21 Закон о заштити од насиља у породици ФБиХ, “Службени гласник ФБиХ”, бр. Нос. 28/13, 29. марта 2005, приступ: 20. маја 2019, http://www.vladars.net/eng/vlada/ministries/MFYS/Documents/The%20Law%20On%20Protection%20From%20Domestic%20Violence_145307797.pdf; <http://www.vaw-global-database.unwomen.org/-/media/files/un%20women/vaw/full%20text/europe/laws%20on%20protection%20against%20domestic%20violence%20in%20both%20entities/federation%20of%20bih%20-%20law%20on%20protection%20from%20domestic%20violence%202005.pdf?vs=2432>; Закон о заштити од насиља у породици у РС-у, “Службени гласник РС”, бр. Нос. 102/12, 1. новембра 2005, приступ: 20. маја 2019, http://www.vladars.net/eng/vlada/ministries/MFYS/Documents/The%20Law%20On%20Protection%20From%20Domestic%20Violence_145307797.pdf.

22 Извјештај Специјалне извјеститељке о насиљу над женама, његовим узроцима и последицама, Рашида Манџу

Интервјуисане стручњакиње и стручњаци су сматрали да остаје још много тога да се уради, нарочито у заштити особа које су преживјеле насиље, њиховом приступу сигурним кућама и укупном третману од стране одговорних институција. Навели су да се насиље у породици, иако је законски дефинисано као кривично дјело (у ФБиХ) или као кривично дјело или прекршај (у РС-у и Дистрикту Брчко), у пракси чешће третира као *прекршај*, а не као *кривично дјело*, што онда доводи до малог броја кривичних пријава. Према ријечима стручњак(и)ња, одлука да се одређују мање оптужбе је условљена личним ставовима полицајаца и тужилаца. Иако је у извјештају који је БиХ упутила 2018. године CEDAW комитету препознато да још много тога остаје да се уради, извјештено је о значајном напретку у испуњавању препорука CEDAW комитета из 2013. године.²³

2.2: Институционални механизми и сарадња

Донесен је одређени број стратегија које се баве заштитом људских права и спречавањем дискриминације, укључујући Оквирну стратегију за спровођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици за период 2015–2018. године²⁴, која има за циљ да омогући дјелотворно спровођење “Истанбулске конвенције”. Уз то, и ФБиХ и РС имају своје ентитетске стратегије о борби против насиља у породици.²⁵

У “Закључним запажањима” (2013) CEDAW комитета препоручено је успостављање дјелотворних институционалних механизма с циљем координације стратегија да би се омогућило досљедно спровођење закона на свим нивоима.

Тренутно, Комисија за остваривање равноправности полова Парламентарне скупштине БиХ надлежна је за спровођење Пекиншке декларације. У вези с другим питањима, координациони механизми осликавају административну структуру државе, уз одвојене комисије у ФБиХ и РС-у. У ФБиХ, кантони имају обавезу да усвоје годишње програме мјера за спречавање и борбу против насиља над женама, а већина их је то и учинила. У РС-у, Закон о заштити од насиља у породици прописује обавезу “надлежних институција” и правосудних органа у општинама да пријаве насиље над женама (члан 12) и да прикупљају податке (члан 34), као и да пруже заштиту жртвама (члан 9).²⁶

2.3: Доступност административних и других података

Административни подаци, разврстани према полу, старости, етничкој припадности, посебним потребама, географској локацији и социо-економском стању, неопходни су за тачну оцјену ситуације у којој се жене налазе, родне неравноправности и обима и природе насиља над женама. Без података није могуће да се корективно дјелује на основу доказа.

Агенција за статистику²⁷ БиХ и два ентитетска завода за статистику објављују годишње податке о положају жена и мушкараца у БиХ, ФБиХ и РС-у, у вези с образовањем, запошљавањем, социјалном заштитом, политичким и приватним животом (брачно стање и дјеча).

23 “Шести периодични извјештај Босне и Херцеговине у складу са чланом 18. Конвенције са роком подношења 2017. године”, Уједињене нације, Одбор за елиминацију дискриминације над женама, 19. април 2018. године, прелиминарна нелекторисана верзија на веб-страници ОХЦХР-а, приступ: 20. маја 2019. године, https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/BIH/CEDAW_C_BIH_6_7313_E.pdf.

24 Оквирна стратегија за спровођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици за период 2015-2018, Министарство за људска права и избјеглице БиХ, приступ: 20. маја 2019, http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2015/10/CAHVIO_Strategz.pdf

25 Стратегија за сузбијање насиља у породици Републике Српске (2014–2019); Стратегија за превенцију и борбу против насиља у породици ФБиХ (2018–2020).

26 Закон о заштити од насиља у породици Републике Српске

27 Најновији извјештај о женама и мушкарцима у БиХ за 2017. годину можете наћи у публикацији Жене и мушкарци у Босни и Херцеговини, Сарајево: http://www.bhas.ba/tematskibiteni/FAM_00_2017_TB_0_BS.pdf Агенција за статистику Босне и Херцеговине, 2018, приступ: 20. маја 2019, http://www.bhas.ba/tematskibiteni/FAM_00_2017_TB_0_BS.pdf.

Подаци које доставе државне и ентитетске институције су углавном јавни и обично су саставни дио извјештаја Агенције за статистику БиХ. Такође их објављује и Агенција за равноправност сполова, док се подаци на нивоу ентитета могу наћи на интернет страници Гендер центра ФБиХ²⁸ и интернет страници Владе РС.²⁹ Невладине организације које помажу особама које су преживјеле насиље воде евиденцију о броју тих особа. У ФБиХ је Гендер центар 2014. године сарађивао са Мисијом ОЕБС-а у БиХ на изради електронске базе података о предметима насиља у породици која је на једном мјесту прикупила податке из полицијских станица, центара за социјални рад, сигурних кућа и СОС телефонских линија. Као прва те врсте у региону, она има за циљ да заштити особе које су преживјеле насиље од трауме поновног свједочења о насиљу у тренутку када траже помоћ од надлежних институција. Та база података је у функцији, иако се не користи у потпуности због недостатка техничке опреме потребне за електронско прикупљање података.

CEDAW комитет из 2013. године изразио је “озбиљну забринутост” због недовољног прикупљања података и недостатка мониторинга насиља над женама на државном и ентитетском нивоу. Стручњаци и стручњаци који су интервјуисани за потребе овог извјештаја рекли су ауторкама да још увијек не постоји јединствена методологија прикупљања података о насиљу над женама, да су подаци упоредиви само на ентитетском нивоу, а прикупљање се још увијек углавном ослања на традиционалне методе обраде података уз коришћење минимума информационо-комуникационе технологије, што захтијева пуно времена и утиче на тачност података.

БиХ је извјестила о напретку у прикупљању и доступности података у извјештају који је 2018. године доставила CEDAW комитету, али је навела да, иако су институције на свим нивоима у БиХ обавезне да редовно прикупљају, евидентирају и анализирају податке и статистике разврстане по полу, и даље не постоји једнообразна методологија прикупљања података о насиљу над женама у држави: “И даље је присутан недостатак секторских статистика разврстаних по полу, те неуједначена методологија прикупљања података на нивоу ентитета у појединим областима, што отежава агрегирање података за државу у цјелини”.³⁰

2.4: Превенција, заштита и подршка

Превентивне интервенције могу да помогну у подизању свијести, постизању разумијевања о том питању и дјелотворној борби против насиља над женама. Постоји одређени број превентивних активности, у ширем смислу, у вези с насиљем над женама у БиХ.

Сљедеће превентивне активности се у ширем смислу спроводе у БиХ:

- Развој кривичноправног система тако да починиоци буду позвани на одговорност за почињена дјела. Владе ФБиХ и РС-а су израдиле стратешке планове за пружање подршке институционалним и неинституционалним тијелима у спречавању насиља у породици.
- Пружање адекватне социјалне, медицинске, психолошке и правне помоћи жртвама/особама које су преживјеле насиље. Гендер центри у ФБиХ и РС-у имају акционе планове за спровођење својих стратегија превенције. У девет од десет кантона у ФБиХ формирана су координациона тијела и потписани протоколи о сарадњи. Закони у оба ентитета омогућавају судовима да наметну психосоцијални третман за починиоце, као и друге заштитне мјере.
- Организовање и спровођење информативних и образовних кампања, нарочито о родним стереотипима. Кампање се одвијају посљедњих десет година унутар глобалне кампање под називом “16 дана активизма против родно заснованог насиља над женама”, укључујући конференције, предавања, радионице и обуке које организују невладине и међународне организације. Кампање “Живот без насиља” и “Бијела трака” усмјерене су ка институцијама власти, као и ка јавности. Женске НВО такође организују и друге кампање.

28 Веб-страница Гендер центра Федерације БиХ <http://www.gcfbih.gov.ba/baza-podataka-o-nasilju-u-porodici>.

29 Веб-страница Владе РС <http://www.vladars.net>.

30 “Шести периодични извјештај Босне и Херцеговине у складу са чланом 18. Конвенције са роком подношења 2017. године»

Неки од стручњака и стручњакиња који су интервјуисани за овај извјештај казали су да је остварен реалан напредак. Указали су на чињеницу да се сада унутар образовних институција више разговара о насиљу над женама, а у јавности постоји виши ниво свијести о томе. Међутим, упућене су критике због недостатка једнообразне стратегије између ентитета, неадекватног финансирања, недовољне укључености НВО и недостатка досљедног приступа кампањама.

Спроведене су многе обуке за припаднике правосуђа, агенција за спровођење закона и друго особље које ради у секторима социјалне заштите, здравства, образовања или у невладином сектору. Међутим, неки су стручњаци и стручњакиње изразили сумњу у компетентност и искуство предавача, укључујући забринутост једног стручњака из НВО сектора да искусне НВО, које су сертификоване да врше обуке у овој области, нису биле довољно укључене.

Женама које су преживјеле насиље, или онима које се налазе у ризичној ситуацији, потребан је приступ заштити и основним услугама. Специјализоване услуге пружања подршке особама које су преживјеле насиље над женама укључују сигурне куће, медицинску помоћ, прикупљање форензичких медицинских доказа у случајевима силовања и сексуалног злостављања, краткорочно и дугорочно психолошко савјетовање, правно савјетовање, заступање и **додатне услуге**, као и СОС телефонске линије. Тренутно има осам сигурних кућа (три у РС-у и пет у ФБиХ) којима управљају невладине организације и двије СОС линије (1265 за ФБиХ и 1264 за РС) доступне преживјелима насиља. СОС линијама у оба ентитета управљају сигурне куће, а одржава их ентитетски гендер центар. Финансирање сигурних кућа је регулисано ентитетским законима о заштити од насиља у породици. У ФБиХ, међутим, финансирање сигурних кућа још увијек треба да се додатно регулише посебним подзаконским актима, како би се омогућило потпуно спровођење закона.

Једна особа је истакла да не постоје специјализоване услуге намијењене жртвама сексуалног насиља те намјенски кризни центри и центри за савјетовање за жене жртве силовања, чије је увођење прописано као обавеза Истанбулском конвенцијом.

У поднеску БиХ из 2018. године CEDAW комитету даље је наведено да постоји потреба за усклађивањем стандарда утврђених ентитетским законима о заштити од насиља у породици са Истанбулском конвенцијом, посебно у погледу осигурања довољног броја сигурних кућа, сигурносних стандарда ових установа и стандарда за услуге и квалитет услуга за жртве насиља.

2.5: Посљедице које сукоби остављају на жене

Сукоб који је трајао од 1992. до 1995. године за посљедицу је имао више од 100.000 мртвих и несталих у БиХ.³¹ Од предратног броја од 4,3 милиона становника, 900.000 људи је постало избјеглицама у другим државама, а још 1,3 милиона је интерно расељено.³² Силовање и други облици сексуалног насиља у вези са сукобом били су саставни дио незаконитог вођења сукоба, укључујући широко распрострањене и систематске нападе на цивилно становништво (злочине против човјечности), ратне злочине и геноцид.³³ Ријечима Кристин Чинкин (Christine Chinkin), професорице међународног права на Лондонској школи економије: “Посљедице силовања се настављају након самог напада или више напада и често трају до краја живота жена.

31 “The Bosnian Book of the Dead” (Босанска књига мртвих), Центар за хуманитарно право, 25. јануара 2013, приступ: 20. маја 2019, <http://www.hlc-rdc.org/?p=22376&lang=de> Међународни кривични суд за бившу Југославију је дошао до сличне процјене. Види: “The Conflicts” (Сукоби), Међународни кривични суд за бившу Југославију, приступ: 20. маја 2019, <http://www.icty.org/en/about/what-former-yugoslavia/conflicts>.

32 Mark Cutts, “The humanitarian operation in Bosnia, 1992-95: dilemmas of negotiating humanitarian access” (Хуманитарно дјеловање у Босни и Херцеговини, 1992–95. године: дилеме у преговарању о хуманитарном приступу), New Issues in Refugee Research Working Paper no. 8, 8. мај 2019. године, приступ: 20. мај 2019, <http://www.unhcr.org/3ae6a0c58.pdf>.

33 Пресуде Међународног кривичног суда за бившу Југославију против Делалића, Ђорђевића, Николића, Караџића, Кунарца, Лукића и Лукића, Драгомира Милошевића, Милутиновића, Младића, Тадића, Зеленовића садржале су доказе везане за сексуално насиље повезано са сукобом.

Поред деградације, бола и страха који су жртве осјетиле када се насиље десило, настали страх дуго остаје. Тај страх доживљавају и друге жене које нису саме нападнуте, али су свјесне да су можда биле или би могле бити у будућности. Силовање унутар једне заједнице подрива добробит и сигуран опстанак те заједнице.”³⁴

Многе жене и мушкарци, нарочито мушкарци који су се вратили са фронта или жене које су биле сексуално злостављане током сукоба, још увијек пате од посттравматског стресног поремећаја. Њега може да погорша економска и лична несигурност, изложеност сиромаштву, незапослености, криминалу и насиљу те општи недостатак структурних рјешења. Власти у БиХ, двадесет година након рата, нису успоставиле јединствен и ефикасан систем одштете. Стручњакиње и стручњаци интервјуисани за овај извјештај изразили су забринутост због броја жртава које још нису добиле статус цивилних жртава рата нити приступ социјалној помоћи, бесплатној правној помоћи или медицинској и психолошкој подршци.

Што се тиче жена које су преживјеле сексуално насиље повезано са сукобом, предузети су неки кораци у вези са кривичним гоњењем и репарацијом за жртве. Прва кривична гоњења за ратно силовање процесуирана су на Међународном кривичном суду за бившу Југославију, а 2006. године задатак процесуирања случајева из рата пребачен је државним тужилаштвима и државним судовима. Од 2004. до 2016. године, одговарајући национални судови процесуирали су 116 случајева који су укључивали оптужбе за сексуално насиље током сукоба.³⁵ Такође, Суд Босне и Херцеговине, као домаћи суд који укључује међународне судије и тужиоце, почео је 2015. године примјењивати члан 193. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине и додјеливати надокнаду неким жртвама силовања у поступцима за ратне злочине.³⁶ Мисија ОЕБС-а је такође констатовала неколико изазова: судови још увијек не желе да одлучују о имовинскоправним захтјевима и умјесто тога оштећене упућују на парнични поступак. Поред тога, тужиоци често не прикупе неопходне доказе у сврху поткрепљивања захтјева за одштету, а ни пресуде се не спроводе правилно у сваком случају.³⁷ Остварена су побољшања у пружању подршке преживјелима и свједоцима прије и током судских поступака путем додатних мјера заштите свједока и унапређивањем капацитета судова и тужилаштава широм земље да пруже психолошку подршку угроженим свједоцима. Вансудску подршку у већини случајева пружају невладине организације.³⁸

У извјештају који је 2018. године Босна и Херцеговина послала CEDAW комитету наводе се побољшања која су постигнута, као што су број и квалитет процесуираних предмета сексуалног насиља повезаног са сукобом, јача заштита свједока и подршка у судовима, као и побољшање капацитета пружалаца услуга који раде са жртвама. Мисија ОЕБС-а у БиХ је од 2014. до 2016. године, у свом извјештају о напретку оствареном пред судовима у предметима сексуалног насиља у оружаном сукобу, “уочила значајан напредак постигнут на неколико фронта у области рјешавања предмета сексуалног насиља почињеног у оружаном сукобу.” Нарочито је изразила похвале Босни и Херцеговини за јачање техничких капацитета истраге и кривичног гоњења, обзирнији приступ жртвама сексуалног насиља у оружаном сукобу, запошљавање службеника за подршку свједоцима у институцијама и усвајање имовинскоправних захтјева за надокнаду нематеријалне штете. У ОЕБС-овом извјештају је такође констатована забринутост јер су “неки службеници и судови показали ограничено разумијевање битних обиљежја и правилних квалификација кривичних дјела сексуалног насиља.” Осим тога, констатовани су изазови који се тичу одмјеравања казне, нарочито у примјени отежавајућих и олакшавајућих околности, као и замјене казне затвора новчаном казном.

34 Christine Chinkin, “Rape and Sexual Abuse of Women in International Law” (Синовање и злостављање жена у међународном праву), *European Journal of International Law* 5, (1994): 329, приступ: 20. маја 2019, <http://www.ejil.org/pdfs/5/1/1246.pdf>.

35

36 Kyle Delbyck, “Накнада штете жртвама током кривичног поступка: Искуства са терена”, *Trial International*, приступ: 20. маја 2019, https://trialinternational.org/wp-content/uploads/2016/11/TRIAL-International_compensation-publication_EN_web.pdf.

37 Мисија ОЕБС-а у БиХ, “Постизање правде за жртве сексуалног насиља у оружаном сукобу у Босни и Херцеговини: напредак остварен пред судовима у БиХ од 2014. до 2016. године”, приступ: 20. маја 2019, <https://www.osce.org/mission-to-bosnia-and-herzegovina/324131?download=true>, стр. 7–8.

38 *Ibid*, стр. 74.

2. Правни, институционални, као и контекст политике дјеловања

Ипак, организација за заштиту људских права Амнести Интернашнал³⁹ је 2017. године изразила забринутост да се предмети и даље процесуирају споро, да се недовољно чини како би се омогућило да особе које су преживјеле насиље добију одштету те да обезбјеђивање посебних новчаних надокнада и подршка жртвама остају расцјепкани и недоследни.

Што се тиче обавеза државе за репарације, није усвојен нацрт стратегије за транзициону правду, која је предвиђена за рјешавање неправде и омогућавање дјелотворног приступа репарацијама и другим облицима подршке за све жртве, укључујући жртве сексуалног насиља повезаног са сукобом. "Програм за побољшање положаја жена жртава ратног силовања", који су израдили Популациони фонд Уједињених нација и Министарство за људска права и избјеглице 2012. године, с циљем да се створи цјелокупни програм који ће се бавити

у периоду 1992–1995. године, као и да омогуће приступ надокнадама за све преживјеле такође није усвојен.⁴⁰

Држава је до сада одиграла релативно ограничену улогу у пружању подршке жртвама сексуалног насиља повезаног са сукобом. Ту подршку су углавном пружале невладине организације, које су већином финансирале међународне организације и билатерални донатори.

Статус цивилне жртве рата додијељен је неким категоријама жртава на ентитетском нивоу. Статус је претходно био искључиво везан уз проценат физичке и психичке инвалидности који је жртва претрпјела, али је модификован како би био осјетљивији за жртве ратног силовања. Тако је од 2006. године у ФБиХ, а од 2012. у Дистрикту Брчко, жртвама ратног силовања додијељен статус цивилних жртава рата без обзира на минимални инвалидитет од 60%. У Републици Српској статус жртве ратног силовања признат је 2018. године, али тек треба да се спроведе.

У Републици Српској, у Закону о заштити цивилних жртава рата одређен је рок за подношење захтјева (31. децембра 2007. године), којим се ограничио број преживјелих који су могли стећи статус цивилних жртава рата и добити приступ социјалној помоћи, као што је мјесечна пензија и здравствена заштита. У ФБиХ и Дистрикту Брчко нема законски прописаног рока за подношење захтјева. Закон о заштити жртава ратне тортуре Народна скупштина РС-а усвојила је у јулу 2018. године.

Надаље, Женска међународна лига за мир и слободу примјећује забрињавајући тренд у свим законима у БиХ који признају статус цивилних жртава рата да су права која жртве могу да остварују повезана с њиховим пребивалиштем, што резултира тиме да жртве које живе изван БиХ, као што је жртва која је побјегла из земље, не могу захтијевати никаква права.⁴¹

39 Amnesty International, "Извјештај Босне и Херцеговине Комисији Уједињених нација против тортуре", октобар 2017, приступ: 20. маја 2019, <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR6372192017ENGLISH.PDF>

40 "У пат позицији: жртва ратног сукоба и даље ускраћена за репарацију" Trial International, новембар 2017, приступ: 20. мај 2019. године, <https://trialinternational.org/latest-post/between-a-rock-and-a-hard-place-wartime-victim-still-denied-reparation/>

41 "Concept and framework for the development of a gender-sensitive reparations program for civilian victims of war in Bosnia and Herzegovina" (Концепт и оквир за развој родно осјетљивог програма репарација за цивилне жртве рата у Босни и Херцеговини), Међународна женска лига за мир и слободу, приступ: 20. маја 2019, <https://wilpf.org/wp-content/uploads/2018/04/Gender-Sensitive-Reparations-Program.pdf>, стр. 14.

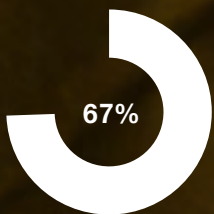
11%

Више од једне од десет жена, старости 18–74 године, каже да се њихове пријатељице слажу да је “обавеза жене имати сексуални однос са својим мужем чак и ако она то не жели” (ФБиХ 11%, РС 11%).

25%

Четвртина жена се слаже да је насиље у породици приватна ствар и да би требало да се рјешава унутар породице (ФБиХ 24%, РС 23%).

67%

Двије трећине жена, старости 18–74 године, каже да сматра да се, генерално, насиље над женама од стране партнера, познаника или непознатих особа дешава врло често или донекле често (ФБиХ 70%, РС 61%).

3. Ставови према родним улогама и насиљу над женама

Перцепције које жене имају о родним улогама и односима у БиХ су вишеслојне. Старосна доб, образовање, ниво прихода, мјесто становања и присуство дјеце у домаћинству је све повезано са различитим ставовима.

Жене обухваћене квалитативним истраживањем вјерују да друштво много очекује од жена – од њих се очекује да се брину о кући, подижу дјецу, а такође и да буду запослене. Објасниле су да се жена сматра успјешном ако је до навршене 30. године већ удата, има дијете и има запослење.

“Данас се превише очекује од једне жене. Очекује се да буде добра мајка, [добра] супруга, добра домаћица, да буде запослена, чак и да буде укључена у неке друштвене активности, да буде свуда присутна, а истовремено нико не види шта она осјећа у вези са свим тим и колико јој то одговара.”

Жена, старости од 38 до 55 година, погођена сукобом, урбана средина, РС

“Мислим да жена мора бити све, стуб и ослонац и код куће и на послу.”

Жена, старости од 18 до 37 година, избјеглица/повратница, рурална средина, ФБиХ

Међутим, неке жене су изразиле мишљење да се родне норме полако мијењају. Жене старије животне доби изјавиле су да је њихово васпитање налагало да увијек буду код куће, да увијек буду добро расположене, да буду добре мајке, супруге и домаћице, али да сада сматрају да мушкарци млађе животне доби све чешће преузимају улогу у подизању дјеце и обављању кућанских послова.

Друштво много очекује од жена – од њих се очекује да се брину о кући, подижу дјецу, а такође и да буду запослене

“Погледајте мог сина и снаху – он у много већој мјери учествује у бризи о беби и у свему осталом.”

Жена, старости од 38 до 55 година, погођена сукобом, урбана средина, РС

Неке жене које су учествовале у квалитативном истраживању сматрају да су жене данас независније те да се супротстављају патријархалним нормама понашања. Чланице групе истакле су да постоји утисак да је стопа развода данас виша у односу на период прије рата, јер су жене спремније да преузму иницијативу и изађу из нездраве везе.

“Добро је бити жена [данас], јер жена има независност. Оне имају право одлучивати о томе да ли ће радити или бити домаћице. Оне могу да учествују у одлучивању заједно са својим партнерима. Сматрам да је та појава позитивна те да је много више распрострањена него што је то био случај у прошлости.“

Жена, старости 56+, погођена сукобом, урбано подручје, ФБиХ

Квантитативни подаци указују на чињеницу да су подијељена мишљења о прихватљивом понашању мушкараца и жена код куће. Тек нешто више од половине испитаница сматра да би се њихове пријатељице сагласиле с тврдњом да жена ‘треба да има право да бира сопствене пријатеље, чак и ако их муж не прихвата’ (ФБиХ 55%, РС 60%) те да ‘је оправдана интервенција особа изван породичног круга уколико мушкарац лоше поступа према жени’ (ФБиХ 50%, РС 56%), док двије петине испитаница нису сагласне с тим тврдњама (Слика 3.1).

Најјасније су исказани ставови о томе да ли је дужност жене да се упусти у сексуални однос са мужем чак и ако није расположена за то, гдје 84% испитаница вјерује да се њихове пријатељице не би сагласиле с том тврдњом, док 11% сматра да би се њихове пријатељице сложиле (у БиХ, и у ФБиХ и у РС). Четвртина испитаница изразила је сагласност са тврдњом да би њена пријатељица сматрала да је важно да мушкарац покаже својој жени “ко је главни” (ФБиХ 26%, РС 20%), док се три четвртине испитаница није сагласило с том тврдњом.

У квалитативном истраживању, жене су објасниле да, упркос мијењању норми, постоји осјећај да друштво од жене очекује да се упусти у сексуални однос са мужем чак и када то сама не жели. Жене су објасниле да се сексуални однос сматра брачном обавезом те да би одбијање сексуалног односа могло да побуди сумњу мужа у вјерност супруге.

“Сматрам да велики број жена у БиХ има проблема у односу са мужем, јер жена много пати и на послу и код куће. На крају, жена бива оптужена [да вара] јер не жели водити љубав са [својим мужевима], због чега он [њихови мужеви] одмах помишља да је нашла другог.“

Жена, старости од 18 до 37 година, избјеглица/повратница, рурална средина, ФБиХ

“Да, [женина] је дужност и обавеза спавати са својим мужем кад год он пожели.“

Жена, старости од 38 и више, интерно расељена, РС

Мишљења о овој теми различита су у различитим демографским групама. Жене старости 18–29 година, високог нивоа образовања, у плаћеном радном односу или студенткиње, жене које удобно живе са својим приходима, или жене које живе у урбаној средини, све су склоније рећи да би њихово друштвено окружење било сагласно са слободом самоизражавања унутар везе. С друге стране, жене старије од 60 година, погођене сукобом, жене које имају (или су имале) дјецу, са завршеном основном школом, оне које обављају кућанске послове или су у пензији, оне које тешко или врло тешко живе са расположивим приходима, оне које живе у руралној средини или жене повратнице/расељене особе, склоније су да вјерују у потчињеност жене мужу.

Слика 3.1: Перцепција о друштвеним нормама и прихватљивом понашању

Испитаницама је понуђен низ различитих сценарија те им је постављено питање да ли би сексуални однос без пристанка био оправдан у неком од њих – као што је сексуални однос унутар брака или партнерства, уколико су жена или нападач претходно пили алкохол или ако жена носи изазовну одјећу. Најмање седам од десет или више жена изразило је снажно неслагање са тврдњом да је сексуални однос оправдан у било којој од наведених ситуација. Ипак, њихови ставови нису једногласни. Мањи проценат вјерује да је сексуални однос без пристанка оправдан у браку или између партнера који живе заједно (7%), а једна од двадесет испитаница сматра да је такво нешто оправдано у ситуацији када жена није јасно исказала своје противљење (6%) или у ситуацији када је односу претходило флертовање (5%).

Ставови прилично досљедно изражавају неслагање међу припадницама различитих демографских група. Жене доби 18–29 година, међутим, мање су склоне у поређењу са женама старијим од 60 година да изразе сагласност с тврдњом да је сексуални однос у вези оправдан и без пристанка (4% наспрот 9%), док су жене доби 30–39 година биле нешто спремније да се сагласе с тврдњом да ношење изазовне одјеће (6%) или понашање под утицајем алкохола или дроге (6%) може оправдати сексуални однос без пристанка, но уочене разлике су мале, у поређењу с превладавајућим ставом да је пристанак нужна претпоставка сексуалног односа, без обзира на околности. Жене припаднице националних мањина уочљиво су склониле рећи да је сексуални однос без пристанка оправдан у вези (17%) уколико жена носи изазовну одјећу (8%), уколико је под дејством алкохола или дроге (12%) или уколико је односу претходило флертовање (9%).

Када је у питању насиље над женама, већина жена у БиХ не гаји став којим се за насиље криви жртва. Као што то показује Слика 3.2, отприлике једна од осам жена сматра да је насиље често изазвала сама жена (13% укупно – ФБиХ 13%, РС 11%), а једна од десет жена сматра да жене које тврде да су биле злостављане често измишљају или преувеличавају своје тврдње о злостављању или силовању (10% укупно – ФБиХ 11%, РС 10%). Према налазима Специјалног барометра 449 Европске комисије о родно заснованом насиљу, тај број је нижи од просјека у ЕУ, који износи 15% жена које сматрају да је насиље често изазвала сама жртва, гдје се распон креће од 6% у Холандији до 58% Летонији те 19% жена у ЕУ (у распону од 7% у Шведској до 43% на Малти) које сматрају да су тврдње жена о злостављању или силовању преувеличане.⁴²

Слика 3.2: Основни ставови о насиљу над женама

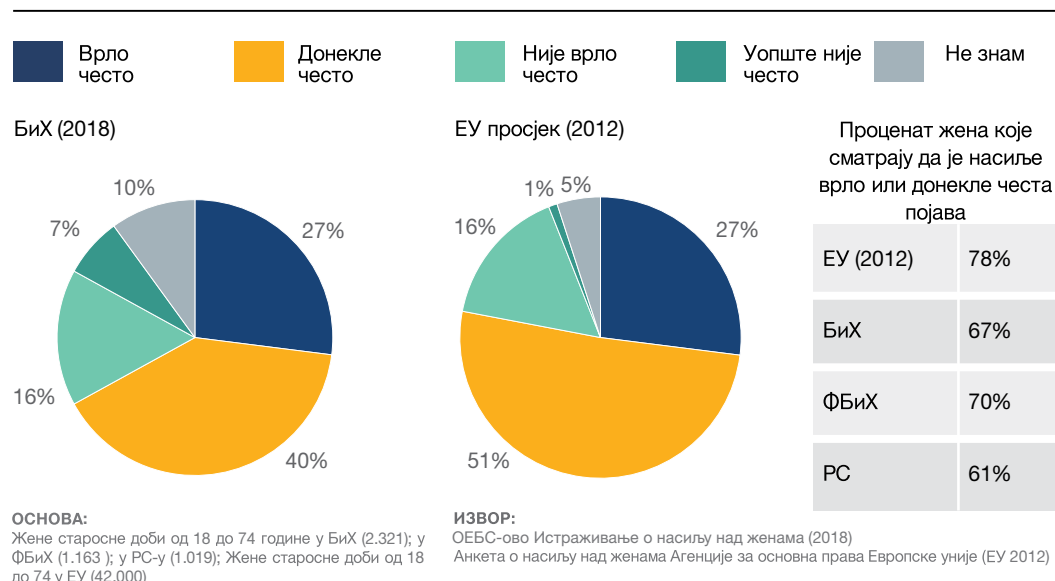
Молим реците до које мјере се слажете или не слажете са следећим изјавама:

Четвртина жена сматра да је насиље у породици приватни проблем који треба да се рјешава унутар породице (25% укупно – ФБиХ 24%, РС 23%). Тај број готово је двоструко већи у односу на став о истом питању у ЕУ, гдје је у просјеку 14% особа сагласно с том тврдњом.⁴³ Међутим, распрострањеност оваквог става међу испитаницама упоредива је са ситуацијом у сусједној Хрватској, гдје око четвртине жена има исти став. Распон мишљења о овој теми у ЕУ креће се од 2% у Шведској до 31% у Румунији, што упућује на закључак да у државама са дужом традицијом подизања свијести о родној равноправности такође има више спремности за разговор о насиљу. Заправо, већина жена у БиХ вјерује да када дође до насиља у породици (чак и ако се то не дешава веома често), неко ипак сазна за то, у већини случајева члан породице (ФБиХ 77%, РС 84%), здравствени радник (ФБиХ 71%, РС 75%) или полицијски службеник (ФБиХ 68%, РС 74%). Двије петине испитаница вјерује да би о томе био обавијештен вјерски вођа (ФБиХ 39%, РС 45%). Овакво убјеђење показало се као сувише оптимистично, ако се узме у обзир чињеница да велики број преживјелих жртава насиља своје искуство чува у тајности, као и чињеница да мали број своја искуства пријављује надлежним органима или тијелима за спровођење закона (погледати б. поглавље).

Слика 3.3: Перцепција о распрострањености насиља над женама

Колико је, по Вама, насиље над женама од стране партнера, познаника и непознатих лица често у БиХ?

Квантитативно истраживање указало је на чињеницу да већина жена сматра да је насиље над женама у БиХ уобичајена појава (Слика 3.3). Двије трећине од укупног броја испитаница сматра да се ради о уобичајеној појави (67%) – нешто више у ФБиХ (70%) него у РС-у (61%).

Удио жена које сматрају да је насиље над женама уобичајена појава нижи је у БиХ у односу на ЕУ, гдје у просјеку 78% жена (распон се креће између 54% и 93%) дијели ово мишљење. Жене на цијелој територији Европе углавном сматрају да је насиље над женама уобичајена појава.

Социо-демографске разлике о којима је претходно било ријечи уочене су и у овој области. Анализе указују на то да је став да је насиље над женама уобичајено рјеђе присутан међу женама које имају израженију склоност да вјерују да жене треба да буду потчињене мужевима те онима које сматрају да је за насиље крива жртва.

Тек нешто више од половине жена (57%) сматра се барем дјеломично упознатима са корацима које треба да предузму уколико доживе насиље (Слика 6.1). Једна од осам жена (13%) у БиХ изјављује да «не би знала ништа о корацима које треба да предузме». Жене доби 18–29 година, са вишим или високим нивоом образовања, у плаћеном радном односу, студенткиње, оне које су задовољне садашњим износом прихода или које живе у урбаној средини у већој су мјери склоне изјавити да се сматрају информисанима, док су жене старије од 60 година, са завршеном основном школом, које обављају кућанске послове или које су у пензији, које тешко преживљавају са садашњим износом прихода или које живе у руралној средини у мањој мјери склоне томе. Укупно посматрано, уочена је занемарива разлика између ентитета (58% сматра се барем дјеломично информисаним у ФБиХ, а 56% у РС-у).

Двије трећине жена сматра да је насиље над женама уобичајено у БиХ

Готово трећина жена (32%) сјећа се да је у недавној прошлости видјела или чула за кампању посвећену борби против насиља над женама, што је испод просјека у ЕУ, који износи 50%. Уочена је мала разлика међу ентитетима (31% жена сјећа се такве кампање у ФБиХ, а 33% у РС), но постоје разлике између појединих регија унутар ентитета: мањи број жена из Херцеговачко-неретванског кантона сјећа се да је видјело или чуло за такве кампање (19%), сличан је и случај са женама из Зеничко-добојског кантона (20%) те Средњобосанског кантона (4%), док су жене из Тузланског кантона (40%), Кантона Сарајево (такође 40%), Кантона 10 (85%)⁴⁴ и источне Републике Српске (42%) склоније рећи да се сјећају таквих кампања.

Једна од десет жена, старости од 18 до 74 године, које су некада имале партнера, рекле су да су доживјеле физичко и/или сексуално насиље од стране партнера са којим су биле у интимној вези, у периоду од своје 15. године или касније (ФБиХ 10%, РС 12%).

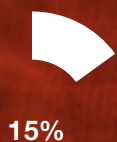
Психичко насиље од стране партнера погодило је више од трећине жена које су некада имале партнера током живота (исти проценат у ФБиХ и РС).

Нешто више од четвртине жена старости од 18 до 74 године изјавило је да је доживјело сексуално узнемиравање старости од 15 година или касније (ФБиХ 26%, РС 31%).

Једна од дванаест жена старости од 18 до 74 године наводи искуство физичког и/или сексуалног насиља од стране непартнера старости од 15 година или касније (исти проценат у ФБиХ и РС).

Петнаест посто жена старости од 18 до 74 године које су некада имале партнера рекле су да су доживјеле физичко и/или сексуално насиље од стране интимног партнера или непартнера у периоду од своје 15. године или касније (ФБиХ 14%, РС 16%).

4. Насиље над женама у БиХ

4.1: Физичко и сексуално насиље од стране партнера у интимној вези (интимног партнера)

У овом квалитативном истраживању, показало се да је насиље од стране интимних партнера широко распрострањено те представља најчешћи облик насиља над женама. Када је ријеч о физичком насиљу,⁴⁵ жене су навеле шамарање, повлачење за косу, бацање предмета на њих те ударање као облике насиља који могу да се доживе од стране интимног партнера. Објасниле су да се неки облици физичког насиља сматрају нормалним дијелом везе, као што је шамарање – које се сматра толико минорним да се не сматра нужно насиљем. С друге стране, испитанице сматрају да су тешки облици физичког насиља, као што је премлаћивање, неприхватљиви у друштву.

“Када муж ошамари жену, то се не сматра важним. Ошамарио ју је, али није јој урадио нешто ужасно, није је претукао.”

Жена, старости од 18 до 37 година, избјеглица/повратница, рурална средина, ФБиХ

Сексуално насиље сматра се озбиљним питањем и испитанице вјерују да се секс још увијек сматра брачном обавезом једног пара.

“Ако сам удата и не желим да имам секс, то није важно. Ако он жели, то је то.”

Жена, старости од 38 до 55 година, погођена сукобом, урбана средина, РС

Више од трећине жена које или имају или су некада имале партнера кажу да су доживјеле неки облик партнерског насиља (укупно 35% – у ФБиХ 36%, у РС 37%) (Слика 4.1). У највећем дијелу, ово насиље је било психичко (35% испитаница рекло је да је доживјело ово насиље, без обзира на ентитет у којем живе, што је ниже од ЕУ просјека од 43%). Једна од десет жена искусила је физичко насиље од садашњег или бившег партнера (10%), а 4% испитаница је доживјело сексуално насиље⁴⁶ – у оба случаја, сличне размјере билије се у оба ентитета. Овај проценат нижи је од ЕУ просјека, гдје је у просјеку 20% жена (у распону од 12% до 31%) пријавило да је доживјело физичко насиље, а 7% сексуално насиље од стране интимног партнера (у распону од 3% до 11%).

45 По питању физичког насиља, испитаницама су постављана следећа питања: да ли вас је неко/садашњи партнер/ бивши партнер икада: 1) гурнуо? 2) ошамарио? 3) бадио тежак предмет на Вас? 4) зграбио Вас или повукао за косу? 5) ударио Вас песницом, тешким предметом или шутирао ногама? 6) опекао? 7) покушао Вас задавити или угушити? 8) посјекао Вас, убо или пуцао на Вас? 9) ударио Вашом главом о нешто? У овом извјештају, учесталост физичког насиља се заснива на одговорима испитаница које су изјавиле да су барем једном доживјеле барем један од ових облика насиља. Стопе учесталости физичког насиља дате су посебно за садашњег партнера, бивше партнере, било којег интимног партнера (садашњег или бившег) и непартнере. Референтни период за непартнерско насиље је од 15 година/током последњих 12 мјесеци прије спровођења истраживања, а за партнерско насиље у било којем тренутку током односа и током 12 мјесеци прије спровођења истраживања.

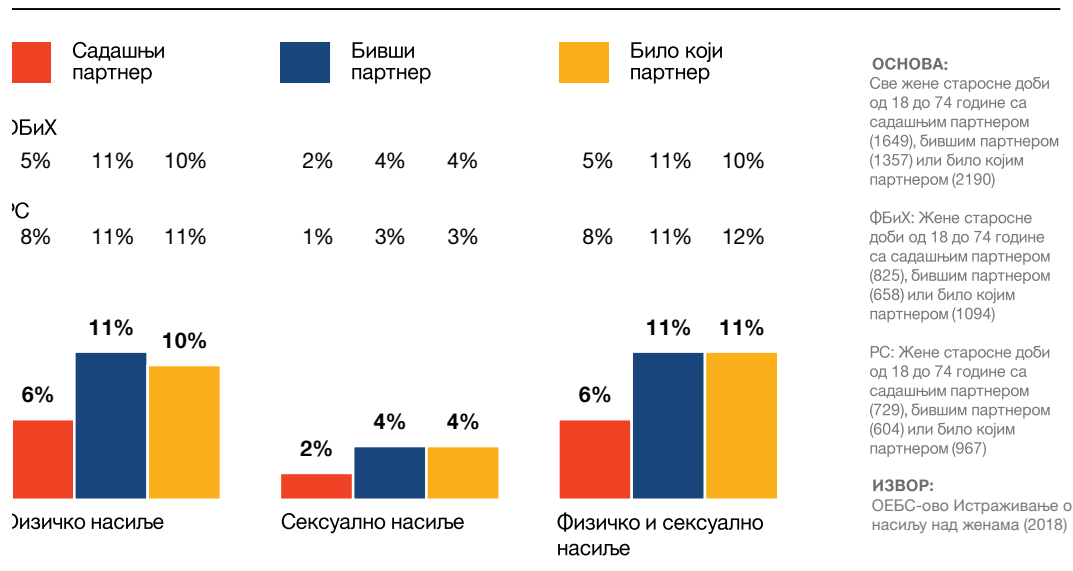
46 У погледу сексуалног насиља, испитаницама је постављено следеће питање: Откако сте напунили 15 година па до данас, те у протеклих 12 мјесеци, колико често Вам је неко учинио нешто од следећег: 1) присилио Вас на полни однос физички Вас спутавајући или Вам наносећи бол на неки начин? 2) Осим тога, колико често је неко покушао да Вас присили на полни однос физички Вас спутавајући или Вам наносећи бол на неки начин? 3) Осим тога, колико често Вас је неко натјерао да учествујете у неком облику сексуалне активности када Ви то нисте жељели или нисте могли да одбијете? 4) Да ли сте пристали на сексуалну активност јер сте се бојали оног што би могло да се догоди уколико одбијете? У овом извјештају, учесталост сексуалног насиља се заснива на одговорима испитаница које су изјавиле да су барем једном доживјеле барем један од ових облика насиља. Стопе учесталости сексуалног насиља дате су посебно за садашњег партнера, бивше партнере, било којег интимног партнера (садашњег или бившег) и непартнере. Референтни периоди су исти као горе.

Разлика у показаним стопама учесталости по земљама

Важно је да се напомене да земље са дужом традицијом политика родне равноправности и кампања за подизање свијести (нордијске и западноевропске земље) такође имају веће стопе жена које пријављују искуства насиља.

На примјер, према истраживању ФРА које се спроводило широм ЕУ, три земље у којима су жене најчешће пријављивале да су доживјеле физичко и/или сексуално насиље од стране партнера или непартнера од своје 15. године и касније су Данска (52%), Финска (47%) и Шведска (36%). Наведена стопа учесталости најнижа је у Хрватској (21%), Аустрији (20%) и Пољској (19%).

Слика 4.1: Учесталост физичког и сексуалног насиља од стране интимног партнера

Најчешћи пријављени облици физичког насиља од стране садашњих и претходних партнера су шамарање и гурање (Слика 4.1) – са сличним стопама у ФБиХ и у РС-у. Ово је упоредиво са резултатима у ЕУ, гдје су, у просјеку, ове врсте физичког насиља такође најраспрострањеније (али су и чешће пријављиване).

Оквирно говорећи, жене које живе у домаћинствима која тешко (14%) или веома тешко (29%) издржавају са својим приходима с већом вјероватноћом пријављују оваква искуства физичког насиља од стране интимног партнера.

Више од трећине жена које или имају или су имале партнера кажу да су доживјеле неки облик насиља од стране интимног партнера

Табела 4.1: Облици физичког насиља од стране партнера

	Садашњи партнер % некад се десило	Бивши партнер % некад се десило
Ошамарио Вас?	4	9
Гурнуо Вас?	4	9
Зграбио Вас или повукао за косу?	2	5
Тукао Вас песницом, тешким предметом или шутирао?	1	5
Бацио тежак предмет на Вас?	1	2
Ударао Вашом главом о нешто?	1	2
Покушао да Вас задави или угуши?	1	2
Опекао Вас?	0.2	0.3
Посјекао Вас, убо или пуцао у Вас?	0.1	0.4

ОСНОВЕ: Све жене старости од 18 до 74 године са садашњим партнером (1649) или бившим партнером (1357)
 ИЗВОР: ОЕБС Истраживање о насиљу над женама (2018)

Сексуално насиље, које је пријавило 4% жена које су некада имале партнера (и то 2% од стране садашњих и 4% од стране бивших партнера), појављивало се у више облика (Табела 4.2).

Табела 4.2: Облици сексуалног насиља од стране партнера

Колико често Вам је Ваш садашњи/бивши партнер учинио нешто од наведеног?

	Садашњи партнер % некад се десило	Бивши партнер % некад се десило
Пристали сте на сексуалну активност јер сте се бојали оног што би Вам садашњи партнер могао да учини уколико одбијете?	2	3
Осим овога, да ли Вас је садашњи партнер натјерао да учествујете у неком облику сексуалне активности када Ви то нисте жељели или нисте могли да одбијете?	2	2
Присилио Вас на полни однос физички Вас спутавајући или Вам наносећи бол на неки начин?	1	2
Осим овога, покушао Вас присилити на полни однос физички Вас спутавајући или Вам наносећи бол на неки начин?	1	2

ОСНОВЕ: Све жене старости од 18 до 74 године са садашњим партнером (1649) или бившим партнером (1357)
 ИЗВОР: ОЕБС Истраживање о насиљу над женама (2018)

Обрасци насиља од стране интимног партнера⁴⁷

Подаци указују на то да се насиље над женама од стране партнера са којима су у интимној вези дешава у континуитету. Овдје се не ради о изолованом инциденту, него се насиље често понавља током дужег временског периода. На примјер, од укупног броја жена које су тврдиле да су доживјеле први инцидент физичког и/или сексуалног насиља пет или више година прије спровођења истраживања, од стране садашњег партнера, 21% је посљедње искуство насиља имало током 12 мјесеци прије истраживања, а додатних 9% испитаница изјавило је да се посљедњи инцидент насиља десио у периоду од једне до четири године прије спровођења истраживања.

Готово девет од десет садашњих партнера (88%, у поређењу са 82% у ЕУ) те готово три четвртине претходних партнера (72%, у поређењу са 62% у ЕУ) живјело је са женама за вријеме првог инцидента насиља (или пријетње да ће починити насиље).

Међу испитаницама које су биле трудне током односа са тренутним партнером и које су искусиле физичко или сексуално насиље (или пријетње да ће починити насиље) током тог односа, готово свака пета испитаница (19%) наводи искуства таквог насиља током трудноће (ЕУ просјек је 20%), док је 36% пријавило такве случајеве од стране бившег партнера (у поређењу са ЕУ просјеком од 42%). Значајан дио жена са дјецом које су преживјеле насиље указује на то да су дјеца била свјесна насиља од стране садашњег партнера (33%) или претходног партнера (43%).

Од укупног броја жена које су доживјеле насиље од стране интимног партнера, облици претрпљеног насиља су углавном слични, без обзира на то да ли су почињени од стране садашњих или бивших партнера. Међутим, у готово свим случајевима, назначена учесталост сваке врсте насиља је већа када су починиоци бивши партнери, како у односу на све случајеве насиља, тако и на облике насиља који су се десили током најозбиљнијег инцидента насиља, укључујући и инциденте који се могу сматрати екстремнијим или бруталнијим.

Најчешћи облик насиља у вези са “најозбиљнијим” инцидентима на који су испитанице указале био је шамарање (које је најчешће наведено и у ЕУ) – облик за који су испитанице током квалитативног истраживања сматрале да се чак увијек ни не признаје као насиље. Међутим, у једном броју случајева најозбиљнији инцидент је био сексуално насиље, при чему је, на примјер, 13% најозбиљнијих инцидента насиља од стране бившег партнера подразумијевало присиљавање на полни однос (у поређењу са 10% у ЕУ).

У половини пријављених инцидента, наводи се да је садашњи партнер (51% – ФБиХ: 61%; РС: 37%) и бивши партнер (53% – ФБиХ: 53%; РС: 51%) био пијан у вријеме најозбиљнијег инцидента насиља.

⁴⁷ Иако поменуте стопе пријављивања/учесталости физичког и сексуалног насиља не укључују пријетње таквим насиљем, друга питања која се односе на то када се такво насиље догодило те на детаље о најозбиљнијем случају укључују и пријетње насиљем.

Табела 4.3. Облици најозбиљнијег физичког или сексуалног насиља од стране интимног партнера – учесталост

Сада бих жељела да размислите о најозбиљнијем инциденту насиља од стране Вашег [садашњег или бившег] партнера. Шта Вам се од следећих ситуација с ове картице тада догодило? Под “најозбиљнијим инцидентом” мислимо на догађај или ситуацију која Вас је највише погодила, било у физичком или психичком смислу.

	Садашњи партнер %	Бивши партнер %
Ошамарио Вас	34	43
Пријетио Вам да ће Вас физички повриједити	21	40
Гурнуо Вас	18	27
Тукао Вас песницом, тешким предметом или шутирао	13	25
Зграбио Вас или повукао за косу	10	18
Натјерао Вас да учествујете у неком облику сексуалне активности када Ви то нисте жељели или нисте могли да одбијете	8	4
Присилио Вас на полни однос физички Вас спутавајући или Вам наносећи бол на неки начин	7	13
Пристали сте на сексуалну активност јер сте се бојали оног што би се могло догодити уколико одбијете	6	4
Покушао Вас присилити на полни однос физички Вас спутавајући или Вам наносећи бол на неки начин	4	6
Бацио тежак предмет на Вас	4	9
Покушао Вас задавити или угушити	2	5
Пријетио Вам актима сексуалног насиља на начин који Вас је стварно застрашио	1	2
Ударао Вашом главом о нешто	1	7
Посјекао Вас, убо или пуцао на Вас	0.4	1
Опекао Вас	0	1

ОСНОВЕ: Све жене старости од 18 до 74 године које су некад доживјеле насиље од садашњег партнера (113) или бившег партнера (153)
 ИЗВОР: ОЕБС Истраживање о насиљу над женама (2018)

Физичко и сексуално насиље у периоду од 12 мјесеци прије спровођења истраживања

Свеукупно, 3% жена које су некада имале партнера кажу да су искусиле физичко и/или сексуално насиље од стране интимног партнера током 12 мјесеци прије истраживања (учесталост је иста у оба ентитета). Врсте насиља с којима су се жене сусреле током претходних 12 мјесеци од стране интимних партнера сличне су онима које су доживјеле током живота, с тим да најчешће наводе гурање и шамарање у односу и на садашње и на бивше партнере.

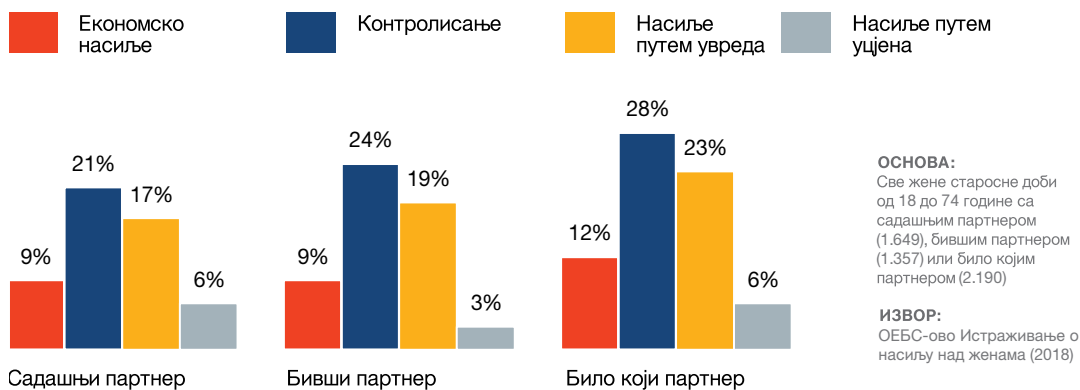
4.1.1: Психичко насиље од стране интимног партнера

Током квалитативног истраживања, жене су сматрале да је психичко насиље врло уобичајено у везама у БиХ. Омаловажавање, љубомора те доминирајућа понашања наводе се као уобичајени облици психичког насиља које доживљавају жене у БиХ.

Резултати квантитативног истраживања показују да око трећине жена које су некада имале партнера наводи да су доживјеле психичко насиље од свог садашњег или претходног партнера (36%, исто у оба ентитета). То је ниже од просјека забиљеженог у ЕУ (43%, у распону од 31% у Ирској до 60% у Данској и Летонији).

Слика 4.2: Учесталост различитих облика психичког насиља од стране интимног партнера

Различити облици психичког насиља распоређени су у четири шире категорије, како слиједи:⁴⁸

Економско насиље, које подразумева да вас је неко спречио у доношењу одлука о породичним финансијама и у самосталној куповини те вам забранио рад ван куће.

Контролисање, што укључује ситуације у којима партнер покушава спречити жену да види своје пријатељице, ограничава јој употребу веб-страница друштвених медија (као што су *Фејсбук*, *Твитер* итд.), покушава да јој ограничи контакт са породицом или родбином, инсистира на томе да зна гдје је на начин који надилази општу забринутост, љути се ако разговара с другим мушкарцем, сумња да је била невјерна, *забрањује јој употребу контрацепције или на други начин ограничава њене одлуке о планирању породице, спречава је да заврши школу или започне нови степен образовања, жели да одлучи коју одјећу може да носи или очекује да буде питан за дозволу да би могла да посјети љекара.*

Злостављачко понашање, које укључује ситуације у којима партнер забрањује жени да уопште напусти кућу или *јој забрани да напусти кућу без пратње рођака*, одузима јој кључеве од аутомобила или је закључава, омаловажава је или је понижава пред другим људима или насамом, намјерно је плаши или застрашује (нпр. викањем или разбијањем ствари), тјера је да гледа порнографски материјал против њене воље, пријети да ће повриједити или убити некога до кога јој је стало (поред њене дјеце), пријети да ће је физички повриједити, *пријети јој насилним сексуалним радњама (као што је силовање, присилна трудноћа, итд.) и повриједи је или пријети да ће је повриједити приликом посјете, преузимања или враћања дјеце (само код бивших партнера).*

Користи дјецу да би је уцијенио или злоставља дјецу, што укључује пријетњу да ће одвести дјецу, да ће повриједити дјецу, nanoшење повреда дјеци или пријетње у вези са старатељством над дјецом (само код бивших партнера).

48 Облици психичког насиља у курзиву нису били дио ФРА истраживања.

Два најчешћа облика психичког насиља су партнери који се љуте ако жена разговара с другим мушкарцем те омаловажавање кад су насамо

Жене које су биле у вези питане су да ли се нешто од ових ситуација дешавало понекад, често или све вријеме, или се никада није догодило, док су жене које су имале претходне везе питане да ли је било који од њихових бивших партнера икада учинио било коју од наведених ствари њима.⁴⁹

Трећина жена које или имају или су имале партнера кажу да су доживјеле контролисање (ФБиХ: 28%; РС: 27%). Трећина жена које или имају или су имале партнера кажу да су доживјеле злостављачка понашања (укупно 23%; ФБиХ: 22%; РС: 27%), док је 12% искусило економско насиље (ФБиХ: 13%; РС: 11%). Међу женама које су имале партнера и које имају дјецу, 6% каже да је њихов партнер користио дјецу као вид уцјене, или да их је злостављао (ФБиХ: 6%; РС: 6%).

Два најчешће помињана облика психичког насиља су случајеви да се партнер наљути уколико жена разговара с другим мушкарцем те омаловажавање кад су насамо.

Жене које су доживјеле ово насиље кажу да је насиље почело као психичко, али да га нису препознале или су га игнорисале све док није постало физичко. Тада су почеле да преиспитују своја претходна искуства и схватиле да је насиље почело много раније.

“Најтеже је препознати психичко насиље. Била сам у браку 15 година и нисам препознала психичко насиље док се није догодило физичко [насиље]. У задњих 7–8 година брака стално сам била изложена психичком мучењу. Због тога нисам могла да имам пријатеље. Нисам могла да имам никакве контакте са родбином осим са родитељима.”

Жена, старости од 38 до 55, интерно расељена особа, ФБиХ

Такође су поменуле и економско насиље као уобичајени облик психичког насиља, као што је, на примјер, када супруг забрани супрузи да ради ван куће, или када јој не пружа довољно новца за основне потребе, а истовремено очекује да се брине о кући. Једна жена је описала искуство када јој је супруг пријетио сјекиром након што јој је тражио да му да плату коју је зарадила.

⁴⁹ У вези са пријетњама физичким или сексуалним насиљем, жене су питане колико пута су им њихови садашњи и/или бивши партнери пријетили на овај начин, те колико често током 12 мјесеци прије спровођења истраживања.

Жене које су доживјеле ово насиље кажу да је насиље почело као психичко, али да га нису препознале или су га игнорисале све док није постало физичко

“Жена живи у кући. Она не ради. Он зарађује или добија плату, негдје је троши, а вама даје двадесет [конвертибилних марака] за седам дана и жели да је сваки дан ручак на столу. То је економско насиље.”

Жена, старости 56+, погођена сукобом, РС

4.3: Ухођење

Једна од двадесет жена (5%) у оба ентитета каже да их је некада од њихове 15. године неко уходио.⁵⁰ Овај број је знатно нижи од просјека ЕУ од 18% те је нижи и од најниже стопе унутар ЕУ, забиљежене у Румунији и Литванији (8% у обје земље, док је највећа 33%, и то у Шведској). У БиХ, млађе жене чешће изјављују да су доживјеле ухођење у периоду од 15. године живота надаље (8% испитаница старости од 18 до 39 година), као и жене са вишим или високим степеном образовања (9%). Наведена учесталост ухођења у претходних 12 мјесеци је 1%, опет иста у оба ентитета.

Најчешћи облици ухођења су примање увредљивих, пријетећих или телефонских позива за вријеме којих би особа која уходи ћутала, примање имејлова, СМС или инстант порука које су биле увредљиве или пријетеће (оба случаја појављују се код 2% испитаница).

Жене које су доживјеле ухођење највјероватније ће рећи да им је починилац био познат (39% укупно – ФБиХ: 37%, РС: 39%) или да је био њихов бивши партнер (34% укупно – ФБиХ: 37%, РС: 28%).

Код 37% најозбиљнијих инцидената, ухођење је завршено након неколико дана, а у 52% случајева за мање од три мјесеца. Понекад ухођење зна да потраје и веома дуго. У 15% инцидената, трајало је дуже од двије године, а у 12% инцидената дуже од пет година. То може да се упореди са просјеком ЕУ, гдје је у 10% инцидената ухођење трајало од двије до пет година, а у 11% инцидената више од пет година.

У већини случајева, након најозбиљнијег инцидента жена се осјећала љутом (43%) или узнемиреном (40% случајева), али код више од трећине инцидената (34%) испитанице су се осјећале уплашеним, а 20% жена је осјећало срам. Дугорочније психичке посљедице укључују потешкоће при спавању (25% жена код најозбиљнијег инцидента) и осјећај угрожености (23%).

50 Понашања ухођења укључују: ‘Слали Вам имејл, СМС или инстант поруке које су биле увредљиве или пријетеће’, ‘Слали Вам писма или разгледнице које су биле увредљиве или пријетеће’, ‘Упућивали Вам увредљиве, пријетеће или телефонске позиве за вријеме којих би ћутали’, ‘Објављивали увредљиве коментаре о Вама на интернету’, ‘Путем интернета или мобитела дијелили Ваше интимне фотографије или снимке’, ‘Задржавали се или Вас чекали испред дома, радног мјеста или школе/факултета без ваљаног разлога’, ‘Намјерно Вас слиједили околом’, ‘Намјерно дирали Ваше власништво или га оштетили’.

Полиција је сазнала о 22% најозбиљнијих инцидената, гдје су у 16% инцидената жене саме пријавиле насиље (слично у оба ентитета). Главни разлог зашто нису контактирале полицију био је у томе што је жртва сама ријешила проблем, или је укључила пријатеља или члана породице (40%), или је сматрала да инцидент није довољно озбиљан да би се пријавио (29%).

Готово три петине жртава (59% испитаница) о случајевима насиља је разговарало са пријатељима или породицом. У ЕУ, већина жена је такође разговарала с пријатељима (77%). Више од двије петине (42%) жртава ухуђења у БиХ суочило се са починиоцем, а 30% је пријетило починиоцу да ће контактирати полицију, а још 30% да ће предузети законске мјере, или промијенило свој број телефона/е-адресу. У ЕУ, 43% жртава ухуђења суочило се са починиоцем, а 32% је пријетило починиоцу полицијским или судским дјеловањем.

4.4: Сексуално узнемиравање

Готово три од десет жена (28%) кажу да су доживјеле барем један облик сексуалног узнемиравања⁵¹ (као што је приказано на Слици 4.4) од своје 15. године (Слика 4.3) – нешто су чешћа таква искуства у РС-у него у ФБиХ (31% према 26%). Једна од десет жена изјавила је да је доживјела сексуално узнемиравање у току 12 мјесеци прије спровођења истраживања (10%), са поново већим процентом у РС-у него у ФБиХ (14% према 9%).

Једна од седам жена (15%) се суочила са озбиљнијим сексуалним узнемиравањем (4% у посљедњих 12 мјесеци). Процент жена које су навеле сексуално узнемиравање у ЕУ је скоро двоструко већи (55%) и креће се од 24% у Бугарској до 81% у Шведској, док је сусједна Хрватска на 41%. Занимљиво је да земље са дужом традицијом политика родне равноправности и кампањама за подизање свијести (нордијске и западноевропске земље) такође имају веће стопе жена које отворено дијеле своја искуства сексуалног узнемиравања.

51 Што се тиче сексуалног узнемиравања, жене укључене у истраживање питане су: Колико сте често, откако сте напунили 15 година па до сада / у протеклих 12 мјесеци, доживјеле било шта од сљедећег: 1) Нежељено додиривање, грљење или љубљење? 2) Коментаре или шале са сексуалним садржајем које су Вас увриједили? 3) Неприкладне позиве за излазак? 4) Наметљива питања о Вашем приватном животу која су Вас увриједила? 5) Наметљиве коментаре о Вашем физичком изгледу који су Вас увриједили? 6) Неприкладно зурење или проматрање које Вас је плашило? 7) Неко Вам је слао или показивао слике, фотографије или поклоне с експлицитним сексуалним садржајем који Вас је увриједио? 8) Да ли Вам је неко непристојно показивао интимне дијелове свог тијела? 9) Присилио Вас на гледање порнографског садржаја против Ваше воље? 10) Нежељени имејл или СМС поруке с експлицитним сексуалним садржајем који Вас је увриједио? 11) Непримјерени покушаји зближавања на друштвеним мрежама као што је Фејсбук или у собама за ћаскање на интернету, који су Вас увриједили? Што се тиче појединачних облика сексуалног узнемиравања, жене су могле навести да су насиље доживјеле "никада", "једном", "2-5 пута" или "6 или више пута". Стопа учесталости сексуалног узнемиравања се заснива на подацима испитаница које су изјавиле да су барем једном доживјеле један од наведених облика насиља. Шест облика сексуалног узнемиравања одабрано је због озбиљности, и они се у овом извјештају називају "најозбиљнијим инцидентима" сексуалног узнемиравања.

Слика 4.3: Учесталост сексуалног узнемиравања

У БиХ, сексуално узнемиравање од своје 15. године до данас најчешће наводе жене старости од 18 до 29 година (37%) и од 30 до 39 година (36%), жене без дјецe (38%), оне које имају виши или високи ниво образовања (41%), запослене жене (38%) и студенткиње (40% – све испитанице од 18 до 29 година) те жене које живе у урбаним срединама (34%).

У сексуално узнемиравање убраја се широк спектар искустава. Најчешћи облик који су пријавиле жене (17% жена) да им се десио од 15. године надаље је застрашивање зурењем или проматрањем, након чега слиједу увредљива питања о приватном животу (12%). У ЕУ, најчешћи тип сексуалног узнемиравања био је такође непримјерено зурење или проматрање (30%), након тога нежељено додиривање, грљење или љубљење, које у просјеку помиње 29% испитаница у ЕУ, у односу на многу нижу стопу од 7% у БиХ.

Скоро три од десет жена кажу да су искусиле барем један облик сексуалног узнемиравања од своје 15. године

Табела 4.4: Учесталост сексуалног узнемиравања

Понекад сте могли доживјети да се људи према Вама понашају на нежељен и увредљив начин. Колико сте често, откако сте напунили 15 година па до сада, доживјели било шта од следећег?

	Никад %	Jednom %	2–5 пута %	6+ пута %
Нежељено додиривање, грљење или љубљење	91	2	3	2
Неприкладно зурење или проматрање које Вас је плашило	81	4	8	5
Коментаре или шале са сексуалним садржајем које су Вас увриједиле	89	3	4	2
Неко Вам је слао или показивао слике, фотографије или поклоне с експлицитним сексуалним садржајем који Вас је увриједио	98	1	1	0.4
Неприкладне позиве за излазак	92	3	3	2
Наметљива питања о Вашем приватном животу која су Вас увриједила	86	2	6	4
Наметљиве коментаре о Вашем физичком изгледу који су Вас увриједили	90	2	5	2
Нежељене имејлове или СМС поруке с експлицитним сексуалним садржајем који Вас је увриједио	88	1	1	1
Непримјерени покушаји зближавања на друштвеним мрежама као што је Фејсбук или собе за ћаскање на интернету, који су Вас увриједили	78	2	3	2
Да Вам је неко непристојно показивао интимне дијелове свог тијела	97	1	0.4	1
Неко Вас је присилио да гледате порнографски садржај	98	0.3	0.1	0.1

ОСНОВА: Жене старости од 18 до 74 године у БиХ (2321)

ИЗВОР: ОЕБС Истраживање о насиљу над женама (2018)

Жене које су искусиле сексуално узнемиравање најчешће су казале да им је починилац био непознат (62%). Починиоци које је жртва познавала често су били пријатељи или познаници (29%) или неко други кога су познавале, али та особа није стављена даље у доступне категорије (23%). У ЕУ 68% жртва сексуалног узнемиравања каже да им је починилац био непознат, док је 31% идентификовало пријатеља, познаника или комшију као починиоца, а 35% другу особу коју су познавале. Особа из радног окружења се такође чешће помиње у ЕУ – 32% у односу на проценат у БиХ од 17%, што може да се објасни већим удјелом жена у плаћеном радном односу у ЕУ (49%, у поређењу са 24% у БиХ).

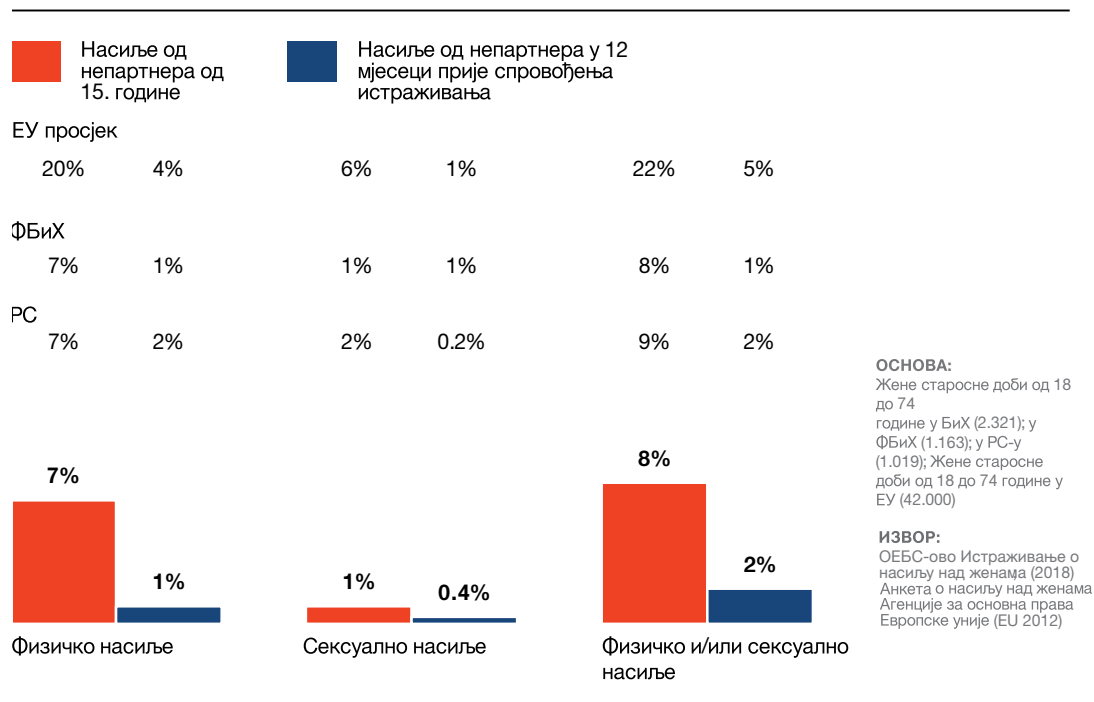
Иако су починиоци сексуалног узнемиравања обично мушкарци, то није увијек случај. 53% жена које кажу да су доживјеле сексуално узнемиравање навело је мушкарца као починиоца насиља. Жене су наведене као починиоце од стране само 4% испитаница, док 34% каже да су и мушкарци и жене били укључени.

Око петина најозбиљнијих инцидената укључивала је више од једне особе (18%).

4.4: Физичко и сексуално насиље од стране непартнера

Током квантитативног истраживања, 7% жена (исти проценат у оба ентитета) каже да су доживјеле један или више облика физичког насиља⁵² од стране непартнера од своје 15. године па надаље (1% у посљедњих 12 мјесеци), док 1% жена (слично у оба ентитета) каже да су биле изложене једном или више облика сексуалног насиља од стране непартнера⁵³ (0,4% случајева у посљедњих 12 мјесеци) (Слика 4.4). Ови резултати су много нижи од оних у ЕУ, гдје је у просјеку 20% изјавило да су искусиле физичко насиље од стране непартнера (од 10% у Аустрији, Грчкој, Пољској и Португалу, до 36% у Данској, док се у Хрватској јавља код 11% испитаница). Сексуално насиље од стране непартнера пријавило је 6% жена у ЕУ, а ова се бројка креће од 1% у Португалу и Грчкој до 12% у Шведској и Холандији, док Хрватска има 3% испитаница које су доживјеле овакво насиље.

Слика 4.4: Учесталост физичког и/или сексуалног насиља од стране непартнера

52 Учесталост физичког насиља израчунава се на основу одговора гдје жене наводе да су доживјеле барем један од ових облика насиља у посљедњих 12 мјесеци, а од своје 15. године: гурање, шамарање, бацање тешког предмета на њих, хватање или повлачење за косу, ударање песницама, шутирање или ударање тешким предметом, спаљивање, гушење или дављење, сјечење, убадање или пуцање, ударање главом жртве о нешто.

53 Учесталост сексуалног насиља израчунава се на основу броја жена које кажу да су доживјеле барем један од сљедећих облика насиља од своје 15. године, или у протеклих 12 мјесеци: присиљавање на полни однос тако што их је неко физички спутавао или нанио им бол на неки начин, покушај присиљавања на полни однос тако што их је неко физички спутавао или им нанио бол на неки начин, присиљавање да учествују у неком облику сексуалне активности када оне то нису жељеле или нису могле да одбију, обавеза пристанка на сексуалну активност јер су се бојале шта би се могло догодити ако би одбиле.

Најчешћи облик физичког насиља који наводе жене од стране непартнера старости од 15. године надаље је гурање, које помиње 4% жена (сличан проценат у оба ентитета), након чега слиједи шамарање (3%). Гурање је и најчешћи облик физичког насиља од стране непартнера пријављен у ЕУ. Као што је већ поменуто, жене у земљама са дужом традицијом подизања свијести о родној равноправности и нултој толеранцији према насиљу над женама чешће пријављују насиље, јер су отвореније да проговоре о својим искуствима. Ниже стопе у БиХ указују на мању стопу признатости физичког и сексуалног насиља и/или веће препреке у изношењу ових искустава женској особи која их интервјуише.

Најозбиљнији инцидент – онај који су преживјеле жене сматрале да је највише утицао на њих (укључујући и пријетње насиљем) – обично је физичке, а не сексуалне природе (Слика 4.5). Пријетње физичким повредама (23% – сличан проценат у оба ентитета) и гурањем (укупно 22% – ФБиХ: 15%, РС: 34%)⁵⁴ најчешће се помињу да су се десиле током најозбиљнијег инцидента. Други облици насиља који се најчешће помињу као они који су укључени у најозбиљније инциденте су шамарање или случајеви да их је неко зграбио или повукао за косу.

Слика 4.5: Одређивање најозбиљнијег инцидента насиља од стране непартнера

		ФБиХ	РС
Пријетио Вам да ће Вас физички повриједити	23%	23%	22%
Гурнуо Вас	22%	15%	34%
Ошамарио Вас	16%	13%	21%
Ухватио Вас или вукао за косу	11%	14%	7%
Тукао Вас песницом, тешким предметом или ударао ногом	7%	9%	4%
Бацио тежак предмет на Вас	5%	7%	1%
Покушао да Вас задави или угуши	4%	7%	0%
Покушао да Вас присили на сполни однос, физички Вас спутавајући или Вам наносећи бол на неки начин	2%	2%	3%
Присилио Вас на сполни однос, физички Вас спутавајући или Вам наносећи бол на неки начин	2%	1%	2%
Ударао Вашом главом о нешто	1%	1%	1%
Натјерао Вас да учествујете у неком облику сексуалне активности када Ви то нисте жељели или нисте могли да одбијете	1%	0.4%	2%

ОСНОВА:
Жене старосне доби од 18 до 74 године у БиХ које су доживјеле насиље од непартнера у БиХ (199), у ФБиХ (103); у РС-у (89)

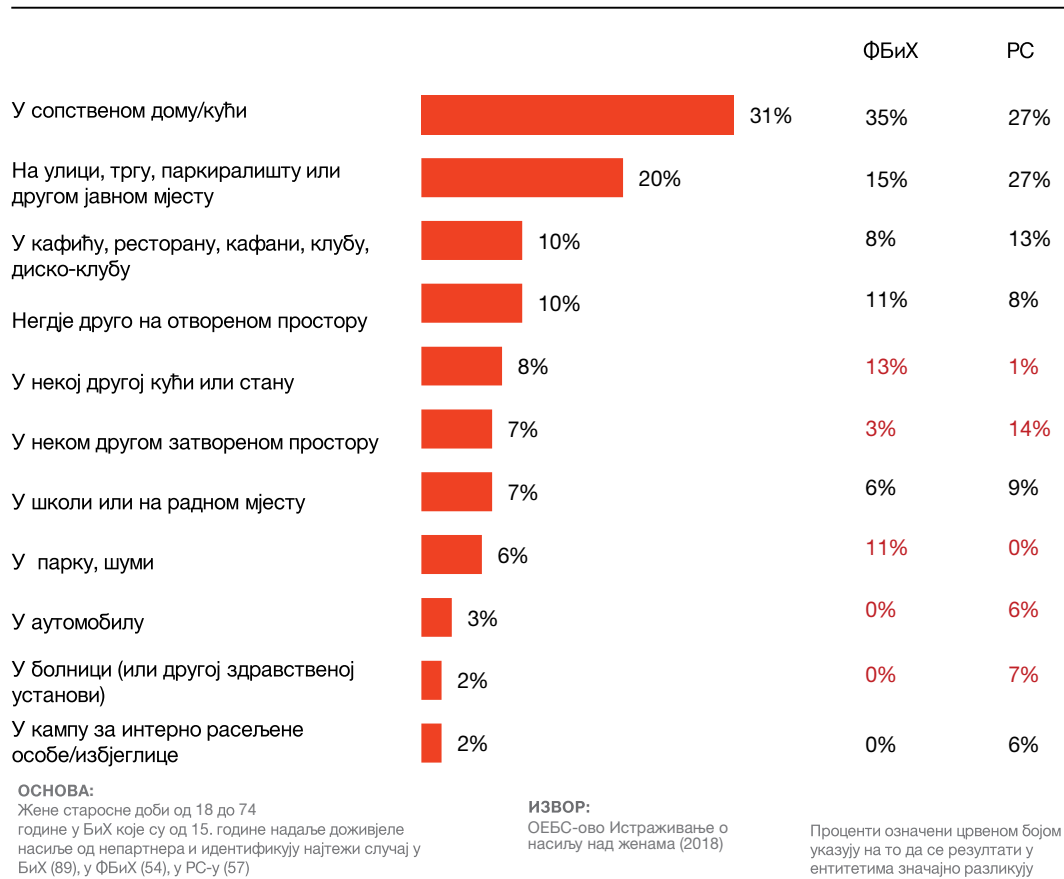
ИЗВОР:
ОЕБС-ово Истраживање о насиљу над женама (2018)

Проценти означени црвеном бојом указују на то да се резултати у ентитетима значајно разликују

Око трећине најозбиљнијих инцидената догодило се у породичном дому преживјелих (31%), што је нешто више од просјека ЕУ (27%). Сличан проценат жена у БиХ и у ЕУ каже да се најозбиљнији инцидент насиља догодио на улици, тргу или другом јавном мјесту (20% у БиХ, 18% у ЕУ).

Слика 4.6: Одређивање најозбиљнијег случаја насиља од стране непартнера

Када говоримо о најозбиљнијим случајевима насиља које сте претрпјели од непартнера, гдје су се десили?

4.6: Починиоци

Већина жена које су преживјеле физичко насиље од стране непартнера идентификовале су своје починиоце као некога кога су познавале. Код свих испитаница које наводе да су биле изложене физичком насиљу од стране непартнера, најчешћи починилац је био неки сродник (укупно 18% – ФБиХ: 23%, РС: 7%) или пријатељ, познаник или комшија (укупно 18% – ФБиХ: 19%, РС: 16%). Колегу из школе или са студија пријавило је 8% жена (ФБиХ: 8%, РС: 8%), а 7% наводи некога од родбине свог партнера (ФБиХ: 8%, РС: 5%), или особу са којом су изашле на састанак или неког кога су тек упознале (ФБиХ: 10%, РС: 4%). Отприлике једна од шест испитаница (укупно 17% – ФБиХ: 17%, РС: 17%) каже да је починилац била друга њима позната особа, али без даљег прецизирања. Шеснаест посто испитаница каже да им починилац није познат, а такви напади, које су починили потпуни странци, били су чешћи у РС-у (ФБиХ: 10%, РС: 29%). У ЕУ, жене које су доживјеле физичко насиље од стране непартнера као починиоца су најчешће наводиле сродника (31%) или некога кога раније нису познавале (31%).

Наша анализа починилаца сексуалног насиља је ограничена због малог броја жена које су изјавиле да имају такво искуство (n=32), али међу тим испитаницама, 21% је изјавило да је починилац пријатељ, познаник или комшија, а 13% да је то неко други кога су познавале, али кога нису даље прецизирале. Једна од пет (22%) је одбила да каже ко је починилац и још 16% испитаница је одговорило да не зна ко је био починилац.

64% жена које су искусиле физичко насиље од стране непартнера наводе мушкарце као починиоце тог насиља, а 50% преживјелих помиње само мушкарца, док 15% каже да су и мушкарци и жене били укључени. 27% жена наводи да су жене биле починитељке (а 13% испитаница помиње само жене као починитељке). Остатак испитаница (23%) није знао или није желио да наведе пол починиоца. Шест од десет испитаница које су преживјеле сексуално насиље каже да је починилац био мушкарац (60%), а 3% да је то била жена, док остатак није знао или није желио да каже.⁵⁵

У четири од пет најтежих инцидената, починиоци су дјеловали сами (79% укупно; ФБиХ: 77%; РС: 81%). Петину 'најозбиљнијих' инцидената извршио је неко ко је био пијан (укупно 20% – ФБиХ: 14%, РС: 27%)⁵⁶ и/или под утицајем дроге (4% – ФБиХ: 5%, РС: 1%).⁵⁷

У квалитативном истраживању, жене које су доживјеле насиље од стране непартнера су све навеле примјере насиља које је починила породица њиховог супруга. Једна жена се присјетила инцидента у којем је њен супруг, који је био психички насилан према њој, довео своју мајку у њихову кућу. Након што ју је позвала унутра, жену је свекрва гурнула на под и више пута ударала ногом. Друга жена је објаснила да су је често вријеђали или понижавали чланови породице њеног супруга.

4.7: Искуства насиља у дјетињству

Једна од дванаест жена (8% укупно – ФБиХ: 5%, РС: 11%) изјавила је да је доживјела неки од облика физичког насиља (наведених на Слици 4.7) од стране одрасле особе прије него што је напунила 15 година (као што је наведено на Слици 3.11), што је знатно ниже од просјека ЕУ, који је 27%.

Једна од двадесет жена (5% укупно – ФБиХ: 4%, РС: 9%) доживјела је шамарање или јој је неко вукао косу да је заболи (учесталост мања од ЕУ просјека од 22%), а сличан проценат испитаница (4% укупно – ФБиХ: 3%, РС: 5%) доживио је да их је неко снажно тукао штапом, шибом или каишем (Слика 4.11). Главни починиоци оваквог насиља у дјетињству били су родитељи.

55 С обзиром на ниску основу (n=30), при тумачењу ових резултата налаза треба бити опрезан.

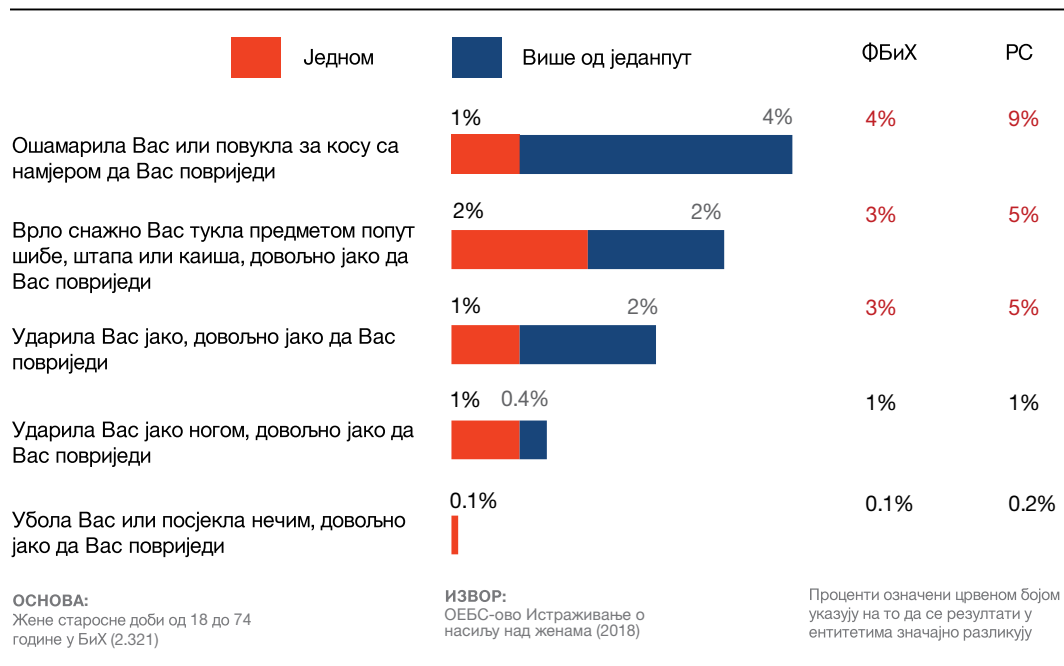
56 Ниске основе: n=55 у ФБиХ и n=63 у РС-у.

57 Ibid.

Тридесет и пет посто жена које су доживјеле насиље у дјетињству доживјело је у одраслој доби насиље од стране интимног партнера

Слика 4.7: Искуство физичког насиља прије 15. године

Прије 15. године, колико често Вам је нека пунољетна особа урадила нешто од следећег?

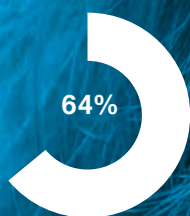
Око 4% жена наводи да је доживјело психичко насиље у дјетињству, а још мањи број (1%) изјавило је да су доживјеле сексуално насиље⁵⁸ (стопе учесталости су конзистентне у оба ентитета).

58 Учесталост сексуалног насиља у дјетињству израчунава се на основу броја жена које кажу да су доживјеле барем један од следећих облика насиља прије 15. године: неко им је "показивао своје гениталије против њихове воље", «тјерао их да позирају голе испред неке друге особе, пред фотоапаратом, камером или веб-камером против њихове воље», «дирао њихове гениталије или груди против њихове воље», «тјерао их да дирају њихове гениталије или груди против њихове воље», "присилио их на полни однос против њихове воље".

Што се тиче сексуалног насиља, може се очекивати да испитанице нека од тих искустава нису подијелиле са испитивачицама, то јест, морамо претпоставити одређени ниво жеље за прикривањем везано за такве облике насиља, у дјетињству и после. У ЕУ, гдје је у неколико земаља сексуално злостављање жена постало дио јавног дискурса, тако што се починиоци, а не жртве, стигматизују, 12% жена пријавило је сексуално насиље у дјетињству, у распону од 1% у Румунији до 20% у Француској и Холандији. Хрватска има пријављену стопу од 2%.

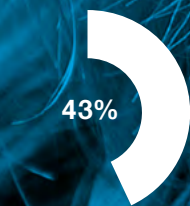
Жене које су доживјеле насиље у дјетињству много су чешће доживљавале насиље у одраслом добу. Заиста, међу онима које су доживјеле насиље у дјетињству, 35% је доживјело физичко и/или сексуално насиље од стране интимног партнера у одраслој доби, у поређењу с 8% оних које нису доживјеле насиље у дјетињству. Сличан образац се види и у односу на насиље од стране непартнера: међу онима које су доживјеле насиље у дјетињству, 47% је доживјело физичко и/или сексуално насиље од стране непартнера, у поређењу с 12% оних које нису доживјеле насиље у дјетињству.

Више од двије од пет жена које су преживјеле сукоб биле су присиљене да напусте своје домове, од чега се двије трећине нису вратиле у свој родни град (ФБиХ: 44%; РС: 40%).

64%

Готово двије трећине жена у БиХ може се описати као погођене сукобом (ФБиХ: 67%, РС: 59%).⁵⁹

43%

Више од двије од пет жена које су живјеле у вријеме сукоба биле су приморане да напусте своје домове – од чега се двије трећине нису вратиле у свој родни град (ФБиХ: 44%, РС: 40%).

5. Сукоб и насиље

5.1: Искуства у вези са сукобом

У овом поглављу разматра се како су жене у Босни и Херцеговини доживјеле сукоб и како је то утицало на нивое насиља које су доживјеле.

Готово двије трећине жена може се описати као особе погођене сукобом у БиХ (ФБиХ: 67%; РС: 59%), што се дефинише као особе које су живјеле у вријеме сукоба и које су доживјеле барем једно искуство у вези са сукобом описано у наставку текста. Истраживање се заснива на искуствима насиља током сукоба на основу садашњег стабилног статуса, док су искуства насиља могла да се догоде и у другим дијеловима БиХ или негдје друго.

Готово седам од десет жена из БиХ (69%) живјело је у ситуацији у којој је постојао активан оружани сукоб у периоду од најмање недјељу дана, од којих готово све кажу да се радило о оружаном сукобу у БиХ у периоду 1992–1995. године. Жене које данас живе у ФБиХ (71%) имају већу вјероватноћу него жене у РС-у (62%) да у анкети наведу да су живјеле у вријеме оружаног сукоба.

Међу испитаницама које су живјеле током сукоба најмање недјељу дана, већина је доживјела барем једно искуство везано за сукоб на попису понуђеном у анкети како би се потврдило да ли је директно и лично погођена сукобом. Готово девет од десет ових жена чуле су пуцњеве те звук бомбардовања или гранатирања на локалном подручју у којем су живјеле (86% укупно – ФБиХ: 87%, РС: 82%), а двије трећине њих је живјело тамо гдје су наоружани људи (редовне војне снаге или друге наоружане групе) били стационарни или се кретали у већем броју и најмање недјељу дана (65% жена које сада живе у БиХ – ФБиХ: 62%, РС: 71%). Око двије петине жена видјело је борбе из прве руке тамо гдје су живјеле у то вријеме (43% у БиХ; 48% жена које тренутно живе у ФБиХ, 33% у РС-у и 47% у Дистрикту Брчко).

То је имало утицаја на многе аспекте њиховог живота. Више од двије од пет жена које су доживјеле сукоб претрпјеле су озбиљна оштећења или уништења имовине (46% укупно у БиХ – ФБиХ: 49%, РС: 39%), а једној трећини (у оба ентитета) имовину су одузеле наоружане особе. Двије трећине жена (64%) су имале супружника или члана породице који је учествовао у борбама (слично у оба ентитета). За готово половину испитаница (48%) није било могуће да нађу посао (ФБиХ: 49%, РС: 44%). Више од двије од пет жена морало је да напусти свој дом (43% укупно – 44% у ФБиХ и 40% у РС-у). Иако се већина касније вратила кућама, 24% оних које су побјегле од сукоба у БиХ нису биле у могућности да се врате. Међу женама које су изјавиле да су живјеле у вријеме сукоба, 18% њих су стално расељене у ФБиХ, а 35% су трајно расељене у РС-у.

59 Дефиниција особе погођене сукобом је да је живјела у окружењу у којем се одвијао активан оружани сукоб у периоду од најмање недјељу дана, и да је одговорила потврдно на барем једно од сљедећих питања: 'Да ли сте чули пуцњеве, звукове гранатирања или бомбардовања у локалном подручју у којем сте живјели у вријеме сукоба?', 'Да ли сте у трајању од најмање једне недјеље живјели у подручју гдје су наоружане особе (редовна војска или наоружане групе) биле стационарне или су се кретале у већем броју? Ово може укључивати и локално становништво које је учествовало у сукобу.', 'Да ли сте свједочили борбама у локалном подручју у којем сте живјели у вријеме сукоба?', 'Да ли је имовина (нпр. Ваша кућа, аутомобил, стока) Ваше ближе породице уништена или тешко оштећена услед оружаног сукоба?', 'Да ли је имовина (нпр. Ваша кућа, аутомобил, стока) Ваше ближе породице одузета од стране наоружане групе људи?', 'Да ли је било немогуће наћи посао у локалном подручју због сукоба? (канцеларије/фабрике су биле затворене или уништене, било је превише опасно)' 'Да ли је члан уже породице или Ваш супруг или партнер учествовао у сукобу или у борбама као члан наоружане групе?', 'Да ли сте Ви активно учествовали у борбама током сукоба?', 'Да ли су цивили из локалног подручја у којем сте живјели били заробљени или затворени?', 'Да ли су цивили у локалном подручју у којем сте живјели умрли због сукоба?', 'Да ли сте Ви лично били физички нападнути или повријеђени услед сукоба?', 'Да ли сте морали да бјегите из свог дома током (било којег) сукоба који сте доживјели?'

Свеукупно, 64% жена (у ФБиХ 68%, у РС 59%) може се сматрати директно погођеним сукобом, дакле, живјеле су у вријеме сукоба и имале барем једно од наведених искустава у вези са сукобом.

Жене које су дефинисане као директно погођене сукобом такође су питане и о другим посљедицама живота током сукоба, од доступности јавних услуга до губитка чланова породице и искустава насиља. Готово три од четири испитанице (74%) имале су барем једно од искустава наведених у Табели 5.1. Жене повратнице (93%) или избјеглице/расељене особе (87%) чешће пријављују да су имале неко од ових искустава.

Табела 5.1: Искуства жена директно погођених сукобом

Реците ми да ли сте доживјели било шта од сљедећег током оружаног сукоба/оружаних сукоба који/е сте доживјели.

	Да %
Мушкарци у вашој породици (мужеви, очеви, браћа) били су одсутни од куће и породице (јер су морали да бјеже, борили су се у сукобу, затворени су, нестали су)	63
Здравствене услуге (укључујући здравствене услуге за жене) које сте раније користили биле су недоступне или неприступачне на дужи временски период	36
Органи који спроводе законе (полиција или друга организација за одржавање закона и реда) нису били присутни у Вашем мјесту дуже вријеме	30
Члан ближе породице или Ваш супружник или партнер је био повријеђен или погинуо усљед борби/насиља	30
Жене у Вашој породици морале су да иду на потенцијално опасна мјеста (тј. да прелазе прву линију/границу или близу експлозива попут мина) због посла или како би набавиле основне потрепштине за домаћинство (дрво за огрјев, храну, питку воду, гориво итд.)	28
Наоружане групе су се намјерно користиле пријетњама, гласинама или стварним насиљем против жена како би преплашили локално становништво у подручју у којем сте живјели	15
Чланови наоружаних група узнемиравали су локалне жене у подручју у којем сте живјели	14
Чланови наоружаних група спроводили су дубоко понижавајуће праксе против локалних жена у подручју у којем сте живјели, попут тјерања жена да се скину до гола у јавности, сакаћења њихових тијела, претраживања тјелесних шупљина без разлога итд.	9
Околности су натјерале жене да нуде сексуалне услуге за основне потрепштине или како би осигурале безбједност својих породица у подручју у којем сте живјели	6

ОСНОВА: Жене старости од 18 до 74 године погођене оружаним сукобима у БиХ (1499); у ФБиХ (811); у РС (604)
ИЗВОР: ОЕБС Истраживање о насиљу над женама (2018)

Током квалитативног истраживања, жене у свим регијама БиХ су се сложиле да је сукоб у Босни и Херцеговини од 1992. до 1995. године имао значајан утицај на насиље над женама, како за вријеме тако и након сукоба. Сматрале су да је физичко и сексуално насиље било уобичајено током сукоба – посебно у војним логорима – и изразиле вјеровање да је посебно силовање коришћено као војна стратегија зарађених страна. Сматра се да су починиоци насиља током сукоба били војници и друго наоружано особље.

“Вјерујем да је у току ... рата постојао потпуно другачији облик насиља. Није било насиља у породици, али ван куће га је било – силовање у логорима, физичко насиље од стране наоружаних појединаца, провала у куће, премлаћивање, застрашивање...”

Жена, старости од 38 до 55 година, погођена сукобом, урбана средина, РС

“Мислим да је у рату насиље било сексуалне природе. Не од стране супружника, већ од стране агресорске војске над женама у логорима, а то је било често.”

Жена, старости од 18 до 37 година, избјеглица/повратница, рурална средина, ФБиХ

Жене које су учествовале у квалитативном истраживању су такође сматрале да се насиље над женама наставило и након сукоба, али овај пут од стране интимних партнера, а не војника и паравојних формација. Објасниле су да је један од разлога за то психичка траума коју су мушкарци доживјели током сукоба. Заиста, према резултатима истраживања, готово трећина жена чији се садашњи партнер борио у оружаном сукобу сматра да је сукоб имао дугорочан психички утицај на њиховог партнера (32%). Други разлог који су жене у фокус-групама навеле за овај пораст насиља од стране интимног партнера је политички и економски пад с којим се земља суочавала. Стопа незапослености била је веома висока и испитанице су сматрале да је то довело до тензија у породицама. Једна од посљедица рата коју су поменуле била је да су жене постале мање финансијски независне, јер многе од њих нису успјеле да пронађу посао након рата или нису имале право на пензију јер нису имале довољно година радног стажа као резултат сукоба.

“Ми смо сви били запослени [прије рата]. Сви смо били запослени, сви смо имали послове и живот је био другачији, људи су генерално били сретнији. Такође мислим... да је и насиља било мање. Онда се догодио рат и све се распало ... сада, након рата, иако је прошло много година, још нисмо достигли ниво који смо имали прије рата – нема посла, људи су све сиромашнији, економска стабилност [не постоји] и то води насиљу.”

Жена, старости од 38 до 55 година, интерно расељена, РС

5.2. Сукоб и насиље над женама

Жене које су идентификоване као погођене сукобом биле су питане да ли је било које од њихових искустава насиља било повезано са оружаним сукобом. Међу испитаницама директно погођеним сукобом, које су пријавиле физичко насиље почињено од стране непартнера, 25% је рекло да је насиље било повезано са оружаним сукобом, с тим да се тај проценат повећао на 40% у одговорима на питање о најозбиљнијем инциденту насиља од стране непартнера (што укључује и пријетње физичким и сексуалним насиљем). 34% жена погођених сукобом које су доживјеле физичко и/или сексуално насиље од стране садашњег партнера повезало је своје искуство насиља са оружаним сукобом. Опет, овај број се повећава на 54%60 код питања о најозбиљнијем инциденту. Једна од пет жена директно погођених сукобом које су доживјеле физичко и/или сексуално насиље од стране бившег партнера повезују та искуства насиља са сукобом (2%), док чак 35% каже да је најозбиљнији инцидент био повезан са сукобом који су доживјеле.

За ухођење, упоредне цифре су 9% и 20%.⁶¹ Овај број је много мањи за сексуално узнемиравање, при чему 10% испитаница повезује најозбиљнији инцидент са оружаном сукобом. Ниједна жена не приписује оружаном сукобу искуство насиља из дјетињства.

Након најозбиљнијег инцидента непартнерског насиља, жене које су погођене сукобом у већем броју тврде да су имале дугорочне психичке реакције (67%, у поређењу са 37% испитаница које нису погођене сукобом). Сваки од понуђених психичких утицаја чешће се наводи од стране испитаница директно погођених сукобом.

Надаље, већа је вјероватноћа да ће жене погођене сукобом претрпјети повреде: 37% испитаница наводи модрице или огреботине након најозбиљнијег инцидента насиља од стране непартнера, у поређењу са 7% испитаница које нису погођене сукобом.

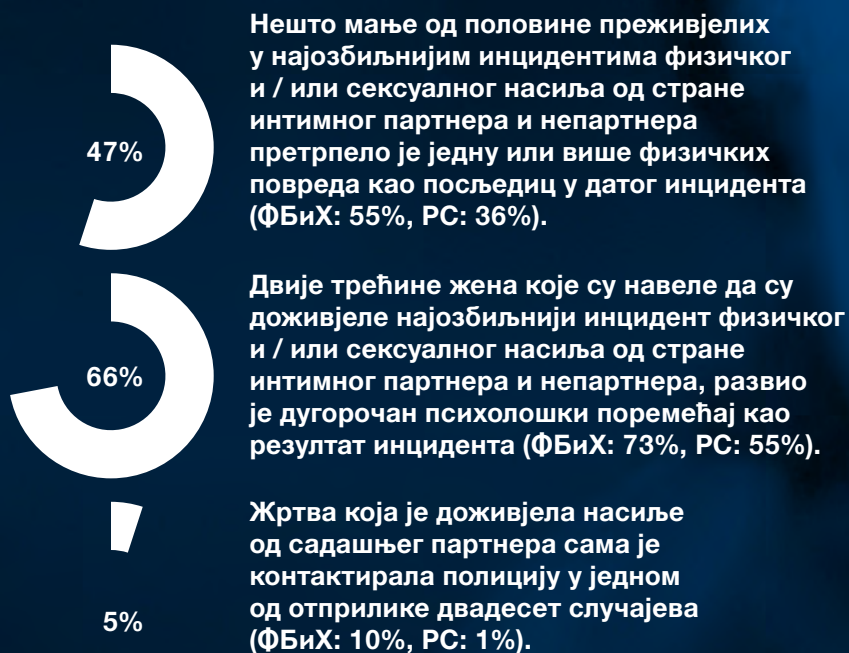
Исто тако, након најозбиљнијег инцидента насиља од стране бившег партнера, испитанице које су погођене сукобом су са већом вјероватноћом говориле да је најозбиљнији инцидент резултирао одређеним бројем психичких посљедица, укључујући осјећај угрожености (51%, наспрам 15% испитаница које нису биле погођене сукобом), губитак самопоуздања (50%, наспрам 28%), потешкоће у спавању (45%, наспрам 18%), анксиозност (36%, наспрам 9%), потешкоће у везама (24%, наспрам 8%) и потешкоће у концентрацији (20% наспрам 1%). Жене које су погођене сукобом такође много чешће наводе да су претрпјеле модрице и огреботине након најозбиљнијег инцидента насиља од стране бившег партнера.

Ове разлике нису уочене у односу на садашње партнерско насиље.

Данас, од свих жена које су доживјеле оружани сукоб и које су претрпјеле дуготрајну болест или инвалидитет, готово свака пета жена (18%) то приписује сукобу. Бројке су веће међу женама образованим до нивоа основне школе (27%), пензионисаним женама (26%), женама које се веома тешко носе са садашњим приходима (30%), избјеглицама/расељеним особама (42%) те повратницама (33%). Међутим, не постоји значајна разлика између различитих регија или између два ентитета.

Два посто испитаница каже да им се пријетило или су нападнуте ватреним оружјем од 15. године надаље. Ради се о укупно 55 испитаница, а већина њих (68%) тврди да починилац ових дјела није био њихов партнер, него друга особа. Међу женама које су искусиле партнерско или непартнерско насиље, ова бројка се повећава на 6% жена које кажу да су биле нападнуте или им је пријеђено ватреним оружјем (укупно 19 испитаница).

61 Ове податке треба читати с опрезом због малих основа (n=60 и n=46).

6. Утицај насиља на живот жена и препреке у тражењу подршке

Ово поглавље даје преглед утицаја насиља на здравље жена. Жене су питане о утицају најозбиљнијег инцидента физичког или сексуалног насиља на њих, што може подразумевати и пријетње овим облицима насиља. Најозбиљнији инцидент је онај који је жена која је преживјела насиље сама одредила као онај који је имао највећи утицај на њу, било психички или физички.

6.1: Психичке реакције и тјелесне повреде

Готово све жене које су доживјеле физичко или сексуално насиље након најозбиљнијег инцидента доживјеле су барем једно од осјећања наведена на Слици 6.1. Без обзира на однос са починиоцем, најуобичајенија емоционална реакција је страх, који је осјетило око половине жена које су преживјеле насиље од својих садашњих партнера (55%), готово двије трећине жена које су преживјеле насиље од непартнера (64%), а седам од десет које су преживјеле насиље од бивших партнера (70%). Поред страха, бијес, шок и nelaгода су остале уобичајене реакције које су, у већем размјеру, искусиле особе које су доживјеле насиље од бившег партнера. У Европској унији су бијес и страх најуобичајеније емоционалне реакције.

У квалитативном истраживању, једна жена која је доживјела поновљено физичко насиље од свог партнера је објаснила да је, иако више није са њим, изгубила повјерење у људе и да не може бити у вези. Тврди да јој више одговара да буде сама и било би је страх да буде с неким другим.

“Још увијек нисам спремна [бити у вези]. Након свега што сам доживјела, не вјерујем никоме. То је то, изгубила сам повјерење у људе. Некако, волим да будем сама.”

Жена, старости од 38 до 55, интерно расељена особа, РС

Табела 6.1: Емоционалне реакције на физичко и/или сексуално насиље (најозбиљнији инцидент)

Размишљајући о најозбиљнијем инциденту/том инциденту, да ли сте због тога осјећали ишта од наведеног?

	Садашњи партнер	Бивши партнер	Непартнер
	%	%	%
Страх	55	70	64
Бијес	39	54	49
Шок	38	49	43
Нелагода	36	43	32
Стид/Срам	29	47	27
Нанервираност	29	28	33
Агресивност	15	24	18
Кривицу	11	23	10
Ништа	3	5	2

ОСНОВА:
Жене старосне доби од 18 до 74 године које су од 15. године надаље доживјеле физичко/сексуално насиље и идентификовале као најозбиљнији случај насиље од стране садашњег партнера (81), бившег партнера (121) или непартнера (114)

ИЗВОР:
ОЕБС Анкета о насиљу над женама (2018)

Вриједи поново да се помене да су све жене које су доживјеле сексуално узнемиравање осјетиле барем једну од емоција наведених на Слици 6.1. у односу на најозбиљнији инцидент. Док се страх рјеђе јављао као реакција на најозбиљнији инцидент (28%), најуобичајенија реакција је била нелагода, коју је осјетила отприлике половина жена које су као најозбиљнији инцидент идентификовале облик сексуалног узнемиравања (46%), што може да буде посљедица осјећаја да одговорност за сексуално узнемиравање или злостављање сноси жртва.

Већина испитаница које су доживјеле физичко и/или сексуално насиље од стране садашњих или бивших партнера осјетила је утицај барем једне од дуготрајних психичких реакција наведених на Слици 5.2. као посљедицу најозбиљнијег инцидента насиља. Код особа које су преживјеле насиље од стране бившег партнера постоји већа вјероватноћа да су претрпјеле било коју од реакција понуђених у питању, али су мањак самопоуздања (44%), осјећај рањивости (41% у поређењу са 24% у ЕУ) и депресија (40% у поређењу са 27% у ЕУ) најчешћи.

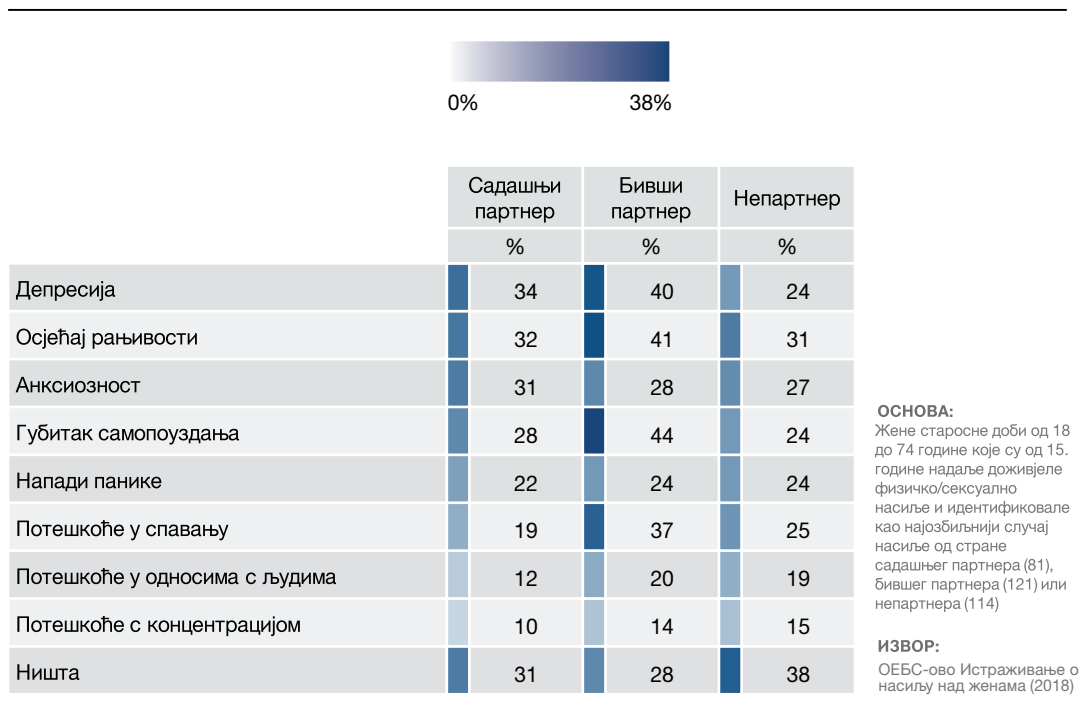
Након најозбиљнијег инцидента, депресија је најчешћа реакција код особа које су преживјеле насиље од стране садашњих партнера (34%), док су се оне које су преживјеле насиље од стране непартнера најчешће осјећале рањивим (31%). Отприлике три од десет особа које су преживјеле насиље од стране садашњих партнера такође су се осјећале рањивим, патиле су од анксиозности и губитка самопоуздања, док је четвртина оних које су преживјеле насиље од стране непартнера осјећала анксиозност, потешкоће са спавањем, депресију, губитак самопоуздања и нападе панике. Жене које живе у РС-у имају тенденцију да рјеђе наводе психичке посљедице од оних које живе у ФБиХ када је ријеч о свим облицима насиља (најизраженије за насиље од стране непартнера, гдје 43% жена у РС-у указује на психичке посљедице у односу на 62% у ФБиХ, али је видљиво и за насиље од стране интимног партнера, на што указује 62% жена у РС-у и 78% у ФБиХ). Анксиозност, депресија и осјећај рањивости су најчешће описане реакције у ЕУ.

6. Утицај насиља на живот жена и препреке у тражењу подршке

Као што је наведено у 4. поглављу, психичке реакције на насиље од стране непартнера и бивших партнера наглашеније су код жена које су доживјеле оружани сукоб.

Табела 6.2: Психичке посљедице физичког и/или сексуалног насиља (најозбиљнији инцидент)

Као посљедица тога, да ли сте патили од било чега наведеног [од најозбиљнијег инцидента који сте доживјели]?

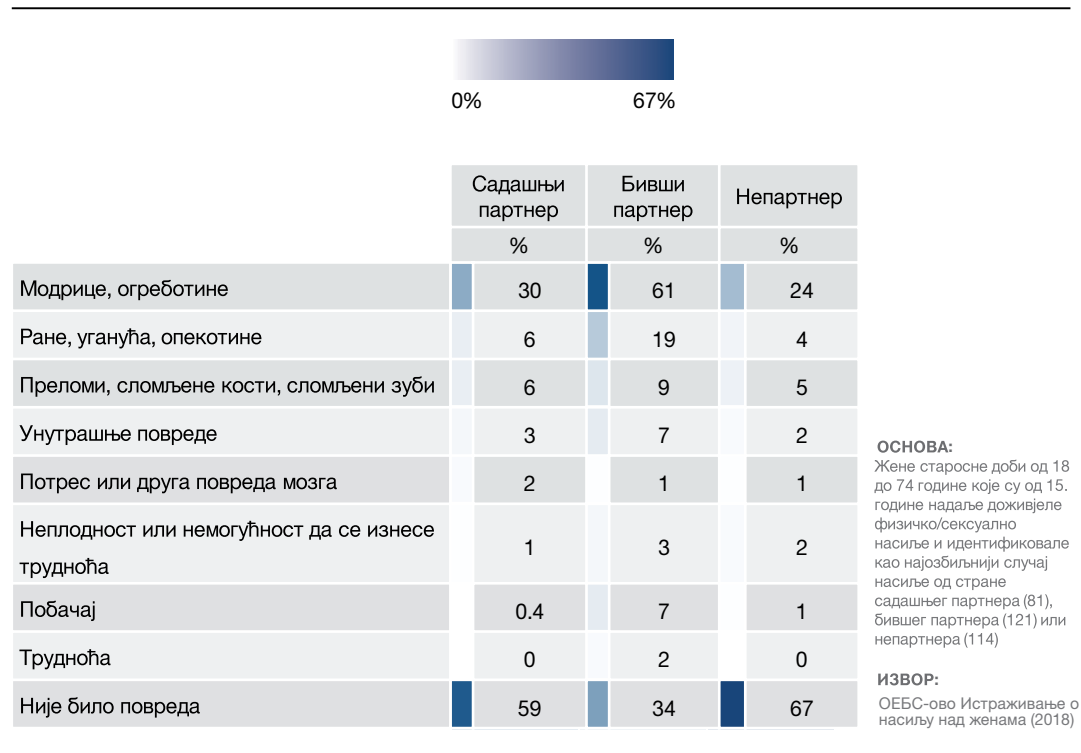

Док четири од десет жена које су доживјеле сексуално узнемиравање (38%) наводе да немају дуготрајнијих посљедица услед најозбиљнијег инцидента, једна од шест се осјећа рањивом (16%), а нешто више од једне од десет осјећа анксиозност (13%), доживјела је губитак самопоуздања (такође 13%), имала је потешкоће са спавањем (12%) и пати од депресије (11%). У ЕУ, једна од шест је патила од анксиозности (14%), а једна од пет испитаница се осјећала рањивом (20%) након најозбиљнијег случаја сексуалног узнемиравања.

Док је мањи број жена навео тјелесну повреду или друге физичке посљедице у поређењу са емоционалним или психичким посљедицама најозбиљнијег случаја насиља, ипак их је много искусило овакве посљедице. Више од шест од десет жена које су преживјеле насиље од стране бившег партнера (61%), 30% жена које су преживјеле насиље од стране садашњег партнера и 24% жена које су преживјеле насиље од стране непартнера имале су модрице или огреботине као посљедицу најозбиљнијег инцидента. Ране, уганућа или опекотине је навело 19% оних које су доживјеле насиље од стране бившег партнера (у односу на најозбиљнији инцидент), а фрактуре, сломљене кости или сломљени зуби наведени су код 9% испитаница. Седам посто жртава насиља од стране бившег партнера доживјело је побачај као резултат овог искуства. У ЕУ најубичајенији облици тјелесних повреда су такође модрице, огреботине (код 42% оних које су идентификовале најозбиљнији случај насиља од стране интимног партнера и 33% оних које су идентификовале најозбиљнији случај насиља од стране непартнера) те ране, уганућа, опекотине (11% у односу на насиље од стране партнера и 8% у односу на насиље од стране непартнера).

Табела 6.3: Тјелесне повреде настале због физичког и/или сексуалног насиља (најозбиљнији инцидент)

Као посљедица најозбиљнијег инцидента који сте доживјели, да ли сте имали физичке повреде због доживљеног физичког и/или сексуалног насиља?

Трећина жена које су навеле да су доживјеле најозбиљнији инцидент од стране садашњег партнера је због тога боловала од депресије

Жртве насиља од стране бившег партнера чешће кажу да су искусиле теже облике насиља од стране починиоца у поређењу са искуством од стране садашњег партнера или непартнера. На примјер, за прву групу већа је вјероватноћа да су доживјеле ударање ногом, песницом или да је на њих бачен тежак предмет (Слика 3.2). Ово такође потврђује и већи број преживјелих које су добиле дуготрајне психичке симптоме након напада који су извршили њихови бивши партнери, у односу на друге починиоце (Слика 6.2).

Као и у случају психичких посљедица, жене које живе у РС-у рјеђе су наводиле тјелесне посљедице у односу на жене које живе у ФБиХ (36% жена у РС-у каже да су претрпјеле тјелесне повреде, у односу на 55% испитаница у ФБиХ).

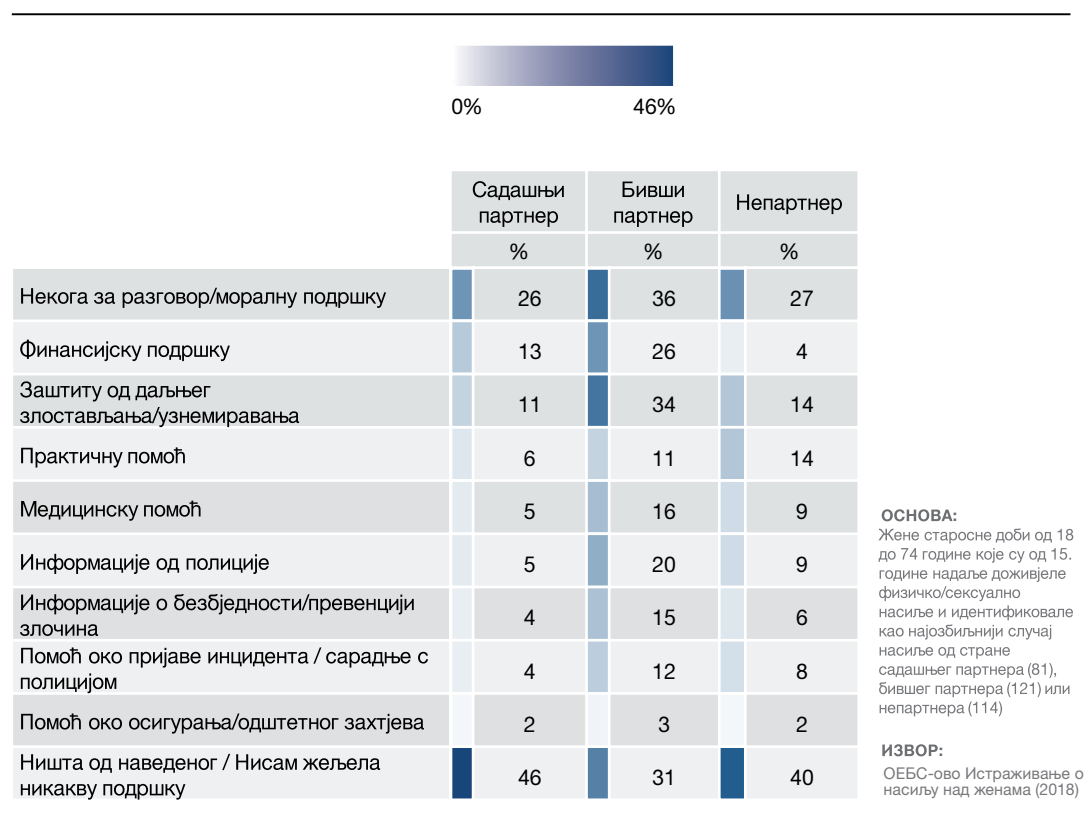
6.2: Какву подршку желе жртве насиља?

Све испитанице које су доживјеле физичко или сексуално насиље питане су да ли им је била потребна нека врста помоћи након најозбиљнијег инцидента који су преживјеле.

Преживјеле су питане које су то врсте информација, савјета или подршке које су жељеле након најозбиљнијег инцидента насиља који су претрпјеле. Жене и у БиХ и у ЕУ су највише помињале да су, након најозбиљнијег случаја физичког и/или сексуалног насиља од партнера, жељеле да имају некога с ким би могле да разговарају ради моралне подршке. Заштита од даљег осјећаја да су жртве исказана је као потреба жена које су преживјеле насиље од стране бившег партнера и поменута је код 34%, што је готово једнако често колико и потреба да се с неким разговара, и много чешће се јавља него код жена које су преживјеле насиље од стране садашњег партнера или непартнера. Жене које су преживјеле насиље од стране бившег партнера такође су чешће помињале одређени број других облика подршке као што је финансијска подршка и информације од полиције (Табела 6.4).

Табела 6.4: Врсте информација, савјета и подршке које су жртве жељеле након најозбиљнијег инцидента

Какву врсту информација, савјета или подршке сте жељели да добијете након инцидента?

У квалитативном истраживању, поменут је недостатак комуникације и сарадње између различитих служби за подршку. Једна испитаница из РС-а која је доживјела насиље је објаснила да јој је жао што јој, када је разговарала с полицијом о случају насиља (2015. године), нису предложили нити једну невладину организацију коју би могла да контактира као извор подршке, нити су информисали центар за социјални рад о њеном искуству. Ово су поменуле и Ромкиње у ФБиХ.

“Полиција само запише [вашу пријаву], али ништа не препоручује тим женама, [као] ни сигурну кућу нити било шта друго.“

Жена, старости од 18 до 36 година, Ромкиња, урбана средина, ФБиХ

Још једна незадовољена потреба коју су жене поменуле у квалитативном истраживању била је финансијска подршка. Жене су објасниле да жртве насиља у породици често финансијски зависе од свог партнера (понекад зато што су спријечене да раде), тако да не би могле да живе самостално. Рекле су да постоји недостатак финансијске подршке или подршке коју финансира држава како би постале економски независне. Тиме би им се помогло да побјегну од таквих насилних односа.

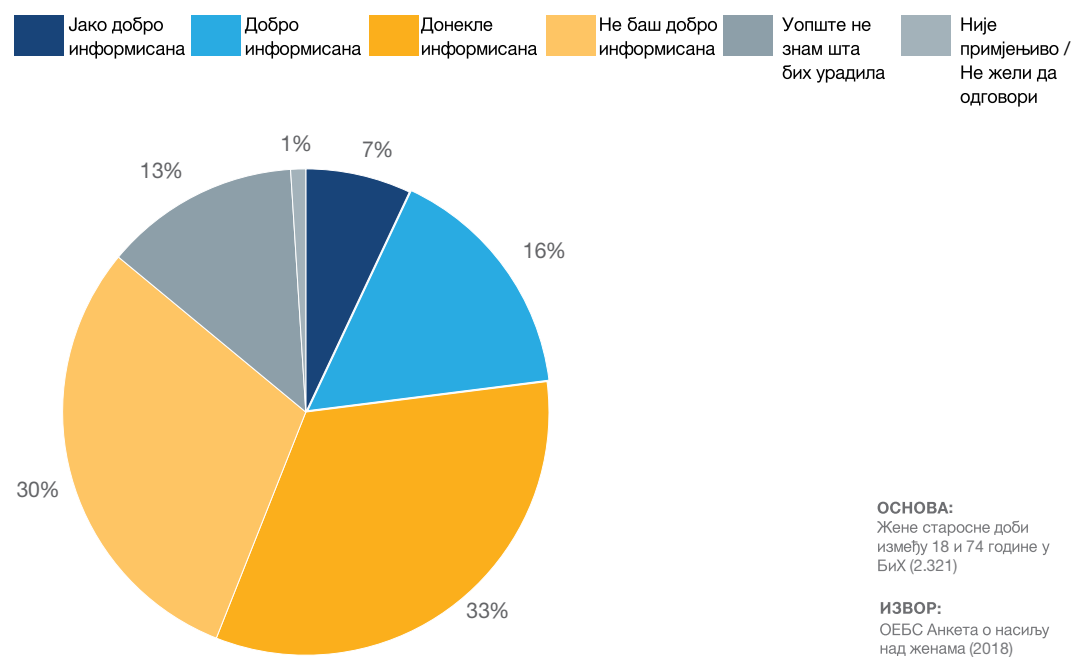
“Само сам хтјела посао. Не треба нико да ми даје новац. Тражила сам само да ми нађу посао. Из Центра за социјални рад су ми рекли да то није у [опису њиховог посла].“

Жена, детаљан интервју, старости од 38 до 55 година, РС

Жене су током истраживања питане колико су добро информисане о томе шта треба да раде ако доживе насиље. Око четвртине жена (24%) сматра да су или врло добро информисане или добро информисане, док трећина (33%) каже да су донекле информисане. Сличан проценат жена (30%) каже да нису добро информисане, а 13% указује на то да уопште не знају шта урадити уколико доживе насиље (Слика 6.1).

Слика 6.1: Свијест о томе шта треба радити након искуства насиља

Да ли осјећате да сте довољно информисани о томе шта треба да урадите ако доживите насиље?

Знатно је мања вјероватноћа да ће се старије жене сматрати информисанима о томе шта учинити у случају насиља. Заиста, више од половине жена од 60 или више година (58%) каже да се или не сматрају добро информисаним или уопште не знају шта да раде у случајевима насиља, у поређењу са готово трећином жена старости од 15 до 29 година (31%). Ово важи и за жене са основним образовањем (80%, у поређењу са 26% жена са високим степеном образовања) и жене које се боре да опстану са својим приходима (71% оних којима је тешко да се носе са својим приходима, у поређењу са 31% оних које живе удобно).

Жене су такође питане да ли су икада чуле за локалне специјализоване организације (по три у ФБиХ и у РС). Свеукупно, скоро двије трећине жена (64%) су чуле барем за једну од организација о којима су биле питане, а ниво познавања ових организација је упоредив између два ентитета.

6. Утицај насиља на живот жена и препреке у тражењу подршке

У ФБиХ, већина жена (56%) је чула за СОС линију за жртве породичног насиља. Свијест о постојању невладиних организација као што су Медиса Зеница и Фондација за локалну демократију (Сарајево) је мање изражена, са 32% за прву и 16% за другу организацију.

У РС-у, нешто мање жена је упознато са СОС телефонском линијом (49%), док нешто више од трећине (35%) наводи да су чуле за Удружене жене Бања Лука, а око четвртина за Удружење Лара Бијељина (26%).

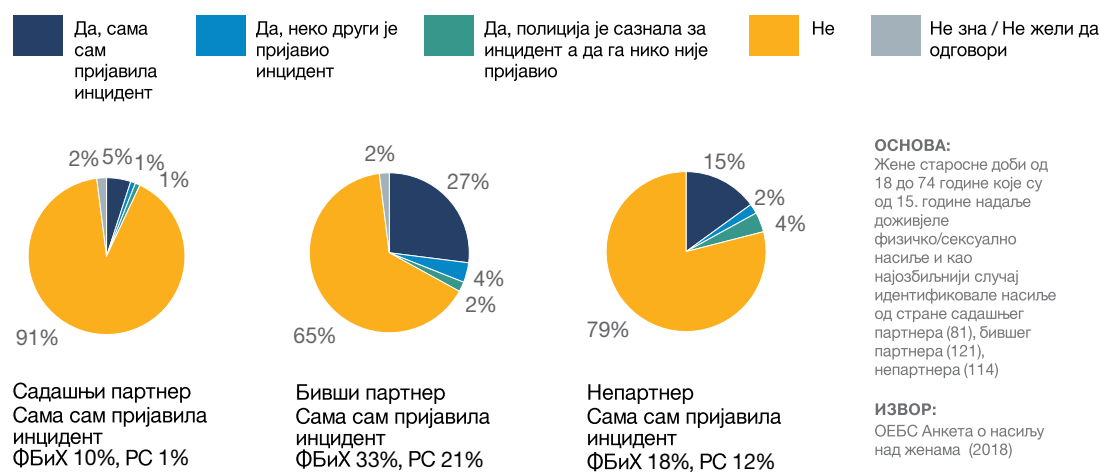
6.3: Пријављивање претрпљеног насиља и узнемиравања

Жене су у анкети питане да ли су полиција или друге организације имале сазнања о најозбиљнијем инциденту физичког или сексуалног насиља.

Чак и након најозбиљнијег инцидента физичког и/или сексуалног насиља, у већини случајева полиција није о томе ништа знала (Слика 6.2). Ипак, омјер жена које су пријавиле најозбиљнији инцидент полицији доста варира у односу на то ко је починилац. Преживјеле чешће пријављују најозбиљнији инцидент уколико је починилац бивши партнер (од кога су се напосљетку развеле) или непартнер, него што то раде у случају када је починилац садашњи партнер.

Слика 6.2: Пријављивање насиља полицији након најозбиљнијег случаја насиља

Да ли је полиција дошла до сазнања о [најозбиљнијем случају] насиља?

Код жена које су навеле да им се десио најозбиљнији инцидент такође је мање вјероватно да ће пријавити тај случај некој другој служби осим полицији (Слика 6.5). Ово је поготово истинито у односу на насиље од стране садашњег партнера, гдје јасна већина жена (84%) није контактирала нити полицију нити неку другу организацију.

Табела 6.5: Контакти након најозбиљнијег случаја физичког и/или сексуалног насиља

Да ли сте контактирали било коју од следећих служби као резултат најозбиљнијег инцидента?

	Садашњи партнер %			Бивши партнер %			Непартнер %		
	БиХ	ФБиХ*	РС*	БиХ	ФБиХ*	РС*	БиХ	ФБиХ*	РС*
Полицију (самостална пријава)	5	10	1	27	33	21	15	18	12
Љекара, дом здравља или неку другу здравствену установу	3	4	2	21	22	19	7	6	7
Болницу	2	3	1	25	31	17	4	3	6
Цркву / вјерску организацију	1	0	3	1	1	0	0	0	0
Социјалну службу	1	0	2	20	24	14	4	4	3
Правну службу / адвоката	0	0	0	13	14	11	5	4	5
Сигурну кућу за жене	0	0	0	5	5	5	2	1	2
Организацију за помоћ жртвама	0	0	0	3	3	1	2	4	0
Другу службу/организацију за подршку	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Није контактирана нити организација нити полиција	84	85	82	53	48	61	76	76	76

ОСНОВА:

Жене старосне доби од 18 до 74 године које су од 15. године надале доживјеле физичко/сексуално насиље и идентификовале као најозбиљнији случај насиља од стране садашњег партнера (БиХ: 81; ФБиХ: 34; РС: 45), бившег партнера (БиХ: 121; ФБиХ: 60; РС: 57) или од стране непартнера (БиХ:114; ФБиХ: 54; РС: 57)

* Опрез: мале величине основа

ИЗВОР:

ОЕБС-ово Истраживање о насиљу над женама (2018)

Најчешћи разлог непријављивања полицији најозбиљнијег инцидента насиља који су преживјеле од стране непартнера или бившег партнера јесте тај што им је више одговарало да се са тим случајем носе саме, можда уз помоћ пријатеља или члана породице (28% у првом и 26% у другом случају). Жене које су преживјеле насиље од стране садашњег партнера као највјероватнији разлог ће навести да нису пријавиле случај јер су сматрале да је сувише безначајан (38%) или зато што сматрају да је то породична ствар (33%). Страх од партнера или починиоца је такође наведен у односу на све три врсте починиоца, али је посебно уобичајен у случајевима насиља од стране интимног партнера (27% код садашњих и 20% код бивших партнера). Жеља да се случај чува тајним и срам такође су кључни разлози зашто преживјеле насиља од стране садашњег или бившег партнера не одлазе у полицију.

Слични разлози су дати за неступање у контакт с осталим организацијама за подршку, иако је вјероватније да жене кажу како им у оваквим случајевима више одговара да се саме носе с проблемом, што је случај код све три врсте починиоца.

6. Утицај насиља на живот жена и препреке у тражењу подршке

Табела 6.6: Разлози зашто жене нису контактирале полицију

Зашто нисте контактирали полицију?

	Садашњи партнер %			Бивши партнер %			Непартнер %		
	БиХ	ФБиХ*	РС*	БиХ	ФБиХ*	РС*	БиХ	ФБиХ*	РС*
То није била значајна/озбиљна ствар / Није ми пало на памет	38	17	57	17	10	27	23	11	42
Могла сам то ријешити сама / Укључила сам пријатеља/ицу / члана породице	33	31	35	26	27	25	28	29	29
Страх од партнера/починионца	27	36	17	20	18	25	11	15	5
Срам, нелагода	18	27	9	14	12	16	4	4	5
Нисам хтјела да ико сазна / Задржала сам то за себе	16	13	20	19	17	21	9	7	9
Мислила сам да полиција неће хтјети ништа подузети	11	20	2	11	10	12	4	0	4
Нико ми не би вјеровао	8	15	0	1	0	2	4	4	2
Партнер ми није допустио	7	15	0	4	5	2	-	-	-
Нисам вјеровала да би ми неко могао помоћи	5	9	0	9	7	12	2	8	0
Бојала сам се да ћу изгубити дјецу	5	7	1	4	0	8	-	-	-
Нисам жељела да мој партнер / починилац буде ухапшен или да има проблема с полицијом	5	6	2	3	0	7	3	4	1
Била сам превише емоционално узнемирена да бих звала полицију	4	9	0	2	2	3	2	3	1
Нисам жељела да се веза заврши	4	8	0	0	0	0	-	-	-
Мислила сам да је то моја кривица	3	6	0	2	1	3	2	1	3
Страх од одмазде од некога другог, а не партнера	1	0	1	0	0	0	4	5	3
Отишла сам негдје друго по помоћ	0	0	0	4	0	10	0	0	0
Неко други ме зауставио или обесхрабрио	0	0	0	3	4	0	2	0	4
Нисам могла да се обратим полицији због сукоба	0	0	0	0	0	0	3	2	5
Неко други је пријавио / Полиција је самостално сазнала за догађај	0	0	0	0	0	0	2	4	0
Отишла сам директно на суд како бих пријавила инцидент	0	0	0	0	1	0	0	0	0

ОСНОВА:

Жене старосне доби од 18 до 74 године које су идентификовале најозбиљнији случај а нису га пријавиле полицији – Садашњи партнер: БиХ:76; ФБиХ: 30; РС: 44; Бивши партнер: БиХ: 91; ФБиХ: 42; РС: 45; Непартнер: БиХ: 96; ФБиХ: 45; РС: 48).

ИЗВОР:

ОЕБС-ово Истраживање о насиљу над женама (2018)

У овом истраживању испитивала се свијест о три специјализоване организације и службе за подршку у ФБиХ, од којих је најпознатија БиХ СОС линија за жртве породичног насиља, 1265, за коју је чуло 56% испитаница. Свијест о постојању ове организације је посебно изражена код испитаница које живе у Кантону Сарајево (80%). Свијест о постојању невладиних организација Медиса Зеница и Фондације за локалну демократију (Сарајево) мање је изражена, са 32% за прву и 16% за другу организацију. Жене које живе у Зеничко-добојском (66%) и Средњобосанском кантону (45%) показују најизраженију свијест о постојању невладине организације Медиса Зеница, док оне које живе у Херцеговачко-неретванском кантону (36%) и Кантону Сарајево (26%) највише познају невладину организацију Фондација за локалну демократију (Сарајево).

У РС-у,⁶² свијест о постојању РС-ове СОС линије за жртве породичног насиља, 1264, најизраженија је, са 49%, а нивои свијести су конзистентни широм регија. Више од једне трећине жена је чуло за невладину организацију Удружене жене Бања Лука (35%), а више од четвртине (26%) за невладину организацију Лара Бијељина. Што се тиче невладине организације Удружене жене Бања Лука, свијест је најизраженија код жена које живе у регији Сјевер. Насупрот томе, свијест о постојању невладине организације Лара Бијељина најизраженија је међу онима које живе у регији Исток (36%), а најмање изражена код оних које живе у регији Сјевер (19%).

Широм оба ентитета, нивои свијести су нижи међу женама које су старије од 60 година, имају основно образовање и живе у руралним срединама.

Међутим, веома мали број жена је контактирао ове организације за подршку након што су доживјеле случајеве насиља или сексуалног узнемиравања, без обзира на починиоца (Слика 6.2).

У квалитативном истраживању, жене које су преживјеле насиље су највјероватније испричале своја искуства пријатељу или члану породице (на примјер, сестри). Неке су објасниле да им је била потребна стручна помоћ како би подијелиле своју причу и како би их неко саслушао, на примјер психијатар. Једна жена, која је добила подршку од невладине организације, објаснила је да јој је приступ повјерљивом облику подршке помогао да се носи са својим искуствима.

“Након што сам отишла од куће, једноставно сам имала потребу да то подијелим са неким. [Разговарала сам] са психолошкињом. Могла сам некоме да испричам све а да се не бојим да ће се та прича ширити окол. Могла сам [јој] све рећи, знајући да ће све остати међу четири зида. Некако сам јој вјеровала. Она ми је показала да имам право да живим, да мислим. Отворила ми је очи и заиста ме охрабрила.“

Жена, старости од 38 до 55 година, РС

Широм БиХ, жене су биле упознате са центрима за социјални рад и знале су да могу позвати полицију; међутим, генерално су изразиле велико неповјерење у обје ове институције и доживљавале их као бескорисне. Генерална перцепција жена била је да ће те институције реаговати као да је жртва крива и да ће стати на страну починиоца. Такође је постојао осјећај да ће полиција задржати починиоца на кратак временски период, што значи да женама неће бити пружено много заштите.

“Када [жена] оде у полицију, прво је питају за личну карту, а затим питају питања, како, зашто, шта...”

“На самом почетку се понашају као да је она одговорна за то што јој се десило.”

Жена, старости од 38 до 55 година, погођена сукобом, урбана средина, РС

62 Жене у Брчко дистрикту БиХ могу да контактирају СОС бројеве РС и ФБиХ. Исто тако, у случају потребе за одласком у склониште, могу да контактирају склоништа у оба ентитета.

“Полиција ће доћи само у случајевима физичког насиља. Полиција пружа физичку заштиту, прво дају упозорење, а ако се поново деси, затвориће [починиоца] ... центар за социјални рад, барем овај овдје, ништа не ради. Ужасни су. Требало би да помогну и да буду на страни жене, да јој дају неку врсту помоћи, нађу јој посао, набаве забрану приласка. Они то могу. Али они нису ни од какве користи него су само посредници у случају развода.“

Жена, старости од 18 до 37 година, избјеглица/повратница, рурална средина, ФБиХ

У квалитативном истраживању, жене су навеле да су биле мање упознате са СОС линијом за помоћ те да вјерују да жене генерално нису свјесне да невладине организације могу пружити подршку. Ипак, неке су сматрале да су невладине организације, када се користе, најбољи извор подршке. Међутим, објасниле су да нивои свијести о невладиним организацијама, СОС линији за помоћ и сигурним кућама нису изражени. Надаље, неке жене су објасниле да нису знале да ли су ове услуге бесплатне, што их је одвратило од тога да их контактирају. Жене у руралним срединама су мање свјесне о постојању организација за подршку, а сматра се да постоји ризик да Ромкиње, мигранткиње и припаднице етничких мањина буду дискриминисане.

“Мислим да су невладине организације веома битне, али људи не знају много о њима, што значи да нису толико промовисане.”

Жена, старости од 18 до 37 година, избјеглица/повратница, рурална средина, ФБиХ

Искуства жена које су преживјеле насиље су у складу са овим мишљењима. Једна преживјела је објаснила да су јој, након што је полицији и центру за социјални рад пријавила да је искусила поновљено физичко насиље од стране партнера, рекли да може остати у сигурној кући седам дана, али су јој препоручили да се врати мужу и покуша да проблем ријеша директно с њим.

“[Људи из центра за социјални рад и полиције] су ми рекли да могу остати седам дана у сигурној кући, али да то није рјешење. ‘Најбоље би било отићи кући и разговарати.’ То су ми савјетовали.»

Жена, детаљан интервју, старости од 38 до 55 година, РС

Још једна жена која је преживјела насиље – а има инвалидитет – описала је искуство пријављивања случаја полицији и центру за социјални рад, након што ју је муж изложио тешком психичком насиљу и агресивном понашању, на примјер, тако што је викао и бацао предмете по кући. Наводи да су јој у центру за социјални рад рекли да не могу ништа учинити док не поднесе захтјев за развод. Полиција је заузврат њеног мужа само усмено опоменула и рекла му да се не понаша тако. Ова жена је такође осјетила да се центар за социјални рад није односио према њој с поштовањем због њеног инвалидитета.

“Кад год сам позвала полицију и рекла им шта он ради, полиција би га само усмено опоменула са: ‘Немој више то да радиш.’ Он би одговорио: ‘Нисам то ја урадио. Бог зна ко је ударао ногом у врата синоћ.’

Била сам у жестоком сукобу са једном те истом запосленицом центра за социјални рад. То је трајало читаву годину и по док је текао поступак развода. Не могу да вјерујем да ме омаловажавала јер сам слијепа и тражила од мене да одустанем од дјеце јер немам новца.“

Жена, детаљан интервју, старости од 18 до 37 година, РС

Студија случаја: Искуство пријављивања насиља

- Г. је рођена 1957. године и имала је мирно дјетињство у близини Сарајева. Удала се 1992. године, када је избио рат. Током рата, њен муж је био у војсци, а она је радила у једној здравственој установи.
- Након што је остао без посла у војсци, муж је почео да је излаже психичком насиљу.
- Развели су се, а онда се поново вратили једно другом, и психичко насиље се наставило.
- Једног дана ју је муж толико јако ударио ногом да је претрпјела тешку повреду главе и морала је хитно на операцију, након које је провела мјесец дана опорављајући се у болници.
- Када се вратила кући, потражила је помоћ од невладине организације, али јој је речено да мора да пријави случај полицији како би добила правну помоћ од невладине организације.
- Када је отишла у полицију да пријави случај, речено јој је да је прекасно и да је требало да дође одмах након што се десио инцидент.

”Отишла сам у полицију. Полицијски инспектор ми је рекао да се по закону ништа не може прихватити јер сам морала доћи у тренутку када се насиље десило. Како сам могла да пријавим насиље кад ми је живот био угрожен? Инсистирала сам, али се ништа није десило.“

Жена, детаљан интервју, старости 56+, интерно расељена особа

- Г. је након још једног инцидента пријавила мужа полицији, али је касније схватила да друга пријава није ни поднесена јер је њен муж подмитио полицијског службеника. Г. је више пута ишла у полицијску станицу, али јој је систематски говорено да је полицијски службеник ван станице на дужности, иако она мисли да ју је избјегавао.
- Г. је такође отишла у центар за социјални рад, али су јој они рекли да не могу ништа учинити.

Као што је наведено, препреке при пријављивању насиља су детаљније истражене током квалитативног истраживања.

Оквир 6.1. Препреке при пријављивању насиља које су идентификоване током квалитативног истраживања су:

1. Стид/Срам
2. Страх од одмазде од стране починиоца
3. Неповјерење у институције
4. Жеља да се породица одржи на окупу
5. Економска зависност
6. Недостатак информација

Жене које су учествовале у квалитативном истраживању сматрају да је стид/срам важна препрека у пријављивању случаја. Жртве су се бринуле шта ће о њима мислити њихове заједнице, а у неким случајевима шта би њихове породице могле да мисле о њима. Осим овога разлога, жене сматрају да се жртве насиља од стране интимног партнера могу бојати одмазде од стране својих партнера, што се поткрепљује тврдњом да полиција примјењује минималне санкције над починиоцима насиља у породици и не пружа безбједност жртвама. Као резултат ове перцепције да полиција на обезбјеђује сигурност женама, постоји и неповјерење у ову институцију. Међутим, жене такође не вјерују ни центрима за социјални рад, за које сматрају да не пружају ефикасну подршку. Након што је једна жена одбила да да своју плату супругу, он јој је пријетио сјекиром. Потом је потражила помоћ од полиције, али је била јако разочарана њиховим одговором. Схватила је да је њен муж пријатељ са свим полицијским службеницима, а сумњала је у то да се он намјерно спријатељио са њима како би избјегао проблеме настале малтретирањем супруге.

“Када сам одлучила [да зовнем полицију] схватила сам да се ништа не би десило и да сам га раније пријавила. Нисам наишла ни на какво разумијевање код њих. Прва ствар коју је инспектор урадио јесте да је позвао мог мужа и рекао му: ‘Здраво, стари пријатељу, шта си то опет урадио?’“

Жена, детаљан интервју, старости од 38 до 55 година, РС

Још једна значајна препрека при пријављивању случаја јесте та да жене желе да одрже породицу на окупу, поготово када имају малу дјецу. Жене које су учествовале у квалитативном истраживању сматрају да би већина жртва радије ћутала о насиљу, него се раздвајала од партнера који их злоставља, јер би им тиме дјеца одрастала без оца и без финансијске безбједности коју он пружа.

“[Пријатељица жене која је доживјела насиље од интимног партнера] би јој можда рекла да треба да се пази и да мисли на дјецу. Мислим да би [жена која доживљава насиље од стране интимног партнера] најприје покушала да поправи ситуацију разговором. [Неке жене] ће повући своју изјаву [полицији], јер им нема ко прехранити дјецу.”

Жена старости од 38 до 55 година, урбано подручје, ФБиХ

На крају, економска зависност се сматра значајном препреком за пријављивање насиља, јер жене често нису у могућности да се финансијски саме издржавају и не би имале гдје да оду ако би се одвојиле од партнера. У једном детаљном интервјуу, једна жртва је појаснила да зна да је породица у којој је рођена не би примила натраг кад би напустила мужа и да, кад би га оставила, не би имала гдје да оде, нити има уштеђевину од које би живјела. Ова препрека иде заједно са недостатком информација, што многе жене сматрају да представља проблем, а посебно се то односи на питање гдје треба да траже подршку.

“Имала сам примјере жена које нису знале шта да раде [с дјецом], гдје да иду и гдје ће живјети уколико оду [од свог мужа], и онда наставе да ћуте до одређеног тренутка, док не одрасту или не знам шта. Мислим да је у томе проблем. Да жена ради, да има свој стан, да је у ситуацији да сама плати обданиште или некога да јој чува дијете, мислим да нико не би трпио [породично насиље].”

Жена, старости од 18 до 37 година, избјеглица/повратница, рурална средина, ФБиХ

Готово трећина жена (32%) сјећа се да је у недавној прошлости видјела или чула за кампању посвећену борби против насиља над женама, што је испод просјека у ЕУ, који износи 50%. Уочена је мала разлика међу ентитетима (31% жена сјећа се такве кампање у ФБиХ, а 33% у РС-у), но постоје разлике између појединих регија унутар ентитета: мањи број жена из Херцеговачко-неретванског кантона сјећа се да је видјело или чуло за такве кампање (19%), а сличан је случај и са женама из Зеничко-добојског кантона (20%) те Средњобосанског кантона (4%), док су жене из Тузланског кантона (40%), Кантона Сарајево (такође 40%), Кантона 10 (85%)⁶³ и источне Републике Српске (42%) склоније рећи да се сјећају таквих кампања.

Тек нешто више од половине жена (57%) сматра се барем дјеломично упознатима са корацима које треба да предузму уколико доживе насиље. Једна од осам жена (13%) у БиХ изјављује да «не зна ништа о корацима које треба да предузме».

Уочена је мала разлика међу ентитетима (58% жена у ФБиХ се донекле сматра информисаним, а 56% у РС-у), но постоје разлике између појединих регија унутар ентитета: мањи број жена из Средњобосанског кантона (36%) сматра се информисаним, док ће жене из Западнохерцеговачког кантона (83%) и Херцеговачко-неретванског кантона (70%) чешће рећи да су информисане.

Жене доби 18–29 година, са високим нивоом образовања, у плаћеном радном односу, студенткиње, оне које са садашњим износом прихода живе лагодно или које живе у урбаној средини у већој су мјери склоне изјавити да се сматрају информисанима, док су жене старије од 60 година, са завршеном основном школом, које обављају кућне послове или које су у пензији, које тешко преживљавају са садашњим износом прихода или које живе у руралној средини у мањој мјери склоне томе.

Пријављивање сексуалног узнемиравања

Половина жена није ни с ким разговарала о сексуалном узнемиравању које је искусила (51%). Оне које нису ни с ким подијелиле своје искуство рекле су да су се саме могле носити с тим (61%) или да је догађај био безначајан и да им можда није пало на памет да га пријаве (36%). Међутим, код мањег броја жена остали фактори су били укључени: неке су жељеле да сачувају приватност (5%), неке су навеле нелагоду или срам (5%) или су мислиле да им пријављивање не би помогло (8%).

За оне које јесу говориле о сексуалном узнемиравању, најчешће су разговарале са пријатељицом (27%), сродником или чланом породице (25%), а у мањем омјеру са момком или партнером (13%). Жене нису прво помислиле да би своје искуство требало да пријаве службама, полицији или посебним организацијама за подршку.

63 Ове податке треба читати с опрезом због мале основе (n=50).

6.4: Ниво задовољства услугама

Док је мало жена изјавило да су контактирале полицију или друге организације и институције у вези с најозбиљнијим инцидентом, углавном их је већина задовољна с одговором који су добиле.

Током квалитативног истраживања, жене које су могле да приступе сигурној кући биле су досљедне у изјавама да су задовољне услугама које су ту пружане. Једна преживјела је објаснила да је имала подршку психолога који јој је сваке недјеље долазио у посјету. Објаснила је да јој је то што је могла да подијели своје искуство с психологом било од велике помоћи када је пролазила кроз тежак период. Такође је објаснила да је током боравка у сигурној кући стекла много пријатељица.

“Прво и најбитније [помоћ коју сам добила у сигурној кући] јесте кров над главом. Хтјела сам да одем толико пута, али нисам могла јер нисам имала гдје да идем. Нисам имала посао нити кров над главом. Једноставно, [нисам имала новца]. Још једна добра ствар је била психолошка помоћ [коју сам тамо добила]. Психолог нас је посјећивао сваке недјеље и то нам је много значило. У то вријеме сам себи говорила да нисам способна ни за што, [да] немам пријатеља, ништа, [да] сам глупа. Али ако разговарате са неким и добијете одређене одговоре, схватите да нисте онаква каквом сте се сматрали.“

Жена, детаљан интервју, старости од 38 до 55 година, РС

Још једна жена која је тражила помоћ од невладине организације рекла је да јој је подршка коју су јој пружили омогућила да напусти круг насиља у којем је била заглављена. Објаснила је да су јој те невладине организације пружиле безбједност у сигурној кући, правну помоћ у поступку развода и помогле јој да добије дио куће, а касније и да нађе смјештај.

7. Искуства насиља одређених група жена

Истраживањем се прикупио читав низ детаља од испитаница како би се пружила дубља анализа о томе у којој мјери различите групе жена доживљавају насиље. Сврха је да се идентификује учесталост и ризик од доживљавања насиља за одређене групе. Уочене су разлике на државном и на нивоу ентитета. Међутим, неке од значајних разлика које се примјећују на државном нивоу не одражавају се на нивоу ентитета, због мањих величина узорака.

Старосна доб

Као што је објашњено у другом поглављу, старосна доб је значајан разликовни фактор за ставове према женама и насиљу. Постоје такође разлике у учесталости пријављеног насиља у различитим старосним групама.

Пријављена учесталост сексуалног узнемиравања врло се јасно дијели по старосним линијама, при чему жене старости **18–29 година** (37%) и **30–39 година** (36%) највише пријављују да су доживјеле насиље од 15. године живота, у поређењу са 18% жена **старијих од 60 година**. Млађе жене такође чешће дијеле своја искуства сексуалног узнемиравања у посљедњих 12 мјесеци; 17% жена старости 18–29 година и 14% жена старости 30–39 година, у поређењу са 7% жена у групи 50–59 година и 5% жена старијих од 60 година. Исти обрасци се виде код најтежих облика сексуалног узнемиравања и у ФБиХ и у РС-у. Надаље, млађа старосна група такође чешће наводи искуство узнемиравања на интернету. Доиста, ова старосна група два пута чешће (8%) од укупног просјека (3%) тврди да су примиле нежељену сексуално експлицитну имејл или СМС поруку и неприкладне позиве за изласке на друштвеним мрежама која су их увриједила (17% према 7%).

Слична је слика и код случајева ухођења, гдје 8% испитаница старосних група **18–29 година** и **30–39 година** кажу да су доживјеле ухођење од своје 15. године, у поређењу са 2% у групи **40–49 година** и **50–59 година**. Опет, ово је конзистентно у оба бх. ентитета.

У цијелој Босни и Херцеговини, вјероватније је да ће испитанице старости **18–29 година** које су некада имале партнера пријавити да су биле изложене физичком насиљу од стране садашњег партнера, или генерално (3% у односу на просјечно 6%) или у току 12 мјесеци прије истраживања (1% у односу на 3%). Овај број је увелико условљен подацима из РС-а, гдје 1% жена од 18 до 29 година каже да су некада у животу искусиле насиље од стране садашњег партнера, у поређењу са 8% укупног броја, а мање од 0,5% исто тврди у посљедњих 12 мјесеци, у односу на 3% у просјеку. У ФБиХ, млађе жене једнако говоре да су искусиле насиље од стране садашњег партнера као што је просјек. Нема извјештаја о сексуалном насиљу од стране садашњег партнера из старосне групе 18–29 година, што је досљедно у оба ентитета.

Широм БиХ, за испитанице од **40 до 49 година** мања је вјероватноћа да ће пријавити физичко насиље од стране непартнера некад у току живота (4%, наспрам 7% укупно), на шта утичу резултати из ФБиХ (3%, наспрам 7%). Иста разлика није уочена у РС-у.

Када је ријеч о насиљу у дјетињству, жене **од 30 до 39 година** чешће кажу да су доживјеле физичко насиље (11%, наспрам 8% укупно).

Статус везе

Подаци су анализирани према томе да ли испитаница има садашњег партнера (тј. некога с ким је у браку, живи заједно ван брака или је у вези али не живе заједно), да ли је имала бивше partnere (иста дефиниција партнера као горе), или никада није имала партнера. За жене с претходним партнером већа је вјероватноћа да ће рећи да су искусиле бројне облике насиља, што је досљедно и у ФБиХ и у РС-у.

Жене које су имале бившег партнера чешће кажу да су искусиле сексуално узнемиравање од 15. године живота него жене које нису имале претходног партнера (35% наспрам 19%). Исто важи и за сексуално узнемиравање у протеклих 12 мјесеци прије извођења истраживања (13% према 6%) и за искуства ухођења од 15. године (6% наспрам 4%).

Већа је вјероватноћа да **жене с претходним партнером** кажу да су доживјеле физичко насиље од стране непартнера (9% наспрам 4% жена без бившег партнера) и сексуално насиље од стране непартнера (2% наспрам 1% жена без бившег партнера) од 15. године живота. Ова група је такође чешће доживљавала физичко насиље у дјетињству (10%, у односу на 5% жена без бившег партнера). Исто важи за оба ентитета.

Статус запослења и занимање

Постоје неке разлике у пријављеним искуствима насиља према запошљавању и занимању испитаница.

Жене које испуњавају обавезе у домаћинству чешће говоре о доживљеном физичком насиљу од садашњег партнера у 12 мјесеци прије истраживања (6%) у односу на жене у укупном поретку (3%) и у односу на жене које раде плаћени посао (1%). Такође је два пута вјероватније да ће та иста група пријавити да су некад доживјеле сексуално насиље од стране садашњег партнера него све жене укупно (4%, наспрам 2% укупно). Међутим, за ову групу мање је вјероватно да ће рећи да су доживјеле ухођење од 15. године надаље (3%, у односу на 5% укупно) или сексуално узнемиравање у 12 мјесеци прије истраживања (6%, наспрам 10% жена укупно). Ове бројке су досљедне у оба ентитета.

Наведене стопе сексуалног узнемиравања су веће од просјечних код **жена на плаћеном послу** (38% некад и 17% у посљедњих 12 мјесеци) и код **студенткиња** (40% некад и 20% у посљедњих 12 мјесеци), што ће дјеломично бити повезано са њиховом доби, гдје ће млађе жене вјероватније рећи да су доживјеле сексуално узнемиравање. За запослене жене већа је вјероватноћа да ће навести да су некад доживјеле физичко насиље од стране непартнера (10%, у односу на укупно 7%), иако се ово читује само у ФБиХ.

Много је разлика према **занимању** испитаница, иако су жене у БиХ које раде као административне раднице чешће наводиле да су некад доживјеле физичко насиље од стране непартнера (17%, наспрам 7% укупно). Нарочито у РС-у, жене са основним занимањима⁶⁴ су рјеђе од просјека пријављивале овакве облике насиља (1% наспрам 7% укупно у РС-у).

64 Основна занимања се састоје од једноставних и рутинских задатака који углавном захтијевају употребу ручних алата и често нешто физичког напора.

Образовање

Истраживање је испитивало жене о највишем нивоу образовања које су завршиле – основно, средње или више/високо образовање. Постоје одређене варијације у врстама насиља које се сусрећу према постигнутом нивоу образовања, при чему жене које су образоване до нивоа основног или вишег образовања вјероватније говоре да су искусиле различите облике насиља.

Жене са само **основним образовањем** чешће кажу да су некад искусиле физичко насиље од стране садашњег партнера (13%, у односу на 6% жена укупно) или сексуално насиље (6%, наспрам 2% укупно). Ова група ће такође вјероватније указати на искуства сексуалног насиља од стране садашњег партнера у посљедњих 12 мјесеци (6% наспрам 1%). Ово се уочава у оба ентитета.

Жене са вишим/високим образовањем чешће од жена са средњим и оних са основним образовањем кажу да су доживјеле сексуално узнемиравање од своје 15. године (41%, наспрам 29% и 15%) те током посљедњих 12 мјесеци (20%, наспрам 10% и 3%). Исти обрасци се виде и код најтежих облика сексуалног узнемиравања. Жене са највишим нивоом образовања су млађе, што дјеломично објашњава већу учесталост (тј. већу вјероватноћу да ће млађе жене доживјети сексуално узнемиравање), али би такође могло указивати и на чињеницу да жене са вишим нивоима образовања могу боље да препознају таква понашања и промјене ставова. Сличне резултате имамо и код ухвођења, гдје 9% жена са вишим/високим образовањем тврди како им се ухвођење дешава од 9. године, у поређењу са 5% жена које су завршиле само средњу школу и 1% које су завршиле само основну школу. Ово се уочава у оба ентитета.

Жене са вишим/високим нивоом образовања такође чешће тврде да су доживјеле физичко насиље (12%, наспрам 8% укупног броја жена) и психичко насиље (6%, наспрам 4% укупног броја жена) у дјетињству, иако су бројке израженије у ФБиХ него у РС-у. Ова група такође чешће говори о доживљеном физичком насиљу од стране непартнера (15%, у односу на 7% укупно), а овакви резултати су досљедни у оба ентитета.

Приходи

Одговори жена које су учествовале у истраживању анализирани су у складу са четири групе прихода: оне које “живе удобно са садашњим приходима”, које “могу издржати”, које имају “потешкоће” и оне које “веома тешко живе” са садашњим приходима. Жене које се тешко или веома тешко издржавају од тренутних прихода чешће наводе да су доживјеле насиље. Ово је посебно случај са женама које веома тешко живе од својих прихода. Резултати су досљедни и у ФБиХ и у РС-у.

Наведена учесталост доживљеног физичког или сексуалног насиља од стране садашњег партнера је већа међу женама којима је тешко (10%) и веома тешко (20%) да се носе са својим тренутним приходима, у поређењу са женама које удобно живе (3%). Исти образац се појављује и у резултатима физичког насиља од стране садашњег партнера у протеклих 12 мјесеци, што указује и резултат од 5% жена којима је тешко и 13% жена којима је веома тешко, у односу на 1% жена које удобно живе. Жене које имају потешкоће у животу са тренутним приходима чешће пријављују искуство психичког насиља од стране садашњег партнера (40%) у поређењу са женама које живе удобно од својих прихода (25%).

Физичко или сексуално насиље од стране непартнера од 15. године чешће наводе жене које се тешко носе са својим садашњим приходима од укупног броја жена (13%, наспрам 8%). За период од протеклих 12 мјесеци, ова група жена чешће тврди да су искусиле физичко или сексуално насиље од стране непартнера, у поређењу са женама које живе удобно од својих тренутних прихода (5%, у односу на 1%).

И физичко (18%, наспрам 8% укупно) и психичко насиље (10%, наспрам 4% у просјеку) у дјетињству чешће су пријављивале оне које се веома тешко носе са својим тренутним приходима.

Мањинске групе и интерно расељене особе

Жене су питане да ли се сматрају дијелом етничке мањине, имигрантске мањине, вјерске мањине, сексуалне мањине, мањине у смислу инвалидности, избјеглицом/расељеном особом, или повратницом (бивша ИРЛ/избјеглице) у мјесту гдје живе. У укупном узорку од 2.321 жене, било је 438 особа које су се идентификовале као припаднице једне од ових мањинских група. Конкретно, 113 се идентификује као дио етничке мањине, 142 као избјеглице или расељене особе, 134 као повратнице (бивша ИРЛ/избјеглице) и 39 као припаднице вјерске мањине.

Жене из етничке мањине (47%) или оне које су сада или су биле **избјеглице/расељене особе** (обоје са 47%) чешће од просјека (у БиХ, просјек је 35%) дијеле искуства психичког насиља од било којег интимног партнера. Већа је вјероватноћа да **жене повратнице** кажу да су доживјеле физичко насиље од непартнера од 15. године живота (13%, наспрам 7% укупно). Ниске величине основа не дозвољавају поређење унутар ентитета.

Жене са дјецом

Наведена учесталост различитих врста насиља разликује се у зависности од тога да ли жене имају или су имале дјецу.

Већа је вјероватноћа да **жене које имају или су имале дјецу** наведу да су се некад суочиле са физичким насиљем од стране садашњег партнера (7% у односу на 3% жена без дјете). Ово је израженије међу женама које живе у РС-у. Исто тако, жене које имају или су имале дјецу имају већу вјероватноћу да кажу да су доживјеле физичко насиље од претходног партнера (12% наспрам 8% оних које немају дјецу).

Насупрот томе, **жене без дјете** имају двоструко већу шансу да кажу да их је неко уходио, како од 15. године живота (8%, наспрам 4%), тако и у протеклих 12 мјесеци (2% наспрам 1%). Оне такође чешће говоре о доживљеном сексуалном узнемиравању некад у току живота (38%, у поређењу са 25% жена са дјецом), у протеклих 12 мјесеци (18%, наспрам 8%), као и о његовим најозбиљнијим облицима. Ови налази досљедни су у оба ентитета и могу да се повежу са старошћу, с обзиром на већу пријављену учесталост сексуалног узнемиравања и ухођења међу млађим женама које су такође мање склоне да имају дјецу. Жене без дјете ће вјероватније указати на доживљено физичко насиље од стране непартнера од 15. године живота (9%, у поређењу са 7% оних које имају дјецу), као и у посљедњих 12 мјесеци (2%, наспрам 1%), иако је то још израженије у ФБиХ.

Карактеристике садашњег партнера

Прикупљене су основне информације о старости, образовању, запошљавању и одређеним искуствима и понашањима партнера испитаница.

Жене чији је тренутни партнер тренутно незапослен, тј. нема **плаћени посао**, имају већу вјероватноћу да наведу физичко насиље од стране садашњег партнера, како некад у животу (13%, наспрам 4%) тако и у 12 мјесеци прије спровођења истраживања (11% у односу на 2%). Исти образац примјећује се и са сексуалним насиљем, при чему 4% жена чији је партнер незапослен каже да се то десило некад, и током 12 мјесеци прије спровођења истраживања, у поређењу са 1% жена са партнером у плаћеном радном односу у оба случаја. Ове разлике могу да се уоче у оба ентитета, иако су оне израженије у ФБиХ.

Наведена учесталост физичког насиља од стране садашњег партнера већа је међу женама **чији се садашњи партнер борио у оружаном сукобу** (8%, у односу на 5% жена чији се садашњи партнер није борио у оружаном сукобу).

Жене од 18 до 29 година са садашњим партнером рјеђе од просјека кажу да су некад доживјеле физичко насиље (1%, наспрам 6% укупно), што одражава мању учесталост овог облика насиља у овој старосној групи испитаница.

Налази указују на то да **веза са партнером који пије барем једном недјељно** доводи до већег ризика од насиља. Скоро половина жена са таквим партнером каже да је некад искусила психичко насиље од тог партнера (45%, у поређењу са 29% жена чији садашњи партнер пије или рјеђе или никада). Назначена учесталост физичког насиља током живота је такође већа међу оним женама чији партнери пију најмање једном недјељно (29%) него међу онима чији партнери пију мање од једном мјесечно или никада (5%). Слично томе, сексуално насиље од стране садашњег партнера који редовно пије такође је значајно више заступљено него од стране партнера који пије рјеђе или никад, и некад у току живота жртве и у посљедњих 12 мјесеци (13% наспрам 1% у оба временска периода).

Локација

Све у свему, постоји релативно мало разлика у наведеној учесталости насиља над женама између два ентитета. По неким показатељима, жене које живе у РС-у чешће кажу да су искусиле неке облике насиља од жена у ФБиХ:

- На физичко насиље некад у животу од стране садашњег партнера чешће указују жене које живе у РС-у (8%) него оне које живе у ФБиХ (5%), што није случај када се разматра период од 12 мјесеци прије спровођења истраживања.
- Сексуално узнемиравање: 31% жена у РС-у је изјавило да су се сусреле са овим обликом насиља некада од 15. године живота, у поређењу са 26% у ФБиХ, док је 18% испитаница у РС-у претрпјело теже облике узнемиравања, у поређењу са 14% у ФБиХ. Наведена учесталост сексуалног узнемиравања је такође већа у 12 мјесеци прије истраживања у РС-у (14%, у односу на 9% у ФБиХ).
- Физичко насиље у дјетињству доживјело је 11% жена у РС-у, у поређењу са 5% у ФБиХ.

На физичко и/или сексуално насиље од стране бившег партнера у периоду од 12 мјесеци прије спровођења истраживања чешће указују жене које живе у ФБиХ (3%) него оне које живе у РС-у (1%). Сексуално насиље од стране партнера или бившег партнера је такође учесталије у ФБиХ него у РС-у, како од 15. године живота (4%, наспрам 3%), тако и у протеклих 12 мјесеци (2% наспрам 0%).

Табела 7.1: Учесталост насиља старости од 15. година надаље – подјела по ентитетима

	ФБиХ %	РС %
Сексуално узнемиравање	26	31
Физичко насиље од стране непартнера	7	7
Сексуално насиље од стране непартнера	1	2
Ухођење	5	5
Психичко насиље од стране садашњег партнера	29	31
Физичко насиље од стране садашњег партнера	5	8
Сексуално насиље од стране садашњег партнера	2	1
Психичко насиље од стране бившег партнера	31	27
Физичко насиље од стране бившег партнера	11	11
Сексуално насиље од стране бившег партнера	4	3

Колико често Вам је у вријеме док сте били млађи од 15 година било која одрасла особа учинила нешто од следећег (% некада)

Насиље у дјетињству	5	11
---------------------	---	----

ОСНОВА: Све жене старости од 18 до 74 године (ФБиХ: 1163; РС: 1019) са садашњим партнером (ФБиХ: 825; РС: 729) или бившим партнером (ФБиХ: 658; РС: 604)

ИЗВОР: ОЕБС Истраживање о насиљу над женама (2018)

Постоци у црвеној боји указују да се резултати значајно разликују између два ентитета

Жене које живе у **урбаним подручјима** чешће него жене из **руралних подручја** кажу да су доживјеле неколико облика насиља:

- Физичко насиље од стране бившег партнера у посљедњих 12 мјесеци (3%, у односу на 1% жена које живе у руралним подручјима);
- Физичко насиље од стране непартнера од 15. године живота (9%, наспрам 6% жена у руралним подручјима);
- Ухођење од 15. године живота (6%, наспрам 3%);
- Сексуално узнемиравање од 15. године живота (34%, наспрам 23%) и у посљедњих 12 мјесеци прије спровођења истраживања (13% наспрам 8%). Исти образац се понавља и за најозбиљније облике сексуалних напада;
- Евидентирани су и физички (11%, наспрам 5%) и психички (5%, наспрам 3%) облици насиља у дјетињству.

Овај образац је обрнут код резултата о учесталости сексуалног насиља од стране садашњег партнера, како некад у животу (и то у 3% из руралних, у односу на 1% жена из урбаних подручја) тако и током протеклих 12 мјесеци (2%, у односу на 0%).

8. Главни закључци и препоруке

На основу студије и квалитативног истраживања могу се извући три кључна закључка о насиљу над женама у Босни и Херцеговини, и то:

1) Друштвене норме и ставови се мијењају, али је број пријава насиља на ниском нивоу

Жене у Босни и Херцеговини сматрају насиље над женама озбиљним проблемом, а двије трећине жена сматра да се ради о распрострањеној појави (67%). Међутим, у поређењу са женама у ЕУ, знатно је мање жена које су изјавиле да су доживјеле насиље, па је 35% жена доживјело психичко (ЕУ 43%), 10% физичко (ЕУ 20%) и 4% сексуално насиље од стране партнера (ЕУ 7%). Перцепције које жене имају о родним улогама и односима у БиХ су вишеслојне. Док се нека мишљења мијењају, има и оних која остају досљедна традицији. Четвртина жена вјерује да је насиље у породици приватна ствар, а три од пет сагласне су с тврдњом да добра жена треба да слуша свог мужа. Међутим, жене у БиХ ријетко су склоне кривити жртву за насиље те само једна од осам жена (13%) сматра да је чин насиља често изазвала сама жртва (у поређењу са 15% у ЕУ), а једна од десет жена (10%) сматра да су тврдње жена о злостављању и силовању преувеличаване (19% у ЕУ).

Захваљујући квалитативном истраживању, детаљнији увид указује на то да су, иако се норме можда полако мијењају, неки облици насиља још увијек широко прихваћени те се сматрају нормалном појавом. На примјер, већина жена (84%) сматра да се њихове пријатељице не би сложиле са тврдњом да је обавеза жене да се упусти у сексуални однос са мужем, чак и када то не жели, али квалитативно истраживање показало је да жене сматрају да постоји осјећај да друштво очекује од жене да има сексуалне односе са мужем јер је то њена брачна дужност.

Шамарање је један од најраспрострањенијих облика физичког насиља које су доживјеле жене у БиХ, али се та појава такође сматра нормалном. Као контраст томе, из истраживања је проистекао налаз да је најраспрострањенија психичка последица насиља над женама страх, о чему се изјаснило 55% жена које су преживјеле насиље актуелног партнера, те 70% жена које су преживјеле насиље бившег партнера. Упркос томе, 84% жена не пријављује насиље полицији. На питање о разлозима непријављивања, 27% жена које су преживјеле насиље од стране бившег партнера и 20% жена које су преживјеле насиље од стране садашњег партнера навеле су страх као разлог, али више их је изјавило да је насилни инцидент био безначајан (38%) те да сматрају да се ради о ствари унутар породице (33%). Ове бројке упућују на закључак да се насиље над женама још увијек не схвата као озбиљан проблем те да се барем неки облици насиља толеришу или сматрају интимним проблемом. Надаље, жене су навеле да немају повјерења у институције, што се посебно односи на полицију и центре за социјални рад, за које сматрају да би окривиле њих или стале на страну починиоца насиља.

Што се тиче специфичних облика насиља којима је потребно посветити посебну пажњу, стручњаци и стручњакиње сматрају да треба да се **стави нагласак на насиље у породици те сексуално насиље од стране интимног партнера** јер се тај облик насиља често не препознаје као такав, због чега често остаје занемарен. Једна особа је истакла да не постоје специјализоване услуге намијењене жртвама сексуалног насиља те намјенски кризни центри и центри за савјетовање за жене жртве силовања, чије је увођење прописано као обавеза Истанбулском конвенцијом. Осим тога, стручњаци и стручњакиње истичу да женама из мањинских заједница (укључујући Ромкиње), женама са инвалидитетом те женама које живе у руралним срединама треба да се пружи већи обим подршке, јер оне често не располажу информацијама о доступним услугама те су у највећој мјери маргинализоване у друштву. Ово је у складу са резултатима истраживања.

У својим Закључним запажањима из 2013. године, CEDAW комитет упутио је препоруку Босни и Херцеговини да охрабри жене да пријављују насиље у породици кроз дестигматизацију жртве и подизање свијести о томе да овакво насиље представља кривично дјело. Препоручено је и да се обезбиди да се случајеви оваквог насиља истраже, а њихови починиоци казне. У циљу мијењања родних норми које доприносе насиљу над женама и дискриминацији жена, CEDAW комитет је препоручио спровођење свеобухватне стратегије у циљу превазилажења патријархалних и родно заснованих стереотипа о улози и одговорностима жена и мушкараца у породици и друштву. Према препорукама Комитета, власти би требало да из уџбеника уклоне све родне стереотипе. Из налаза истраживања проистекло је још неколико конкретних препорука.

2) Нема правилног спровођења закона

Стручњаци и стручњакиње које смо интервјуисали за потребе овог извјештаја те жене које су учествовале у квалитативном истраживању изјавиле су да, иако законски оквир углавном постоји (мада није у цијелости стандардизован јер постоје разлике међу ентитетским законима: у РС-у се насиље у породици третира као прекршај и као кривично дјело, зависно од тежине кривичног дјела у конкретном случају; док се у ФБиХ оно сматра кривичним дјелом), закони се тренутно не спроводе адекватно, посебно при санкционисању починилаца. Стручњаци кажу да се насиље у породици, у пракси у оба ентитета,⁶⁵ чешће третира као прекршај, а не као злочин, што указује на перцепцију полицијских службеника, тужилаца и судова да насиље није озбиљан проблем. Овоме се треба супротставити сталним усавршавањем стручњака. Стручњакиње и стручњаци су истакли да је третман починилаца подручје у којем је нужно строже спроводити важеће законе. Тренутно се, како су истакли, не посвећује посебна пажња кажњавању и рехабилитацији починилаца насиља над женама. Сматрају да **починиоцима морају да се изричу строже санкције**, што би резултирало подизањем свијести грађана о насиљу над женама и послало јасну поруку друштву да се такво понашање неће толерисати. Једна особа је објаснила да судије у БиХ систематски изричу починиоцима насиља у породици и насиља над женама најниже казне предвиђене законом, јер знају да су мушкарци одговорни за издржавање породице. Уз строже законске санкције, неколико стручњака и стручњакиња препоручило је да се починиоци подвргну и обавезном психосоцијалном третману те да им се омогући приступ групама за подршку.

65 Стручњаци тврде да у ФБиХ оптужбе нису поднесене у складу са законом о насиљу у породици, већ да се ти случајеви сматрају прекршајима, као што је нпр. ремећење јавног реда и мира.

Стручњаци и стручњакиње сматрају да један од разлога за неефикасно спровођење закона лежи у непостојању **повезаности и сарадње између различитих актера**, нпр. између организација грађанског друштва, центара за социјални рад, полиције и судова. Објаснили су да у овој области дјелује велики број различитих актера, али да између њих не постоји довољна сарадња, што се негативно одражава на ефикасност у борби против насиља над женама. Један елемент повезаности, који овдје недостаје, јесте координисана методологија прикупљања административних података и извјештавања о родно заснованом насиљу, што је у складу са међународним стандардима те коришћење консолидованог начина прикупљања података на цјелокупној територији Босне и Херцеговине и између свих релевантних актера. Још једно питање на које су стручњакиње и стручњаци указали огледа се у томе да иако у РС-у постоји законски оквир за пружање подршке жртвама насиља над женама (Закон о социјалној заштити и Закон о бесплатној правној помоћи), надлежне институције тај законски оквир не примјењују адекватно (тј. центри за социјални рад и центри за бесплатну правну помоћ).

На крају, стручњаци и стручњакиње су указали и на **проблем финансирања** те појаснили да су расположива буџетска средства тренутно недовољна за пружање адекватне подршке женама, нпр. кроз финансирање рада сигурних кућа, које често не располажу довољним средствима, те отварање сигурних кућа и склоништа у срединама гдје је такав облик подршке потребан. У ФБиХ сигурне куће још увијек чекају на финансирање и/или додатну подршку кроз законодавне промјене. Жене које су учествовале у квалитативном истраживању изјасниле су се да је, онда када су им добиле приступ, помоћ женских невладиних организација корисна и ефикасна. Међутим, само 32% жена (у поређењу са 50% у ЕУ) у недавној прошлости видјела је или чула за кампању за борбу против насиља над женама.

У циљу рјешавања ових питања, CEDAW комитет препоручио је да се успоставе ефикасни институционални механизми у циљу координације, праћења и процјене ефикасности стратегија, као и у циљу спровођења важећих закона. Осим тога, БиХ треба да прикупља одвојене податке, спроведе обавезну обуку судија/суткиња, адвоката/адвокаткица и припадника/припадница полиције на тему насиља у породици и родних стереотипа те пружи адекватну помоћ, заштиту и рехабилитацију женама жртвама свих облика насиља, између осталог, и јачањем капацитета постојећих склоништа те јачањем сарадње са НВО сектором и финансирањем његовог рада.

3) Већина жена је директно погођена сукобом

Двије трећине жена у БиХ могу се дефинисати као директно погођене сукобом. Предмети насиља почињеног од стране непартнера које су жене преживјеле током рата, посебно предмети сексуалног насиља почињеног за вријеме ратног сукоба, још увијек нису процесуирани, а није успостављен ни ефикасан модел репарације. Надаље, већа је вјероватноћа да ће жене директно погођене сукобом претрпјети повреде нанесене од стране интимног партнера (37% у поређењу са 7% жена које нису погођене сукобом). Тридесет и два посто жена које су директно погођене сукобом указују на то да је рат психички утицао на њиховог партнера. Сукоб је имао утицај и на прилике жена за запошљавање и остварење економске независности, која би им омогућила да напусте насилног партнера. Један од стручњака истакао је мишљење да постоји велики ризик да ће жене које су претрпјеле сексуално насиље током сукоба поново доживјети сексуално насиље.

Препорука CEDAW комитета је да се донесу измјене и допуне свих релевантних кривичних прописа, како би се у употребу увела дефиниција сексуалног насиља за вријеме сукоба, у складу с међународним стандардима, укључујући ту и конкретну дефиницију силовања као облика ратног злочина и злочина против човјечности.

Препоруке

На основу налаза из истраживања, прецизираних у горњем тексту, дате су конкретне препоруке у циљу рјешавања проблема насиља над женама.

Образовање, размјена информација и подизање свијести

1. Институционални механизми за осигурање родне равноправности, релевантна министарства и институције влада ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ, невладине организације и медији треба да спроводе редовне кампање информисања и подизања свијести, како би се супротставили схватању традиционалних родних улога и стереотипа, подигли свијест о индивидуалним и друштвеним посљедицама и штетности насиља над женама и дјевојчицама, промовисали доступне службе за подршку жртвама и како би повећали осјетљивост друштва за спречавање насиља, укључујући и развијање нулте толеранције према насиљу, као и ангажовање мушкараца и дјечака да говоре против насиља над женама и дјевојчицама.
2. Кампање за подизање свијести треба да буду осмишљене и спроведене на начин који је усмјерен на жене свих старосних доби и социо-економског поријекла и треба да се користе познате медијске платформе и модерне технологије кад год је то могуће. Програми информисања треба да буду усмјерени и на жене у неповољном положају, укључујући жене с инвалидитетом, жене из мањинских група и оне које живе у руралним подручјима итд.
3. Активности подизања свијести требало би да укључују програме информисања о психичком насиљу и његовим посљедицама и да дају конкретне примјере шта је заправо психичко насиље, наводећи како је оно повезано с другим облицима насиља.
4. Надлежна ентитетска и кантонална министарства образовања требало би да осигурају да програми превенције родних стереотипа који се односе на ставове, вјеровања и понашања буду укључени у основне и средње школе и да школско особље буде добро обучено да идентификује и ријешава ово питање. *Peer-to-peer* образовни програми би такође требало да буду дио редовних активности за спречавање насиља над женама и дјевојчицама у школама.
5. Институције на свим нивоима треба да предузму одговарајуће мјере за координацију јавних информација.

Вишесекторски приступ, обука и пружање услуга подршке

6. Владе ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ те кантоналне владе требало би да издвоје одговарајућа средства за услуге подршке преживјелима насиља, осигурају адекватно финансирање постојећих сигурних кућа и осигурају да оне испуњавају стандарде у складу с препорукама из Истанбулске конвенције.
7. Надлежна министарства БиХ, ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ, заједно са институционалним механизмима за родна питања, треба да створе систем за пријављивање сексуалног узнемиравања у свим сферама живота и осигуравање координисаног одговора на узнемиравање. Такође треба да омогуће примјену Препоруке СМ/Рес (2019)1 о спречавању и борби против сексизма, коју је Комитет министара Савјета Европе усвојио 27. марта 2019. године.
8. Надлежна министарства и институције БиХ, ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ, које су укључене у систем заштите жртава, у сарадњи са статистичким институцијама, требало би да обезбиједи да се развије заједничка методологија за прикупљање података и извјештавање о родно заснованом насиљу те усклађивање поступака прикупљања података о насиљу над женама на нивоу БиХ, како би се омогућило поуздано, ефикасно и усклађено извјештавање.

9. Надлежна ентитетска/дистриктна/кантонална министарства и кантоналне владе, у сарадњи с институционалним механизмима који подржавају једнакост полова и организацијама цивилног друштва, треба да унаприједи систем упућивања за преживјеле насиља и да побољшају протоколе за поступање на локалном нивоу. Такође је неопходно да жене из угрожених група, укључујући жене с инвалидитетом и етничке мањине (посебно ромска популација), имају приступ тим услугама.
10. Надлежна министарства и институције БиХ, ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ, у сарадњи с институционалним механизмима за родна питања и организацијама цивилног друштва, треба да осигурају специјализоване услуге за жртве сексуалног насиља.
11. Надлежна министарства и институције БиХ, ФБиХ, РС и Брчко дистрикта БиХ требало би да обезбиједи да се починиоци досљедно кажњавају и подвргавају лијечењу. Треба да се ојачају капацитети одговорних актера за спровођење и праћење спровођења обавезног и добровољног психосоцијалног третмана за починиоце насиља. Треба да се усвоје јасни прописи о финансирању психосоцијалног третмана починилаца у ФБиХ, РС-у и Брчко дистрикту БиХ.
12. Стручним радницима и радницама у надлежним службама треба да се пружи усмјеренија подршка и да их се детаљно упозна са пружањем услуга и заштитом жртава. Сви пружаоци услуга требало би да имају континуирану обуку о приступима усмјереним ка жртвама. Требало би да постоји јасно разумијевање путева упућивања жртава, неопходних за пружање подршке женама из маргинализованих група.

Правда и заштита жена жртава насиља везаног за сукобе

13. Треба да се отклоне законодавне препреке како би се омогућило да се са жртвама насиља за вријеме сукоба поступа на исти начин, без обзира на мјесто њиховог пребивалишта.
14. Невладине организације и институционални пружаоци подршке свједоцима треба да наставе да јачају своју сарадњу и развијају поуздане механизме упућивања за жртве сексуалног насиља у вези са сукобом. Тужилаштва у БиХ требало би да развију политику за истрагу и процесуирање сексуалног насиља повезаног са сукобом и осигурају да постоје посебни капацитети за овај задатак. Сажетак ове политике треба да буде јавно доступан, посебно преживјелима сексуалног насиља у вези са сукобом.
15. Релевантни механизми који се баве транзиционом правдом треба да се укључе и да препознају искуства жена у вези са сукобом и треба да обезбиједи да постоји свијест о томе на који начин третирају посљедице сукоба и његове везе са насиљем над женама и дјевојчицама.

Анекси

Анекс 1. Анкетирање и квалитативни рад на терену

Организација за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС) ангажовала је компанију Ипсос да предузме квалитативно и квантитативно истраживање о насиљу над женама. Истраживање је спроведено у седам држава учесница ОЕБС-а. Истраживање је такође спроведено на Косову. Ово је прва компаративна студија ове врсте, која треба да послужи националним и међународним актерима који раде на креирању политика и имплементацији програма у региону да у будућности креирају боље политике. Овај извјештај представља резултате за Босну и Херцеговину (БиХ).

Ово истраживање садржи сљедеће елементе:

- Квантитативно истраживање на репрезентативном узорку од 2.321 жене старосне доби од 18 до 74 године, спроведено између 4. јуна и 31. августа 2018. године.
- Коришћен је вишестепени стратификовани узорак случајне вјероватноће. Оквир узорка тј. списак пописаних области према попису становништва (ПО), као и број становника регистрованих у Попису из 2013. године, добијен је од Агенције за статистику Босне и Херцеговине. Пописне области су често прилично мале и не дозвољавају да се одабере довољно адреса како би се постигао циљани број интервјуа по примарној јединици узорковања (ПЈУ). Према томе, требало је да се створе друге јединице спајањем, тамо гдје је то потребно, двије или више сусједних пописних области у једну нову јединицу. Ове, новостворене територијалне јединице, са минималном величином од 40 домаћинстава, коришћене су као примарне јединице узорковања.
- Оквир узорка покрива све територије у Босни и Херцеговини, али, због практичности теренског рада, искључена су сва насеља с мање од 40 домаћинстава, јер се она сматрају удаљеним и скровитим. У овим насељима живи три посто становништва. Тиме је студија имала укупну покривеност од 97%.
- Комбинација регија и степена урбаности подручја коришћена је као варијабла стратификације за ово истраживање. На самом почетку, донесена је одлука о величини узорка у ентитетима у Босни и Херцеговини. Наиме, узорком се планирало спровести 1.000 интервјуа у Федерацији Босне и Херцеговине, 1.000 интервјуа у Републици Српској и 70 интервјуа у Дистрикту Брчко. Унутар сваког ентитета, ПЈУ јединице су затим распоређене по нивоима, пратећи пропорције у популацији истраживања на тим нивоима. Број жена старости од 20 до 74 године коришћен је као апроксимација популације истраживања у Босни и Херцеговини.
- Неких 214 ПЈУ јединица одабрано је за главну фазу у Босни и Херцеговини, распоређено према табелама ПЈУ јединица у наставку текста.
- У оквиру сваког нивоа, јединице ПЈУ одабране су насумично, са вјероватноћом пропорционалној величини. Укупна популација у ПЈУ је коришћена као индикатор величине при овом избору.

Федерација Босне и Херцеговине

Регија	Насељено подручје		
	Урбано	Рурално	Укупно
Унско-сански кантон	4	8	12
Тузлански кантон	7	13	20
Зеничко-добојски кантон	6	10	16
Средњобосански кантон	4	7	11
Херцеговачко-неретвански кантон	4	5	9
Западнохерцеговачки кантон	1	3	4
Кантон Сарајево	17	3	20
Кантон 10	1	3	4
Посавски кантон	1	1	2
Босанско-подрињски кантон Горажде	1	1	2
Укупно	46	54	100

Република Српска

Регија	Насељено подручје		
	Урбано	Рурално	Укупно
Сјеверна Република Српска	27	36	63
Источна Република Српска	16	21	37
Укупно	43	57	100

Брчко дистрикт БиХ

Регија	Насељено подручје		
	Урбано	Рурално	Укупно
Брчко дистрикт БиХ	8	6	14
Укупно	8	6	14

- Одређени број адреса одабран је у оквиру сваке узорковане ПЈУ, с циљем постизања 10 интервјуа у свакој ПЈУ у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској те у просјеку пет интервјуа по ПЈУ у Дистрикту Брчко. Адресе су одабране у исто вријеме када и интервјуи, методом случајног избора. Када је идентификовано више од једног домаћинства на одабраној адреси, једно домаћинство је случајно одабрано путем електронског контактеног листа. У сваком домаћинству из узорка, једна жена је изабрана за интервју. Испитаница је изабрана насумично, са списка свих жена које испуњавају услове у одабраном домаћинству. Наиме, све жене од 18 до 74 године у једном домаћинству пописане су према доби, од најстарије према најмлађој, у електронском контактеном листу. Затим је контактени лист случајно одабрао једну од њих, путем генератора случајних бројева.
- Интервјуе су спроводиле лицем у лице испитивачице на терену које су прошле посебну обуку (види Анекс 2. испод за више информација о обуци и протоколима).
- Постигнута стопа одговора била је 45%, а просјечна стварна ваљаност одговора је 83%.

- За Босну и Херцеговину израчунате су три одвојене тежине – једна која би омогућила анализу на нивоу цијеле земље (тежина на нивоу државе) те друге двије како би се омогућило извјештавање за Федерацију Босне и Херцеговине и Републику Српску одвојено (тежине на нивоу ентитета).
- Све три тежине израчунате су у двије фазе: а) фаза узорачке тежине б) тежина након стратификације. Узорачке тежине одражавају вјероватноћу одабира у свакој фази узорковања: одабир ПЈУ, одабир адреса, затим домаћинства унутар адреса (уколико је то потребно) те одабир испитаница. Тежине након стратификације израчунате су да компензују за одсуство одговора. Регија, урбаност насељеног мјеста и старосне категорије коришћене су за постстратификацију у БиХ. За креирање тежине на нивоу државе коришћен је старосни профил жена старости од 18 до 74 година у цијелој Босни и Херцеговини, док су старосне расподеле унутар Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске коришћене за тежине на нивоу ентитета.
- Девет дискусија у фокус-групама (ФДГ), укључујући групе са женама из мањинских етничких група и жене са искуством сукоба, одржало се у периоду од јула до августа 2018. године. Састав фокус-група био је сљедећи:

Табела А1.1. Састав фокус-група

ФГД	Локација	Ентитет	Број	Старосна група	Број испитаница погођених сукобом	Број испитаница са дјецом	Број запослених испитаница
1	Урбано	ФБиХ	7	56+	7	5	1
2	Рурално	ФБиХ	7	18–37	3	2	3
3	Мијешано	РС	7	38+	7	6	1
4	Урбано	РС	8	38–55	8	4	7
5	Мијешано	РС	8	56+	8	8	1
6	Рурално	РС	8	18–37	5	2	3
7	Урбано	ФБиХ	8	18–37	6	6	0
8	Рурално	ФБиХ	7	38+	7	7	2
9	Урбано	ФБиХ	7	56+	7	5	1

- Шест детаљних интервјуа са женама које су преживјеле насиље, укључујући жене са инвалидитетом, одржано је уз пилот-студију у марту 2018, те преосталих пет интервјуа заказано је за септембар 2018. године.

Табела А1.2. Профил детаљних интервјуа

Детаљни интервјуи	Старосна група	Радни статус	Има дјецу	Здравствени проблем/инвалидност
1	35–55	Незапослена	Да	Да
2	35–55	Незапослена	Да	Не
3	55+	Пензионисана	Да	Не
4	35–55	Запослена	Да	Не
5	35–55	Незапослена	Да	Не
6	55+	Незапослена	Да	Не

- Пет главних експертских интервјуа, осмишљених како би се пружио преглед питања која се односе на насиље над женама, те случајева насиља везаних за сукобе, обављено је у јулу 2017. године, те даљњи круг од десет главних експертских интервјуа одржано је у периоду од јула до септембра 2018. године, с циљем да се сагледају промјене у односу на први круг, те да се дају препоруке ОЕБС-у.

Истраживање је осмишљено тако да буде репрезентативно за жене између 18 и 74 године на нивоу БиХ. У Табели А1.3. у наставку приказана је анализа по демографским подацима:

Табела А1.3. Профил пондерисаног и непондерисаног узорка

Старост	Пондерисано %	Непондерисано %	Непондерисано N
18–29	21	18	413
30–39	18	19	436
40–49	19	17	385
50–59	20	19	436
60+	21	28	651
Радни статус			
На плаћеном послу	24	25	583
Самозапослена	2	2	54
Помаже у породичном послу (неплаћено)	1	1	26
Незапослена	30	28	660
Ученица, студенткиња, иде на обуку	7	5	123
Не радим због болести или инвалидитета	0	0.4	10
Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	17	16	380
Пензионисана	15	18	425
На обавезном служењу војног рока или у другој јавној служби	0	0	0
Образовање			
Нема формалног образовања	2	2	50
Основно образовање	8	9	201
Средње образовање	76	75	1695
Више/високо образовање	14	14	312
Локација			
Урбано	45	50	1149
Рурално	55	50	1172
Директно погођене сукобом			
Да	64	65	1498
Не	36	35	823

Толеранције код узорковања

Пошто се коначни подаци заснивају на узорку, а не на цијелој популацији, а резултати у постоцима (тј. процјене) подлијежу толеранцији код узорковања, нису све разлике између резултата статистички релевантне на нивоу поузданости од 95%. Приликом израчунавања интервала поузданости, мора да се у обзир узме ефективна величина узорка.

Ефективна величина узорка (или ефекат дизајна, што је сродан концепт) повезана је са појединачним процјенама и тако ће се разликовати по процјенама. За израчунавање ефекта дизајна за укупну величину узорка коришћена је формула заснована на сљедећем промјеру:

Ефекат дизајна = (непондерисана величина узорка) * (сума квадрата тежина) / (квадрат суме тежина).

Овај приступ процјене ефекта дизајна односи се на несразмјерно узорковање (у случају истраживања ОЕБС-а, жене у сваком домаћинству су одабране с неједнаком вјероватноћом, у зависности од броја жена које су могле да буду испитане у домаћинству), као и неједнаког омјера неодговора у свим сегментима становништва, који су кориговани тежинама након стратификације (као што је горе описано).

Табела у наставку сумира ефекат дизајна за укупну величину узорка и величину узорка погођеног конфликтом и даје интервале поузданости на основу ефективне величине узорка за процјену истраживања од 50%.

Табела А1.4. Величине ефективног узорка и интервали поузданости

	N	Ефекат дизајна	Величине ефективног узорка	Интервал поузданости од 95% за процјену истраживања од 50% на основу пондерисаног узорка	
				Ниже	Више
Све жене од 18 до 74 године	2.321	1.367	1.698	47.6%	52.4%
Директно погођене сукобом	1.498	1.366	1.097	47.0%	53.0%

Анекс 2. Етичка и безбједносна питања

С обзиром на осјетљивост истраживања, предузети су бројни кораци како би се заштитиле и испитанице и анкетарке од потенцијалне опасности и како би се осигурали извори подршке у случају невоље:

- Све анкетарке су биле жене које су имале искуства у спровођењу анкета о осјетљивим питањима те изворне говорнице језика који се користио при интервјуима. Све анкетарке морале су да присуствују дводневном тренингу.
- Ради заштите и испитаница и анкетарки, анкетаркама је наложено да не откривају унапријед да се ради о истраживању о насиљу и да анкету спроводе у приватности.
- На крају интервјуа, свим испитаницама је понуђена информација о организацијама за подршку које могу да контактирају ако желе да разговарају о било каквим проблемима који би могли да настану као резултат њиховог учешћа у истраживању.
- Координаторка пројекта била је доступна анкетаркама и модераторкама за савјет у било које доба током теренског рада и индивидуални састанци са савјетницама могли су да се организују по потреби.
- Придржавање етичких начела основ је истраживачке методологије која се користи у истраживању под водством ОЕБС-а, а узети су у обзир и поступци које користи *Свјетска здравствена организација*⁶⁶ и *Смјернице Уједињених нација за израду статистике о насиљу над женама*.⁶⁷

Анекс 3. Индикатори циљева одрживог развоја

Индикатор СДГ 5.2.2: Удио жена и дјевојчица старости од 18 до 74 године које су некада имале партнера и које су биле изложене физичком, сексуалном или психичком насиљу од стране садашњег или бившег интимног партнера у 12 мјесеци прије истраживања, према доби, подручју и образовању.

	БиХ	ФБиХ	РС
Све жене старосне доби 18–74 година (БиХ: 2321 / ФБиХ: 1163 / РС: 1019)	0.4%	0.5%	0.2%
18–29 година (413/212/178)	0.2%	0%	1%
30–39 година (436/192/215)	1%	1%	0%
40–49 година (385/196/164)	1%	1%	0%
50–59 година (436/231/181)	0.1%	0%	0%
60+ година (646/329/279)	0.4%	1%	0%
Становнице урбаних подручја (1149/589/467)	0.4%	0.4%	0.2%
Становнице руралних подручја (1172/574/375)	0.4%	1%	0.2%
Без образовања/основно образовање (251/158/89)	0%	0%	0%
Средње образовање (1695/813/760)	1%	1%	*
Више/високо образовање (312/130/169)	0%	0%	0%

66 Етичке и безбједносне препоруке за истраживање насиља у породици над женама. Building on lessons from the WHO publication Putting women first: ethical and safety recommendations for research on domestic violence against women (Како искористити и допунити подучење из публикације СЗО Ставите жене на прво мјесто: етичке и безбједносне препоруке за истраживање насиља у породици над женама) (Женева: Свјетска здравствена организација, 2016), приступ: 20. маја 2019, <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/251759/9789241510189-eng.pdf?jsessionid=8E35B9DA678667DD989016A395720263?sequence=1>.

67 Guidelines for Producing Statistics on Violence against Women: Statistical Surveys (Смјернице за креирање статистика о насиљу над женама – Статистичка истраживања) (New York: United Nations, 2014), приступ: 20. маја 2019, https://unstats.un.org/unsd/gender/docs/guidelines_statistics_vaw.pdf

СДГ Индикатор 5.2.1: Удио жена и дјевојака доби 18–74 година које су некада имале партнера, а које су биле изложене физичком, сексуалном или психичком насиљу од стране садашњег или бившег интимног партнера у посљедњих 12 мјесеци, према доби, подручју и образовању.

	БиХ	ФБиХ	РС
Све жене старосне доби 18–74 које су некада имале партнера (БиХ: 2159 / ФБиХ: 1094 / РС: 967)	10%	11%	9%
18–29 година (341/171/149)	10%	12%	6%
30–39 година (426/188/211)	11%	12%	10%
40–49 година (374/190/161)	14%	16%	10%
50–59 година (424/225/176)	9%	8%	12%
60+ година (620/317/268)	9%	9%	9%
Становнице урбаних подручја (1079/551/443)	10%	11%	10%
Становнице руралних подручја (1111/543/524)	10%	12%	9%
Без образовања/основно образовање (240/150/86)	10%	12%	5%
Средње образовање (1603/770/721)	11%	12%	11%
Више/високо образовање (294/122/159)	6%	8%	4%

Жене су питане да ли од садашњег партнера доживљавају различите облике психичког насиља понекад, често или све вријеме.

У случајевима насиља од стране бивших партнера, жене су питане да ли су икада искусиле различите облике психичког насиља. Пријетње физичким или сексуалним насиљем, као дио психичког насиља, једини су облици психичког насиља који су се биљежили током посљедњих 12 мјесеци.

Због тога се користила проху варијабла за израчунавање индикатора СДГ 5.2.1, како слиједи:

- жене које су доживјеле пријетње физичким или сексуалним насиљем у посљедњих 12 мјесеци од свог садашњег или бившег партнера;
- жене које доживљавају било који други облик психичког насиља **често** или **све вријеме** од свог садашњег партнера;
- жене које су доживјеле било какав облик физичког или сексуалног насиља у посљедњих 12 мјесеци од свог садашњег или бившег партнера.

Анекс 4. Детаљније табеле

Особине испитаница – Босна и Херцеговина (пондерисано)

		Све жене		Жене које су некада имале партнера	
		%	Број	%	Број
Насељено подручје	Урбано	45	1039	44	959
	Рурално	55	1282	56	1200
Старосна категорија	18–19	3	71	1	29
	20–24	9	199	7	155
	25–29	9	216	9	204
	30–34	9	216	10	211
	35–39	9	213	10	207
	40–49	19	433	19	419
	50–59	20	474	21	457
	60–69	15	348	16	334
	70–74	6	137	6	129
	75–79	0	10	1	10
	Не жели да одговори	0	4	0	4
Образовање	Без образовања	2	41	2	34
	Основна школа	9	198	9	191
	Средња школа	76	1689	76	1581
	Више/високо образовање	14	306	14	284
Да ли имате дјецу?	Да, сопствену дјецу	73	1694	77	1672
	Да, бринем се о пасторчади или сам хранитељка	0	7	0	4
	Да, обоје	1	12	1	12
	Не	25	576	21	448
	Не жели да одговори	1	32	1	22
Запослење	На плаћеном послу	25	563	25	530
	Самозапослена	2	45	2	44
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	1	31	1	26
	Незапослена	31	693	32	664
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	7	159	5	103
	Не радим због болести или инвалидитета	0	9	0	8
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	18	401	19	400
	Пензионисана	15	339	15	321

ОЕБС-ово истраживање о насиљу над женама у Босни и Херцеговини

Тренутно запослење/ занимање	Једноставна занимања	25	162	26	153
	Оператерке постројења и машина и састављачице производа	3	19	3	19
	Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	5	32	5	31
	Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	6	35	5	30
	Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	26	164	25	150
	Административне службенице	13	83	14	82
	Техничарке или стручне сараднице	7	45	8	45
	Стручњакиње и научнице	12	77	12	73
	Законодавке, дужноснице, директорице	0	1	0	1
	Војна занимања и запослење у оружаним снагама	0	2	0	2
	Не жели да одговори	3	20	2	14
	Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	32	750	32
Могу издржати са садашњим приходима		42	985	42	915
Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу		18	413	18	391
Врло тешко живим са садашњим приходима		5	124	6	119
Не зна		0	8	0	4
Не жели да одговори		2	41	2	39
Банковни рачун	Да	44	1015	44	953
	Не	51	1190	52	1111
	Не зна	0	8	0	8
	Није примјењиво	1	12	1	11
	Не жели да одговори	4	96	4	77
Директно погођене сукобом	Да	64	1492	67	1442
	Не	36	829	33	718

Ставови – Босна и Херцеговина

		Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су зостављане често измишљају или преувеличавају наводе о зостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силване од стране непознатих особа него познаника			
		Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се		
Укупно	%	59	38	10	83	13	82	25	72	23	61		
	Број	1373	871	240	1918	290	1907	568	1668	539	1418		
Старосна категорија	15–29	%	50	46	7	86	7	88	16	80	24	62	
		Број	242	221	34	417	35	425	79	391	114	302	
	30–39	%	55	41	8	84	13	82	23	73	23	64	
		Број	235	175	35	362	57	353	99	312	99	275	
	40–49	%	60	38	10	83	11	83	22	74	22	62	
		Број	261	163	44	360	48	361	96	318	95	270	
	50–59	%	60	38	11	81	15	79	29	69	21	61	
		Број	286	180	53	385	70	375	139	326	100	291	
	60+	%	70	26	15	79	16	79	31	64	26	56	
		Број	347	131	74	390	80	389	155	317	128	277	
	Насељено подручје	Урбано	%	53	44	10	83	11	84	23	72	22	65
			Број	546	457	108	860	116	873	240	752	226	672
Рурално		%	65	32	10	83	14	81	26	72	24	58	
		Број	826	414	132	1058	173	1034	329	916	313	745	
Образовање	Без образовања	%	78	22	18	72	34	60	51	49	38	52	
		Број	32	9	7	30	14	25	21	20	15	21	
	Основна школа	%	80	16	18	72	21	68	35	59	25	51	
		Број	158	32	35	143	41	135	70	116	50	101	
	Средња школа	%	60	37	10	83	12	82	25	72	24	60	
		Број	1013	630	169	1394	209	1393	420	1211	409	1006	
Више/ високо образовање	%	52	45	8	89	8	88	16	81	20	70		
	Број	159	137	25	272	25	268	49	248	60	214		
Које су некада имале партнера	Да	%	61	36	11	82	13	81	25	72	24	60	
	Број	1315	777	228	1772	283	1758	530	1549	516	1293		
Да ли имају дјеце	Да	%	64	33	11	81	14	80	27	69	24	59	
		Број	1097	567	195	1389	244	1367	469	1188	415	1015	
	Не	%	47	48	8	87	8	88	16	79	21	65	
	Број	270	277	45	498	46	509	94	453	122	373		

			Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су зостављане често измишљају или преувеличавају наводе о зостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познатика	
			Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се
Запослење	На плаћеном послу	%	50	47	9	86	8	89	19	78	27	62
		Број	280	266	52	483	43	500	107	436	150	351
	Самозапослена	%	62	35	17	79	19	76	27	72	21	55
		Број	28	16	8	36	9	34	12	33	10	25
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	67	30	10	90	20	76	24	75	32	43
		Број	21	9	3	28	6	24	7	24	10	13
	Незапослена	%	62	35	10	81	16	79	27	69	21	61
		Број	427	244	71	558	109	544	184	479	148	424
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	42	53	5	92	7	92	14	86	21	64
		Број	67	84	7	146	11	146	22	136	34	102
	Не радим због болести или инвалидитета	%	39	61	0	71	29	71	0	100	6	58
		Број	3	5	0	6	3	6	0	9	1	5
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	76	23	10	83	13	79	28	67	26	57
		Број	305	91	39	332	53	315	113	270	103	228
	Пензионисана	%	69	28	17	75	17	76	33	63	25	58
		Број	233	93	58	252	57	256	112	213	83	196

Занимање			Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су зостављане често измишљају или преувеличавају наводе о зостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познаника	
			Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се
Једноставна занимања	%	60	40	9	85	9	88	23	72	30	55	
	Број	96	64	15	138	14	143	37	116	49	90	
Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%	55	34	9	80	16	78	42	52	37	44	
	Број	10	6	2	15	3	14	8	10	7	8	
Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%	68	32	6	92	0	97	30	70	28	61	
	Број	22	10	2	30	0	31	10	23	9	20	
Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%	50	44	26	73	32	69	23	72	32	56	
	Број	18	15	9	25	11	24	8	25	11	20	
Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%	52	44	9	83	6	89	21	74	26	64	
	Број	86	73	15	136	10	145	35	121	42	104	
Административне службенице	%	53	44	9	85	12	84	19	80	34	55	
	Број	43	37	7	70	10	69	16	66	28	45	
Техничарке или стручне сараднице	%	33	65	3	97	3	91	13	87	7	72	
	Број	15	29	1	43	1	41	6	39	3	32	
Стручњакиње и научнице	%	42	56	10	90	9	89	8	92	21	70	
	Број	32	43	8	69	7	69	6	71	17	54	
Законодавке, дужноснице, директорице	%	0	100	0	100	62	38	0	100	62	38	
	Број	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	
Војна занимања и запослење у оружаним снагама	%	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	
	Број	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2	

			Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су злостављане често измишљају или преувеличавају наводе о злостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познаника	
			Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се
Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	50	47	10	83	11	83	19	78	20	67
		Број	377	350	78	620	79	624	141	581	152	499
	Могу издржати са садашњим приходима	%	63	34	10	83	13	82	27	70	25	57
		Број	624	333	102	817	124	812	263	686	244	561
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	66	31	11	82	16	79	30	68	26	61
		Број	273	126	43	338	66	327	123	279	109	252
Врло тешко живим са садашњим приходима	%	60	36	13	81	15	80	30	67	25	57	
	Број	75	45	16	101	18	99	38	84	31	71	
Регија	Унско-сански кантон	%	74	20	23	67	13	77	39	54	21	39
		Број	128	35	39	116	23	132	67	92	36	67
	Тузлански кантон	%	73	26	13	77	17	77	27	72	20	52
		Број	221	79	39	232	52	231	81	217	60	156
	Зеничко-добојски кантон	%	54	42	3	86	13	77	20	74	24	67
		Број	129	100	8	206	31	185	48	178	58	161
	Средњобосански кантон	%	70	22	3	96	3	93	26	69	20	78
		Број	113	36	4	154	4	150	41	110	31	126
	Херцеговачко-неретвански кантон	%	20	75	5	91	1	91	8	88	13	81
		Број	26	100	6	122	2	121	11	118	17	108
	Западно-херцеговачки кантон	%	23	66	8	85	8	88	24	73	8	90
		Број	12	36	4	46	4	47	13	39	4	49
	Кантон Сарајево	%	56	43	16	75	21	75	30	66	19	59
		Број	162	124	46	215	60	215	85	190	55	171
	Кантон 10	%	63	37	0	89	4	92	6	83	21	61
		Број	33	20	0	47	2	49	3	44	11	33
	Посавски кантон	%	50	49	0	100	23	77	5	95	11	89
		Број	13	13	0	27	6	21	1	26	3	24
	Босанско-подрињски кантон Горажде	%	63	37	66	29	47	53	27	68	47	53
		Број	10	6	11	5	8	9	4	11	8	9
Сјеверна РС	%	64	34	10	86	11	86	27	71	33	56	
	Број	331	175	51	447	55	448	142	371	170	293	
Источна РС	%	50	47	9	84	12	84	15	82	23	66	
	Број	149	140	27	253	34	251	44	246	69	199	
Брчко дистрикт БиХ	%	81	16	10	87	13	86	48	47	29	43	
	Број	46	9	6	49	7	48	27	27	16	24	

		Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су остављане често измишљају или преувеличавају наводе о остављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познатика		
		Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	
Сопствени банковни рачун	Да	%	55	41	14	81	13	82	23	73	27	59
		Број	559	420	137	819	131	832	237	741	275	600
	Не	%	66	32	8	84	13	81	27	70	21	61
		Број	779	381	97	1001	152	969	318	831	254	730
Директно погођене сукобом	Да	%	65	33	12	82	14	80	27	69	23	60
		Број	964	489	181	1216	213	1198	409	1034	349	891
	Не	%	49	46	7	85	9	86	19	77	23	64
		Број	409	382	60	702	77	709	159	634	190	526

Учесталост насиља од стране интимног партнера – Босна и Херцеговина

		Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некад		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некад		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некад		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некад		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некад		
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	
Укупно	%	64	36	90	10	96	4	64	36	89	11	
	Број	1380	779	1934	225	2081	78	1373	786	1927	232	
Старосна категорија	15–29	%	64	36	91	9	97	3	64	37	91	9
		Број	247	140	353	35	376	11	246	141	352	35
	30–39	%	62	38	89	11	97	3	62	38	89	11
		Број	260	159	374	44	404	14	258	160	373	46
	40–49	%	63	37	90	10	96	4	62	38	90	10
		Број	263	156	379	41	402	17	261	158	376	43
	50–59	%	65	35	90	10	97	3	65	35	90	11
		Број	298	159	410	46	443	14	297	160	409	48
	60+	%	65	35	88	12	95	5	65	35	88	13
		Број	310	163	415	58	451	22	309	164	414	59
Насељено подручје	Урбано	%	64	36	89	11	97	4	63	37	89	11
		Број	609	349	856	102	925	34	605	354	853	105
	Рурално	%	64	36	90	10	96	4	64	36	89	11
		Број	770	430	1078	123	1156	44	768	432	1073	127

			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број
Образовање	Без образовања	%	74	26	88	12	95	5	74	26	88	12
		Број	25	9	30	4	32	2	25	9	30	4
	Основно образовање	%	65	35	86	14	95	5	64	36	86	14
		Број	125	66	164	27	182	9	123	68	164	27
	Средње образовање	%	62	38	90	10	96	4	62	38	89	11
		Број	984	598	1420	161	1522	60	981	601	1414	167
Више/високо образовање	%	64	36	89	11	97	3	63	37	89	11	
	Број	182	102	253	31	277	7	180	104	252	32	
Да ли имају дјеце	Да	%	63	37	89	11	96	4	63	37	88	12
		Број	1066	623	1496	193	1620	69	1060	629	1489	200
	Не	%	66	34	93	7	98	2	66	34	93	7
		Број	295	153	416	32	440	8	295	154	416	33
Запослење	На плаћеном послу	%	60	40	89	11	98	3	60	40	89	12
		Број	319	211	472	57	517	13	316	214	469	61
	Самозапослена	%	64	36	82	18	96	4	64	36	82	18
		Број	28	16	36	8	42	2	28	16	36	8
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	51	49	93	7	97	3	51	49	93	7
		Број	13	12	24	2	25	1	13	12	24	2
	Незапо-слена	%	63	37	89	11	96	4	63	37	89	11
		Број	420	244	593	70	637	27	417	246	593	71
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	72	28	93	7	98	3	71	29	93	7
		Број	74	29	96	7	101	3	74	30	96	7
	Не радим због болести или инвалидитета	%	59	41	100	0	100	0	59	41	100	0
		Број	5	3	8	0	8	0	5	3	8	0
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	60	40	88	12	94	6	60	40	88	12
Број		239	161	354	46	378	23	239	161	352	48	
Пензионисана	%	70	30	90	10	97	3	70	30	90	10	
	Број	224	96	289	32	312	9	223	97	289	32	

Занимање			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број
Једноставна занимања	%	60	40	89	11	98	2	60	41	88	12	
	Број	92	61	136	17	150	3	91	62	134	18	
Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%	67	33	93	7	100	0	67	33	93	7	
	Број	12	6	17	1	19	0	12	6	17	1	
Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%	74	26	95	6	100	0	74	26	95	6	
	Број	23	8	30	2	31	0	23	8	30	2	
Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%	47	53	97	3	97	3	47	53	97	3	
	Број	14	16	29	1	29	1	14	16	29	1	
Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%	56	44	87	13	97	3	56	44	87	13	
	Број	83	67	131	19	145	5	83	67	130	20	
Административне службенице	%	65	35	88	12	96	4	65	35	86	14	
	Број	53	28	72	10	79	3	53	28	70	11	
Техничарке или стручне сараднице	%	55	45	83	17	99	1	54	46	83	17	
	Број	25	20	37	7	44	1	24	21	37	7	
Стручњакиње и научнице	%	67	33	92	8	96	4	66	35	91	9	
	Број	49	24	67	6	70	3	48	25	66	7	
Законодавке, дужноснице, директорице	%	100	0	100		100	0	100		100	0	
	Број	1	0	1		1	0	1		1	0	
Војна занимања и запослење у оружаним снагама	%	0	100	100		100	0		100	100	0	
		0	2	2		2	0		2	2	0	
Приходи домаћинства	%	69	31	93	7	97	3	69	31	93	8	
	Број	475	217	641	50	669	23	475	217	640	52	
Могу издржати са садашњим приходима	%	66	34	92	8	97	3	66	34	91	9	
	Број	604	310	838	77	886	29	600	314	834	81	
Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	53	47	86	14	98	2	52	48	86	14	
	Број	206	185	335	56	382	9	205	186	335	56	
Врло тешко живим са садашњим приходима	%	54	46	71	29	86	14	53	47	70	30	
	Број	64	55	84	35	102	17	63	56	83	36	

Регија			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број
Унско-сански кантон	%	64	36	76	24	89	11	64	36	76	24	
	Број	104	59	124	39	146	18	104	59	124	39	
Тузлански кантон	%	68	32	92	8	97	4	68	32	92	8	
	Број	196	91	263	23	277	10	195	92	263	23	
Зеничко-добојски кантон	%	58	42	89	11	96	4	58	42	89	11	
	Број	136	97	208	25	224	9	136	97	206	27	
Средњобосански кантон	%	58	43	90	10	95	6	57	43	90	10	
	Број	81	60	127	14	133	8	80	61	126	15	
Херцеговачко-неретвански кантон	%	69	32	97	3	99	1	69	32	97	3	
	Број	77	35	108	4	111	1	77	35	108	4	
Западно-херцеговачки кантон	%	67	33	89	11	94	6	67	33	89	11	
		29	14	38	5	41	3	29	14	38	5	
Кантон Сарајево	%	67	33	92	8	98	2	67	33	92	8	
	Број	184	90	253	21	268	6	184	90	253	21	
Кантон 10	%	67	33	100	0	100	0	67	33	100	0	
	Број	31	16	47	0	47	0	31	16	47	0	
Посавски кантон	%	71	29	100	0	100	0	71	29	100	0	
	Број	13	5	18	0	18	0	13	5	18	0	
Босанско-подрињски кантон Горажде	%	57	43	88	12	88	12	57	43	88	12	
	Број	9	7	13	2	13	2	9	7	13	2	
Сјеверна РС	%	62	38	88	12	97	3	62	38	87	13	
	Број	306	185	431	61	479	13	303	189	427	64	
Источна РС	%	66	34	91	9	98	3	66	34	91	10	
	Број	186	98	258	26	277	7	186	98	257	27	
Брчко дистрикт БиХ	%	57	43	90	10	96	5	55	45	88	12	
		29	22	46	5	49	2	28	23	45	6	
Сопствени банковни рачун	Да	%	61	39	87	13	95	5	60	40	86	14
	Број	578	375	825	127	909	44	575	377	821	132	
	Не	%	65	35	91	9	97	3	65	36	91	9
		721	390	1014	97	1077	34	717	394	1011	100	
Директно погођене сукобом	Да	%	63	37	90	10	96	4	63	37	89	11
	Број	910	531	1292	149	1386	56	907	535	1286	155	
	Не	%	65	35	89	11	97	3	65	35	89	11
	Број	469	248	642	76	696	22	466	251	641	77	

Насиље од стране садашњег партнера – према карактеристикама садашњег партнера – Босна и Херцеговина

			Психичко, физичко или сексуално насиље од стране партнера – некада	
			Не	Да
Укупно		%	70	30
		Број	1158	494
Садашњи партнер – Доб	15–29	%	72	28
		Број	125	48
	30–39	%	70	30
		Број	249	109
	40–49	%	72	29
		Број	249	99
	50–59	%	73	28
		Број	262	99
	60+	%	66	34
				251
Садашњи партнер – Заниманје	Не радим због болести или инвалидитета	%	46	54
		Број	5	6
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	61	39
		Број	16	10
	Пензионисан	%	71	29
		Број	230	95
	Једноставна занимања	%	67	33
		Број	125	63
	Оператери постројења и машина и састављачи производа	%	65	35
		Број	67	36
	Техничари или стручни сарадници	%	84	16
		Број	101	20
	Стручњаци и научници	%	72	28
		Број	46	18
	Законодавци, дужносници, директори	%	100	0
		Број	4	0
Војна занимања и запослење у оружаним снагама	%	80	21	
			10	3
Садашњи партнер – Запослење	Без образовања	%	79	21
		Број	5	1
	Основно образовање	%	73	27
		Број	33	13
	Средње образовање	%	70	31
		Број	936	410
	Више/високо образовање	%	69	31
		Број	136	62

			Психичко, физичко или сексуално насиље од стране партнера – некада	
			Не	Да
Приходи	Партнер зарађује мање	%	65	35
		Број	22	12
	Партнери зарађују отприлике једнако	%	74	26
		Број	137	48
	Партнер зарађује више	%	66	34
			110	58
Употреба алкохола садашњег партнера	Никада или мање од једном мјесечно	%	71	30
		Број	1060	443
	Недјељно	%	54	46
		Број	35	31
	Готово сваки дан / сваки дан	%	0	100
			0	2
Употреба дрога садашњег партнера	Никада или мање од једном мјесечно	%	70	30
		Број	1137	487
	Недјељно	%	50	50
			1	1
Да ли им се партнер икада борио у оружаном сукобу?	Да	%	69	31
		Број	398	180
	Не	%	71	29
		Број	670	275

Учесталост насиља од стране непартнера од 15. године надаље – Босна и Херцеговина

		Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	
Укупно	%	93	7	99	1	92	8	
	Број	2156	165	2289	32	2137	184	
Старосна категорија	15–29	%	91	9	99	2	90	10
		Број	443	43	479	7	437	49
	30–39	%	91	9	98	2	90	10
		Број	390	39	420	9	385	44
	40–49	%	96	4	98	2	95	6
		Број	414	19	424	9	409	24
	50–59	%	93	7	100	0	92	8
		Број	439	35	472	2	438	36
60+	%	94	6	99	1	94	6	
	Број	466	29	490	5	464	31	
Насељено подручје	Урбано	%	91	9	98	2	90	10
		Број	946	93	1022	18	935	104
	Рурално	%	94	6	99	1	94	6
		Број	1209	72	1267	15	1202	80
Образовање	Без образовања	%	88	12	99	1	87	13
		Број	36	5	41	0	36	5
	Основно образовање	%	96	4	100	0	96	4
		Број	190	8	198	0	190	8
	Средње образовање	%	94	6	98	2	93	7
		Број	1584	106	1662	28	1569	120
Више/високо образовање	%	85	15	99	1	84	16	
	Број	261	46	302	4	257	50	
Које су некада имале партнера Да ли имају дјеце	Да	%	93	7	99	1	92	8
		Број	2003	156	2129	30	1986	173
	Да	%	93	7	99	1	93	7
		Број	1600	113	1693	20	1588	125
	Не	%	91	9	98	2	90	10
		Број	524	52	564	12	517	60

Запослење			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%	Број	%	Број	%	Број
На плаћеном послу	%	90	10	98	2	89	12	
	Број	505	57	553	10	498	65	
Самозапослена	%	89	11	97	3	89	11	
	Број	40	5	44	1	40	5	
Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	98	2	100	0	98	2	
	Број	31	1	31	0	31	1	
Незапослена	%	93	7	98	2	92	8	
	Број	643	50	678	15	635	58	
Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	94	6	99	1	93	7	
	Број	149	10	157	2	148	11	
Не радим због болести или инвалидитета	%	94	6	100		94	6	
	Број	8	1	9		8	1	
Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	95	5	99	1	94	6	
	Број	380	21	397	4	379	22	
Пензионисана	%	94	6	100	0	94	6	
	Број	318	21	337	1	317	21	

Занимање			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Једноставна занимања	%		94	6	99	1	93	7
	Број		152	10	159	2	151	11
Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%		92	8	100	0	92	8
	Број		17	1	19	0	17	1
Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%		95	6	100	0	95	6
	Број		31	2	32	0	31	2
Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%		100	0	100	0	100	0
	Број		35	0	35	0	35	0
Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%		92	8	98	2	90	10
	Број		150	14	160	3	148	16
Административне службенице	%		83	17	98	2	81	19
	Број		68	14	81	2	67	16
Техничарке или стручне сараднице	%		89	11	95	5	85	15
	Број		40	5	43	2	38	7
Стручњакиње и научнице	%		84	16	98	2	82	18
	Број		65	12	76	1	64	14
Законодавкеци, дужноснице, директорице	%		100	0	100	0	100	0
	Број		1	0	1	0	1	0
Војна занимања и запослење у оружаним снагама	%		100	0	100	0	100	0
	Број		2	0	2	0	2	0

			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	94	6	99	2	93	7
		Број	706	44	739	12	697	53
	Могу издржати са садашњим приходима	%	93	7	99	1	93	7
		Број	916	69	976	9	913	72
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	91	9	99	1	90	10
		Број	377	36	408	5	373	40
Врло тешко живим са садашњим приходима	%	89	11	95	5	87	13	
	Број	110	14	118	6	107	16	
Регија	Унско-сански кантон	%	89	11	97	3	89	11
		Број	153	19	166	6	153	19
	Тузлански кантон	%	89	11	98	2	88	12
		Број	269	32	296	5	265	36
	Зеничко-добојски кантон	%	99	1	100	0	99	1
		Број	236	3	239	0	236	3
	Средњобосански кантон	%	88	13	99	1	87	13
		Број	140	20	159	1	139	21
	Херцеговачко-неретвански кантон	%	100	0	100	0	100	0
		Број	133	0	133	0	133	0
	Западнохерцеговачки кантон	%	100	0	100	0	100	0
		Број	54	0	54	0	54	0
	Кантон Сарајево	%	90	10	99	1	90	10
		Број	260	27	284	4	258	30
	Кантон 10	%	100	0	100	0	100	0
		Број	53	0	53	0	53	0
	Посавски кантон	%	100	0	100	0	100	0
		Број	27	0	27	0	27	0
	Босанско-подрињски кантон Горажде	%	89	11	89	11	89	11
		Број	14	2	14	2	14	2
Сјеверна РС	%	92	8	98	2	91	9	
	Број	479	42	512	9	472	48	
Источна РС	%	94	6	98	2	93	7	
	Број	283	18	295	6	278	22	
Брчко дистрикт БиХ	%	95	5	99	1	95	5	
	Број	53	3	56	0	53	3	

			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Сопствени банковни рачун	Да	%	91	9	98	2	90	10
		Број	926	89	994	21	909	106
	Не	%	94	6	99	1	94	6
		Број	1118	72	1179	12	1116	74
Директно погођене сукобом	Да	%	94	6	99	1	93	7
		Број	1399	93	1478	14	1389	103
	Не	%	91	9	98	2	90	10
		Број	757	72	811	18	748	81

Учесталост сексуалног узнемиравања и ухођења – Босна и Херцеговина

			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Укупно		%	72	28	85	15	95	5
		Број	1673	648	1970	351	2209	112
Старосна категорија	15–29	%	63	37	81	19	92	8
		Број	305	182	394	92	447	39
	30–39	%	64	36	78	22	92	8
		Број	276	153	335	94	395	34
	40–49	%	75	25	87	13	98	2
		Број	323	109	376	57	422	11
	50–59	%	76	24	88	12	98	2
		Број	361	113	415	59	465	10
60+	%	82	18	90	10	96	4	
	Број	405	90	448	47	477	18	
Насељено подручје	Урбано	%	66	34	81	19	94	7
		Број	690	349	840	199	972	68
	Рурално	%	77	23	88	12	97	4
		Број	982	299	1129	152	1237	45

			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Образовање	Без образовања	%	91	9	95	5	98	2
		Број	38	4	39	2	40	1
	Основно образовање	%	85	16	93	7	99	1
		Број	167	31	184	14	196	2
	Средње образовање	%	71	29	86	15	95	5
		Број	1202	487	1445	245	1609	80
Више/високо образовање	%	59	41	71	29	91	9	
	Број	182	125	218	88	278	28	
Које су некада имале партнера	Да	%	71	29	84	16	95	5
		Број	1539	620	1815	344	2055	104
Да ли имају дјеце	Да	%	75	25	87	14	96	4
		Број	1283	430	1482	231	1646	67
	Не	%	62	38	79	21	92	8
		Број	360	216	457	119	531	45
Запослење	На плаћеном послу	%	62	38	80	20	94	6
		Број	348	215	448	114	531	32
	Самозапослена	%	57	43	70	30	96	4
		Број	26	19	32	14	43	2
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	78	22	84	16	98	2
		Број	25	7	26	5	31	1
	Незапослена	%	75	26	86	14	94	6
		Број	516	177	597	96	652	41
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	60	40	82	18	92	8
		Број	95	64	130	29	146	13
	Не радим због болести или инвалидитета	%	31	69	59	41	71	29
		Број	3	6	5	4	6	3
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	76	24	88	12	97	3
		Број	304	97	354	47	390	11
Пензионисана	%	82	18	88	12	97	3	
	Број	278	60	296	42	329	10	

			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Занимање	Једноставна занимања	%	66	34	85	15	96	5
		Број	107	55	137	25	155	7
	Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%	66	34	93	7	92	8
		Број	12	6	17	1	17	1
	Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%	71	29	81	19	100	0
		Број	23	9	26	6	32	0
	Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%	48	52	77	23	100	0
		Број	17	18	27	8	35	0
	Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%	63	37	80	20	93	7
		Број	104	60	131	33	152	12
	Административне службенице	%	62	39	72	28	93	7
		Број	51	32	60	23	77	6
	Техничарке или стручне сараднице	%	59	41	70	30	99	1
		Број	26	19	32	13	44	1
	Стручњакиње и научнице	%	59	41	76	24	95	5
		Број	45	32	58	19	73	4
Законодавке, дужноснице, директорице	%	100	0	100	0	100	0	
	Број	1	0	1	0	1	0	
Војна занимања и запослење у оружаним снагама	%		100		100	100		
	Број		2		2	2		
Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	74	27	85	15	96	4
		Број	551	199	635	115	718	32
	Могу издржати са садашњим приходима	%	73	28	84	16	95	5
		Број	714	271	829	156	938	47
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	70	30	88	12	96	4
		Број	289	124	362	51	396	17
	Врло тешко живим са садашњим приходима	%	68	33	82	18	93	8
		Број	84	40	102	22	115	9

Регија			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Унско-сански кантон	%		75	25	81	19	96	5
	Број		130	42	140	32	164	8
Тузлански кантон	%		76	24	88	12	92	8
	Број		230	71	264	37	278	23
Зеничко-добојски кантон	%		77	23	92	8	98	2
	Број		184	55	221	18	234	5
Средњобосански кантон	%		67	33	85	15	95	5
	Број		107	53	136	24	152	9
Херцеговачко-неретвански кантон	%		91	9	98	2	100	0
	Број		121	12	131	3	133	0
Западно-херцеговачки кантон	%		85	15	93	7	95	5
	Број		46	8	50	4	51	3
Кантон Сарајево	%		62	38	75	25	93	7
	Број		178	110	217	71	267	20
Кантон 10	%		63	37	87	13	100	0
	Број		33	20	46	7	53	0
Посавски кантон	%		100	0	100	0	100	0
	Број		27	0	27	0	27	0
Босанско-подрињски кантон Горажде	%		80	20	80	20	75	26
	Број		13	3	13	3	12	4
Сјеверна РС	%		68	32	81	19	96	4
	Број		353	167	420	101	498	23
Источна РС	%		69	31	85	16	95	5
	Број		208	92	254	46	285	15
Брчко дистрикт БиХ	%		75	25	91	9	96	4
			42	14	51	5	54	2
Сопствени банковни рачун	Да	%	65	35	80	20	94	6
		Број	661	354	812	203	959	57
	Не	%	77	23	88	12	96	4
			913	277	1052	139	1138	52
Директно погођене сукобом	Да	%	74	26	86	15	96	4
		Број	1098	394	1276	216	1426	66
	Не	%	69	31	84	16	94	6
		Број	575	254	694	135	783	46

Особине испитаница – Федерација БиХ

		Укупно		Које су некада имале партнера	
		%	Број	%	Број
Насељено подручје	Урбано	46	530	45	481
	Рурално	55	633	55	590
Старосна категорија	18–19	4	44	2	19
	20–24	9	109	8	82
	25–29	9	104	9	96
	30–34	10	113	10	110
	35–39	9	106	10	102
	40–49	19	225	20	217
	50–59	20	234	21	227
	60–69	14	160	14	154
	70–74	5	62	5	57
	75–79	0	5	1	5
	Не жели да одговори	0	1	0	1
	Образовање	Без образовања	2	20	2
Основно образовање		10	114	11	109
Средње образовање		76	828	76	772
Више/високо образовање		12	132	12	120
Да ли имају дјеце	Да, сопствену дјецу	73	845	78	833
	Да, бринем се о пасторчади или сам хранитељка	0	2	0	1
	Да, обоје	0	5	1	5
	Не	24	284	20	213
	Не жели да одговори	2	26	2	18
Запослење	На плаћеном послу	22	237	22	221
	Самозапослена	1	9	1	9
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	2	19	1	15
	Незапослена	30	327	31	313
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	8	86	5	53
	Не радим због болести или инвалидитета	0	3	0	3
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	23	252	25	252
	Пензионисана	15	164	15	155

ОЕБС-ово истраживање о насиљу над женама у Босни и Херцеговини

Занимање	Једноставна занимања	24	64	23	57
	Оператерке постројења и машина и састављачице производа	4	10	4	10
	Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	6	17	7	17
	Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	7	18	7	16
	Радници у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	24	63	23	56
	Административне службенице	13	34	14	34
	Техничарке или стручне сараднице	5	14	6	14
	Стручњакиње и научнице	13	35	14	33
	Војна занимања и запослење у оружаним снагама	1	2	1	2
	Не жели да одговори	4	10	2	5
	Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	39	448	39
Могу издржати са садашњим приходима		38	445	38	408
Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу		16	189	17	176
Врло тешко живим са садашњим приходима		4	49	4	45
Не зна		1	6	0	3
Не жели да одговори		2	27	2	25
Сопствени банковни рачун	Да	39	454	39	417
	Не	54	624	55	584
	Не зна	0	4	0	4
	Није примјењиво	1	9	1	9
	Не жели да одговори	6	72	5	57
Директно погођене сукобом	Да	67	783	71	756
	Не	33	380	30	315

Ставови – Федерација БиХ

		Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су злостављане често измишљају или преувеличавају наводе о злостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познаника			
		Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се		
Укупно	%	58	39	11	81	13	81	24	71	19	63		
	Број	674	448	125	943	151	938	283	828	225	733		
Старосна категорија	15–29	%	49	46	6	86	6	87	15	81	17	70	
		Број	126	118	16	222	16	225	39	208	43	181	
	30–39	%	56	39	10	81	14	81	26	67	22	63	
		Број	121	86	22	177	32	177	56	147	49	137	
	40–49	%	58	40	11	81	12	81	21	75	17	65	
		Број	130	89	25	181	26	182	46	167	38	146	
	50–59	%	60	39	11	79	16	77	31	67	17	61	
		Број	140	91	26	185	37	179	72	157	39	143	
	60+	%	68	28	16	78	18	76	31	65	24	55	
		Број	155	64	36	177	41	174	70	147	55	125	
	Насељено подручје	Урбано	%	54	42	12	80	12	83	23	71	16	67
			Број	286	224	61	423	62	438	119	377	85	352
Рурално		%	61	35	10	82	14	79	26	71	22	60	
		Број	389	224	64	520	89	500	164	451	140	380	
Образовање	Без образовања	%	69	31	13	77	36	56	50	51	35	57	
		Број	14	6	3	16	7	11	10	10	7	11	
	Основно образовање	%	84	13	18	69	23	65	40	55	25	47	
		Број	96	15	21	78	26	74	45	62	28	54	
	Средње образовање	%	59	38	11	81	13	81	24	71	20	62	
		Број	489	313	89	668	110	666	202	591	165	510	
	Више/високо образовање	%	51	47	8	88	6	89	15	80	16	72	
		Број	68	62	11	116	8	118	20	105	21	96	
Да ли имају дјеце	Да	%	64	33	12	78	15	78	29	68	21	60	
		Број	544	281	106	668	128	663	245	576	178	511	
	Не	%	45	51	7	87	8	88	13	81	16	69	
		Број	127	144	19	248	23	250	35	229	46	196	

			Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су злостављане често измишљају или преувеличавају наводе о злостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силване од стране непознатих особа него познаника	
			Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се
Запослење	На плаћеном послу	%	48	49	8	86	8	88	16	78	20	69
		Број	114	117	20	204	18	210	38	186	47	163
	Самозапослена	%	84	16	25	75	36	56	56	44	44	10
		Број	8	2	2	7	3	5	5	4	4	1
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	57	38	13	87	28	66	28	72	31	48
		Број	11	7	2	17	5	13	5	14	6	9
	Незапослена	%	62	35	13	74	19	73	29	65	19	60
		Број	201	114	43	243	61	240	94	214	61	197
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	44	50	3	94	2	97	11	89	11	75
		Број	37	43	3	81	2	84	9	77	9	64
	Не радим због болести или инвалидитета	%	37	63	0	37	63	37	0	100	0	22
		Број	1	2	0	1	2	1	0	3	0	1
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	73	26	9	83	12	78	26	70	23	57
		Број	183	66	24	210	31	198	64	176	59	144
	Пензионисана	%	69	29	18	72	17	76	36	61	23	59
		Број	114	47	29	119	28	124	59	100	37	97

Занимање			Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су зlostављане често измишљају или преувеличавају наводе о зlostављању или силовању		Насилје над женом често изазива сама жртва		Насилје у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познаника	
			Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се
Једноставна занимања	%	60	40	12	88	8	89	23	68	33	57	
	Број	39	25	8	56	5	57	15	43	21	36	
Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%	62	22	4	80	14	77	32	59	32	46	
	Број	6	2	0	8	1	8	3	6	3	5	
Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%	74	26	8	92	0	100	31	69	22	65	
	Број	13	4	1	16	0	17	5	12	4	11	
Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%	38	52	14	86	43	57	19	74	15	67	
	Број	7	9	3	15	8	10	3	13	3	12	
Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%	47	53	9	78	5	88	20	73	21	67	
	Број	29	33	6	49	3	55	12	46	13	42	
Административне службенице	%	57	40	6	83	18	75	21	79	23	61	
	Број	19	13	2	28	6	25	7	27	8	21	
Техничарке или стручне сараднице	%	22	75	3	97	3	90	6	94	3	74	
	Број	3	10	0	13	0	13	1	13	0	10	
Стручњакиње и научнице	%	38	62	12	88	6	92	4	96	15	73	
	Број	13	21	4	30	2	32	1	33	5	25	
Припаднице оружаних снага	%	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	
	Број	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2	

			Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су злостављане често измишљају или преувеличавају наводе о злостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силване од стране непознатих особа него познаника	
			Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се
Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	48	49	9	83	10	83	19	77	18	68
		Број	215	218	40	371	45	371	83	345	81	303
	Могу издржати са садашњим приходима	%	63	34	13	80	15	80	26	69	19	60
		Број	281	151	55	354	65	354	116	306	83	267
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	70	27	12	80	17	77	34	64	24	59
		Број	132	51	23	150	31	145	64	121	46	112
Врло тешко живим са садашњим приходима	%	66	31	12	82	16	76	36	64	27	57	
	Број	32	15	6	40	8	37	17	31	13	28	
Регија	Унско-сански кантон	%	74	21	22	68	13	78	38	55	20	41
		Број	103	29	31	95	18	110	53	77	28	57
	Тузлански кантон	%	73	27	13	77	17	77	27	72	20	52
		Број	174	64	31	185	41	184	64	173	47	125
	Зеничко-добојски кантон	%	53	42	3	86	13	77	20	74	24	67
		Број	101	80	6	162	25	146	38	141	45	128
	Средњобосански кантон	%	71	22	3	96	3	94	27	67	20	78
		Број	92	28	4	124	4	122	35	87	26	101
	Херцеговачко-неретвански кантон	%	19	77	5	91	1	90	8	89	13	81
		Број	21	86	6	102	1	101	8	99	15	91
	Западно-херцеговачки кантон	%	24	65	8	85	9	88	25	73	8	90
		Број	11	29	4	38	4	39	11	33	4	41
	Кантон Сарајево	%	55	44	15	75	20	75	29	67	19	60
		Број	127	100	35	173	46	173	66	153	43	137
	Кантон 10	%	63	38	0	89	4	92	7	83	21	62
		Број	26	16	0	37	2	39	3	35	9	26
	Посавски кантон	%	49	50	0	100	22	78	5	95	10	90
		Број	11	11	0	23	5	18	1	22	2	20
Босанско-подрињски кантон Горажде	%	63	37	65	30	46	54	26	70	46	54	
	Број	8	5	8	4	6	7	3	9	6	7	

		Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су злостављане често измишљају или преувеличавају наводе о злостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познатика		
		Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	
Сопствени банковни рачун	Да	%	55	42	15	78	15	79	25	71	22	63
		Број	249	191	66	353	68	358	112	321	99	285
	Не	%	65	33	9	82	13	80	26	70	19	62
		Број	403	204	54	514	81	499	163	435	118	384
Директно погођене сукобом	Да	%	64	34	13	79	15	79	27	69	21	60
		Број	505	262	101	622	115	619	209	544	163	471
	Не	%	45	49	6	85	9	84	19	75	17	69
		Број	170	186	24	321	36	319	74	284	63	262

Учесталост насиља од стране интимног партнера – Федерација БиХ

		Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	
Укупно	%	64	36	90	10	96	4	64	36	90	10	
	Број	689	382	965	106	1026	45	688	383	964	108	
Старосна категорија	15–29	%	62	38	91	9	97	3	62	38	91	9
		Број	123	75	180	18	191	7	123	75	180	18
	30–39	%	62	38	91	9	97	3	62	38	90	10
		Број	132	81	193	20	206	7	132	81	192	20
	40–49	%	63	37	90	10	95	6	63	37	90	10
		Број	137	80	195	21	205	12	137	80	194	22
50–59	%	70	30	92	8	97	3	70	30	92	8	
	Број	159	68	209	18	220	7	158	69	209	18	
60+	%	64	36	87	14	94	6	64	36	87	14	
	Број	138	77	187	29	203	13	138	78	187	29	
Насељено подручје	Урбано	%	65	35	90	10	96	4	64	36	90	10
		Број	311	170	432	49	462	19	310	171	432	49
	Рурално	%	64	36	90	10	96	4	64	36	90	10
		Број	378	212	533	57	564	26	378	212	532	58

			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
Образовање	Без образовања	%	73	27	88	12	92	8	73	27	88	12
		Број	11	4	13	2	14	1	11	4	13	2
	Основно образовање	%	61	39	85	15	95	5	61	39	85	15
		Број	67	42	93	17	104	6	66	43	93	17
	Средње образовање	%	63	38	90	10	95	5	62	38	90	10
		Број	482	290	694	78	736	35	482	290	692	79
Више/високо образовање	%	65	35	94	6	98	2	64	36	93	7	
	Број	78	42	112	7	117	3	77	43	112	8	
Да ли имају дјеце	Да	%	64	36	89	11	95	5	64	36	89	11
		Број	538	301	749	90	801	39	537	302	747	92
	Не	%	63	37	93	7	97	3	63	37	93	7
		Број	135	79	198	15	207	6	135	79	198	15
Запослење	На плаћеном послу	%	62	38	91	10	98	2	62	38	90	10
		Број	138	83	200	21	216	5	137	84	199	22
	Самоза-послена	%	71	29	78	22	100	0	71	29	78	22
		Број	6	2	7	2	9	0	6	2	7	2
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	59	41	91	9	96	4	59	41	91	9
		Број	9	6	13	1	14	1	9	6	13	1
	Незапо-слена	%	64	36	90	10	95	5	64	36	90	10
		Број	202	111	283	30	298	15	202	111	283	30
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	66	34	93	7	96	4	66	34	93	7
		Број	35	18	50	4	51	2	35	18	50	4
Не радим због болести или инвали-дитета	%	16	85	100	0	100	0	16	85	100	0	
	Број	0	3	3	0	3	0	0	3	3	0	
Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	58	42	89	11	93	7	58	42	89	11	
	Број	146	107	225	27	236	17	146	107	224	28	
Пензио-нисана	%	69	31	88	12	96	4	69	31	88	12	
	Број	107	48	136	18	149	6	106	48	136	18	

Занимање			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број
Занимање	Једноставна занимања	%	64	36	90	10	100	0	64	36	90	10
		Број	36	20	51	6	57	0	36	20	51	6
	Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%	75	25	90	10	100	0	75	25	90	10
		Број	8	3	9	1	10	0	8	3	9	1
	Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%	76	24	95	5	100	0	76	24	95	5
		Број	13	4	16	1	17	0	13	4	16	1
	Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%	56	44	96	4	96	4	56	44	96	4
		Број	9	7	15	1	15	1	9	7	15	1
	Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%	53	47	87	14	97	4	53	47	87	14
		Број	30	26	49	8	54	2	30	26	49	8
	Административне службенице	%	61	39	87	13	99	1	61	39	87	13
		Број	21	13	29	5	33	0	21	13	29	5
	Техничарке или стручне сараднице	%	75	25	94	6	97	3	72	28	94	6
		Број	10	3	13	1	13	0	10	4	13	1
	Стручњациње и научнице	%	65	35	92	9	94	6	63	37	90	10
		Број	22	12	31	3	31	2	21	12	30	3
Оружане снаге	%	0	100	100	0	100	0	0	100	100	0	
	Број	0	2	2	0	2	0	0	2	2	0	
Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	67	33	93	7	96	4	67	33	93	7
		Број	278	135	384	29	397	16	278	135	383	30
	Могу издржати са садашњим приходима	%	68	32	91	9	96	4	67	33	91	9
		Број	276	132	372	36	391	17	275	133	371	37
Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	52	48	87	13	97	3	52	48	87	13	
	Број	92	85	154	23	172	5	91	85	154	23	
Врло тешко живим са садашњим приходима	%	49	51	67	33	83	17	49	51	67	33	
	Број	22	23	30	15	38	8	22	23	30	15	

Регија			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%		%		%		%		%	
Унско-сански кантон	%	64	36	76	24	89	11	64	36	76	24	
	Број	86	48	102	32	119	15	86	48	102	32	
Тузлански кантон	%	68	32	92	8	97	3	68	32	92	8	
	Број	154	73	209	18	219	8	154	73	209	18	
Зеничко-добојски кантон	%	58	42	89	11	96	4	58	42	88	12	
	Број	107	78	165	20	178	8	107	78	164	21	
Средњобосански кантон	%	57	43	90	10	95	5	56	44	90	10	
	Број	64	49	102	11	107	6	64	49	101	11	
Херцеговачко-неретвански кантон	%	70	30	97	3	99	1	70	30	97	3	
	Број	65	28	91	3	93	1	65	28	91	3	
Западно-херцеговачки кантон	%	67	33	89	11	94	6	67	33	89	11	
	Број	25	12	32	4	34	2	25	12	32	4	
Кантон Сарајево	%	67	33	92	8	98	2	67	33	92	8	
	Број	146	72	202	17	214	5	146	73	202	17	
Кантон 10	%	67	33	100		100	0	67	33	100	0	
	Број	25	12	37		37	0	25	12	37	0	
Посавски кантон	%	71	29	100		100	0	71	29	100	0	
	Број	10	4	15		15	0	10	4	15	0	
Босанско-подрињски кантон Горажде	%	57	43	90	10	90	10	57	43	90	10	
	Број	7	5	11	1	11	1	7	5	11	1	
Сопствени банковни рачун	Да	%	60	40	86	14	95	6	59	41	86	14
	Број	249	169	359	59	394	23	247	170	358	59	
	Не	%	65	35	92	8	96	4	65	35	92	8
	Број	382	202	537	47	562	22	382	202	536	48	
Директно погођене сукобом	Да	%	63	37	90	10	96	5	63	37	90	10
		Број	479	276	681	75	722	34	478	277	680	76
	Не	%	67	33	90	10	96	4	66	34	90	10
		Број	210	105	284	31	304	11	210	106	284	32

Насиље од стране садашњег партнера, према карактеристикама садашњег партнера – Федерација БиХ

		Психичко, физичко или сексуално насиље од стране партнера – некада		
		Не	Да	
Садашњи партнер – Старост	15–29	%	11	12
		Број	60	29
	30–39	%	22	22
		Број	126	51
	40–49	%	23	22
		Број	134	51
	50–59	%	23	17
		Број	132	39
	60+	%	21	27
		Број	121	62
Садашњи партнер – Запослење	На плаћеном послу	%	58	55
		Број	308	128
	Самозапослен	%	5	6
		Број	28	14
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	0	0
		Број	1	0
	Незапослен	%	10	14
		Број	53	34
	Ученик, студент, иде на обуку	%	2	1
		Број	11	3
	Не радим због болести или инвалидитета	%	1	2
		Број	3	4
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	2	3
		Број	10	8
	Пензионисан	%	22	19
		Број	120	43

		Психичко, физичко или сексуално насиље од стране партнера – некада		
		Не	Да	
Садашњи партнер – Занимање	Једноставна занимања	%	17	23
		Број	55	31
	Оператери постројења и машина и састављачи производа	%	11	15
		Број	35	20
	Грађевинари, обртници или повезана трговачка занимања	%	26	24
		Број	85	32
	Квалификовани радници у пољопривреди, шумарству и рибарству	%	11	14
		Број	34	19
	Радници у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%	9	6
		Број	29	7
	Административни службеници	%	5	11
		Број	15	14
	Техничари или стручни сарадници	%	16	2
		Број	51	3
Стручњаци и научници	%	5	5	
	Број	17	7	
Оружане снаге	%	2	0	
	Број	5	0	
Садашњи партнер – Образовање	Без образовања	%	0	0
		Број	2	0
	Основно образовање	%	3	3
		Број	17	7
	Средње образовање	%	88	85
		Број	484	197
	Више/високо образовање	%	9	12
		Број	51	28

			Психичко, физичко или сексуално насиље од стране партнера – некада	
			Не	Да
Приходи	Партнер зарађује мање	%	10	18
		Број	11	7
	Партнери зарађују отприлике једнако	%	47	36
		Број	53	15
	Партнер зарађује више	%	43	46
		Број	48	19
Употреба алкохола садашњег партнера	Никада или мање од једном мјесечно	%	97	93
		Број	528	211
	Недјељно	%	3	7
		Број	17	16
	Готово сваки дан / сваки дан	%	0	0
		Број	0	1
Употреба дрога садашњег партнера	Никада или мање од једном мјесечно	%	100	100
		Број	575	236
	Недјељно	%	0	0
		Број	1	0
Да ли се партнер икада борио у оружаном сукобу?	Да	%	38	38
		Број	201	83
	Не	%	62	62
		Број	328	134

Учесталост насиља од стране непартнера од 15. године надаље – Федерација БиХ

		Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	
Укупно	%	93	7	99	1	92	8	
	Број	1080	83	1149	14	1074	89	
Старосна категорија	15–29	%	91	9	99	1	90	10
		Број	234	24	254	3	231	27
	30–39	%	90	10	99	1	90	10
		Број	196	22	216	3	196	22
	40–49	%	97	4	98	2	96	4
		Број	217	8	220	5	215	10
	50–59	%	94	6	100	0	94	6
		Број	220	14	233	0	220	14
60+	%	93	7	99	1	93	7	
	Број	212	15	224	3	211	16	
Насељено подручје	Урбано	%	91	9	99	1	90	10
		Број	482	48	522	7	478	52
	Рурално	%	95	6	99	1	94	6
		Број	598	35	627	7	596	38
Образовање	Без образовања	%	84	16	100	0	84	16
		Број	17	3	20	0	17	3
	Основно образовање	%	95	5	100	0	95	5
		Број	108	5	114	0	108	5
	Средње образовање	%	94	7	99	2	93	7
		Број	774	54	815	12	769	58
Више/високо образовање	%	85	15	99	1	84	16	
	Број	113	20	131	2	111	21	
Које су некада имале партнера Да ли имају дјеце	Да	%	93	7	99	1	92	8
		Број	996	75	1058	13	990	81
	Да	%	94	6	99	1	93	7
		Број	799	54	844	8	795	57
Не	%	90	10	98	2	89	11	
	Број	255	29	278	6	252	32	

Запослење			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
На плаћеном послу	%		87	13	99	1	87	13
	Број		207	30	235	2	206	31
Самозапослена	%		100	0	100	0	100	0
	Број		9	0	9	0	9	0
Помаже у породичном послу (неплаћено)	%		97	3	100	0	97	3
	Број		19	1	19	0	19	1
Незапослена	%		92	8	98	2	92	8
	Број		303	25	321	7	300	27
Ученица, студенткиња, иде на обуку	%		95	5	99	1	94	6
	Број		81	5	85	1	81	5
Не радим због болести или инвалидитета	%		100	0	100	0	100	0
	Број		3	0	3	0	3	0
Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%		96	0	99	1	95	5
	Број		241	11	249	4	240	12
Пензионисана	%		93	7	100	1	92	8
	Број		152	12	163	1	152	13

Занимање			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Једноставна занимања	%		88	12	99	1	88	12
	Број		56	7	63	1	56	7
Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%		89	11	100	0	89	11
	Број		9	1	10	0	9	1
Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%		97	3	100	0	97	3
	Број		16	1	17	0	16	1
Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%		100	0	100	0	100	0
	Број		18	0	18	0	18	0
Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%		94	6	100	0	94	6
	Број		59	4	63	0	59	4
Административне службенице	%		78	22	99	1	76	24
	Број		26	8	33	0	26	8
Техничарке или стручне сараднице	%		100	0	100	0	100	0
	Број		14	0	14	0	14	0
Стручњакиње и научнице	%		72	28	97	3	69	31
	Број		25	10	34	1	24	11
Оружане снаге	%		100	0	100	0	100	0
	Број		2	0	2	0	2	0

			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	95	5	99	1	94	6
		Број	424	24	443	5	420	28
	Могу издржати са садашњим приходима	%	92	8	99	1	92	9
		Број	407	37	439	5	407	38
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	92	8	100	0	92	8
		Број	174	15	188	1	174	15
Врло тешко живим са садашњим приходима	%	90	10	93	7	88	12	
	Број	44	5	46	3	43	6	
Регија	Унско-сански кантон	%	89	11	96	4	89	11
		Број	125	15	135	5	125	15
	Тузлански кантон	%	90	11	98	2	88	12
		Број	214	25	235	4	211	28
	Зеничко-добојски кантон	%	99	1	100	0	99	1
		Број	187	3	190	0	187	3
	Средњобосански кантон	%	87	13	99	1	87	13
		Број	113	17	129	1	113	17
	Херцеговачко-неретвански кантон	%	100	0	100	0	100	0
		Број	112	0	112	0	112	0
	Западно-херцеговачки кантон	%	100	0	100	0	100	0
		Број	45	0	45	0	45	0
	Кантон Сарајево	%	90	10	99	1	89	11
		Број	207	23	227	3	205	24
	Кантон 10	%	100	0	100	0	100	0
		Број	42	0	42	0	42	0
	Посавски кантон	%	100	0	100	0	100	0
		Број	23	0	23	0	23	0
	Босанско-подрињски кантон Горажде	%	90	10	90	10	90	10
		Број	11	1	11	1	11	1
Сопствени банковни рачун	Да	%	90	10	98	2	89	11
		Број	408	46	446	7	403	51
	Не	%	95	6	99	1	94	6
		Број	590	34	617	7	589	35
Директно погођене сукобом	Да	%	93	7	99	1	93	7
		Број	731	53	776	7	726	58
	Не	%	92	8	98	2	92	8
		Број	349	30	373	7	348	32

Учесталост сексуалног узнемиравања и ухођења – Федерација БиХ

		Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље		
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	
Укупно	%	74	26	86	14	95	5	
	Број	860	303	1002	161	1103	60	
Старосна категорија	15–29	%	65	36	83	17	93	7
		Број	166	91	214	43	240	18
	30–39	%	68	32	81	19	91	9
		Број	149	69	178	41	198	20
	40–49	%	76	24	87	14	97	3
		Број	171	54	194	30	217	7
	50–59	%	80	20	90	10	98	2
		Број	187	46	210	24	228	6
60+	%	81	19	90	10	96	4	
	Број	185	42	205	23	218	9	
Насељено подручје	Урбано	%	68	33	83	18	93	7
		Број	357	172	437	93	492	38
	Рурално	%	79	21	89	11	97	4
		Број	502	131	565	68	611	22
Образовање	Без образовања	%	87	13	93	7	100	
		Број	18	3	19	1	20	
	Основно образовање	%	82	18	92	8	100	1
		Број	93	20	105	9	113	1
	Средње образовање	%	73	27	86	14	94	6
		Број	602	226	714	113	782	46
Више/високо образовање	%	60	40	72	28	90	10	
	Број	79	53	95	37	119	13	
Које су некада имале партнера	Да	%	73	27	85	15	95	5
	Број	782	289	912	159	1014	57	
Да ли имају дјеце	Да	%	77	24	88	13	96	4
		Број	652	200	746	107	817	36
	Не	%	64	36	81	19	92	9
		Број	181	103	230	54	260	24

			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Запослење	На плаћеном послу	%	61	39	81	19	93	7
		Број	145	92	192	45	221	16
	Самозапослена	%	62	38	71	29	100	0
		Број	6	4	7	3	9	0
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	85	15	93	7	100	0
		Број	16	3	18	1	19	0
	Незапослена	%	77	23	88	12	92	8
		Број	251	76	287	40	302	25
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	65	35	83	17	95	6
		Број	56	30	71	14	81	5
	Не радим због болести или инвалидитета	%	22	79	37	63	37	63
		Број	1	2	1	2	1	2
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	75	25	88	12	97	3
		Број	190	63	223	30	245	7
	Пензионисана	%	81	19	85	16	97	3
		Број	132	32	139	25	160	4

			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Занимање	Једноставна занимања	%	60	40	85	15	93	7
		Број	38	26	55	9	60	4
	Оператерке постројења и машина и батеријске	%	56	44	90	10	89	11
		Број	6	5	9	1	9	1
	Батеријске оперативне везе повезана трговачка	%	77	23	87	13	100	0
		Број	13	4	15	2	17	0
	Квалификациона раднице у пољопривреди, шумарству и продаји, опште намене за подршку	%	63	37	86	14	100	0
		Број	11	7	16	3	18	0
	Административна лична услуга	%	65	35	82	18	93	7
		Број	41	22	52	11	58	4
	Административна лична услуга	%	60	40	72	28	91	9
		Број	20	13	24	10	31	3
	Техничарке или стручне сараднице	%	72	28	82	18	97	3
		Број	10	4	11	2	13	0
Стручњакиње и научнице	%	55	45	72	28	92	8	
	Број	19	15	25	10	32	3	
Оружане снаге	%	0	100	0	100	100	0	
	Број	0	2	0	2	2	0	
Приходи домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	73	27	83	17	96	4
		Број	325	123	373	75	430	18
	Могу издржати са садашњим приходима	%	74	26	85	15	94	6
		Број	331	114	378	66	417	28
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	77	23	95	5	96	5
		Број	146	43	180	9	180	8
	Врло тешко живим са садашњим приходима	%	66	34	82	18	91	9
		Број	32	17	40	9	44	4

Регија			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Унско-сански кантон	%		74	26	80	20	95	5
	Број		104	36	113	28	133	7
Тuzлански кантон	%		77	23	88	12	92	8
	Број		183	56	210	29	221	18
Зеничко-добојски кантон	%		77	24	92	8	98	2
	Број		145	45	175	15	185	5
Средњобосански кантон	%		66	34	85	15	94	6
	Број		86	44	111	19	122	8
Херцеговачко-неретвански кантон	%		91	9	98	2	100	0
	Број		102	10	110	2	112	0
Западно-херцеговачки кантон	%		85	15	93	8	95	5
	Број		38	7	42	3	43	2
Кантон Сарајево	%		62	38	75	25	93	7
	Број		141	88	173	57	213	17
Кантон 10	%		63	37	87	14	100	0
	Број		26	15	36	6	42	0
Посавски кантон	%		100	0	100		100	0
	Број		23	0	23		23	0
Босанско-подрињски кантон Горажде	%		79	21	79	21	75	26
	Број		10	3	10	3	9	3
Сопствени банковни рачун	Да	%	67	33	81	19	94	6
	Број		302	151	366	88	427	27
	Не	%	78	22	89	11	95	5
	Број		485	139	557	67	593	31
Директно погођене сукобом	Да	%	73	27	85	15	94	6
	Број		575	209	666	117	739	44
	Не	%	75	25	88	12	96	4
	Број		285	95	335	44	364	16

Особине испитаница – Република Српска

		Укупно		Које су некада имале партнера	
		%	Број	%	Број
Насељено подручје	Урбано	43	435	43	411
	Рурално	57	584	57	550
Старосна категорија	18–19	2	17	1	5
	20–24	7	73	6	58
	25–29	10	105	10	100
	30–34	9	90	9	89
	35–39	9	92	9	90
	40–49	18	180	18	177
	50–59	21	212	21	201
	60–69	17	173	17	167
	70–74	7	70	7	67
	75–79	0	4	0	4
	Не жели да одговори	0	3	0	3
	Образовање	Без образовања	2	19	2
Основно образовање		6	61	6	60
Средње образовање		75	766	75	720
Више/високо образовање		17	172	17	162
Да ли имају дјеце	Да, сопствену дјецу	72	738	76	732
	Да, бринем се о пасторчади или сам хранитељка	1	5	0	3
	Да, обоје	1	8	1	8
	Не	26	268	23	217
	Не жели да одговори	0	1	0	1
Запослење	На плаћеном послу	31	313	31	298
	Самозапослена	4	36	4	36
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	1	7	1	7
	Незапослена	33	330	33	316
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	7	66	5	44
	Не радим због болести или инвалидитета	1	6	1	5
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	10	104	11	102
	Пензионисана	15	154	15	148

Тренутно запослење/ занимање	Једноставна занимања	27	95	28	94
	Оператерке постројења и машина и састављачице производа	2	7	2	7
	Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	4	13	4	12
	Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	5	16	4	13
	Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	27	96	27	91
	Административне службенице	13	47	14	46
	Техничарке или стручне сараднице	9	32	9	32
	Стручњакиње и научнице	11	40	11	37
	Законодавке, дужноснице, директорице	0	1	0	1
	Не жели да одговори	3	10	3	9
Приход домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	23	238	23	219
	Могу издржати са садашњим приходима	48	493	48	464
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	21	211	21	204
	Врло тешко живим са садашњим приходима	7	68	7	67
	Не зна	0	1		
	Не жели да одговори	1	7	1	7
Сопствени банковни рачун	Да	53	544	54	520
	Не	45	463	45	430
	Не зна	0	3	0	3
	Није примјењиво	0	1	0	1
	Не жели да одговори	1	8	1	8
Директно погођене сукобом	Да	59	605	61	585
	Не	41	414	39	376

Ставови – Република Српска

		Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су злостављане често измишљају или преувеличавају наводе о злостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познатика			
		Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се		
Укупно	%	59	38	10	85	11	85	23	75	29	60		
	Број	603	384	99	867	112	868	234	762	297	610		
Старосна категорија	15–29	%	49	47	8	86	9	88	17	82	35	50	
		Број	95	92	16	168	17	172	32	159	68	98	
	30–39	%	51	46	5	89	11	85	17	82	24	67	
		Број	92	83	9	162	20	155	32	150	43	123	
	40–49	%	64	34	10	85	10	87	23	74	30	59	
		Број	115	62	18	154	18	156	42	134	55	106	
	50–59	%	59	39	12	84	13	84	26	73	29	63	
		Број	124	82	25	179	27	177	55	154	62	134	
	60+	%	71	26	13	82	12	83	30	65	28	60	
		Број	175	63	31	201	30	205	73	161	69	147	
	Насељено подручје	Урбано	%	49	48	8	88	8	88	22	77	32	63
			Број	212	210	36	380	36	382	94	334	140	272
Рурално		%	67	30	11	83	13	83	24	73	27	58	
		Број	391	174	64	486	76	486	140	428	157	338	
Образовање	Без образовања	%	96	4	28	64	33	67	52	48	43	43	
		Број	19	1	5	12	6	13	10	9	8	8	
	Основно образовање	%	66	29	15	82	15	78	22	71	24	65	
		Број	40	18	9	50	9	48	14	43	14	40	
	Средња школа	%	59	38	9	85	11	86	24	74	31	58	
		Број	454	292	71	647	81	656	183	565	234	445	
Више/ високо образовање	%	52	43	8	91	9	87	16	84	23	68		
	Број	90	74	14	156	16	150	27	143	40	117		
Да ли имају дјеце	Да	%	63	35	10	85	12	84	24	74	30	59	
		Број	474	259	77	636	93	626	181	552	222	446	
	Не	%	48	47	9	86	7	90	19	78	27	62	
		Број	128	125	23	231	19	240	52	209	73	165	

Запослење			Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су злостављане често измишљају или преувеличавају наводе о злостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познаника	
			Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се
На плаћеном послу	%		50	47	10	85	7	90	20	78	34	56
	Број		155	148	32	265	21	282	63	245	106	176
Самозапослена	%		60	36	16	78	14	82	17	83	16	73
	Број		22	13	6	28	5	29	6	30	6	26
Помаже у породичном послу (неплаћено)	%		100	0	0	100	0	100	0	100	47	30
	Број		7	0	0	7	0	7	0	7	3	2
Незапослена	%		60	38	6	89	11	86	23	75	24	66
	Број		198	124	21	294	38	283	77	247	79	216
Ученица, студенткиња, иде на обуку	%		38	59	8	89	17	82	20	80	39	47
	Број		25	38	5	58	11	54	13	52	26	31
Не радим због болести или инвалидитета	%		42	58	0	100	0	100	0	100	11	89
	Број		2	3	0	6	0	6	0	6	1	5
Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%		86	12	13	78	16	80	35	63	34	59
	Број		89	13	13	81	16	83	36	65	35	61
Пензионисана	%		66	28	15	80	14	78	25	69	27	57
	Број		101	43	22	122	21	119	39	106	42	88

Занимање			Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су злостављане често измишљају или преувеличавају наводе о злостављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познаника	
			Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се
Једноставна занимања	%		58	41	5	83	8	88	21	78	29	57
	Број		55	39	5	79	8	84	19	74	27	54
Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%		36	64	21	79	21	79	64	37	48	41
	Број		2	4	1	5	1	5	4	2	3	3
Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%		55	45	5	90	0	92	28	72	38	57
	Број		7	6	1	12	0	12	4	10	5	7
Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%		72	28	48	49	14	86	32	68	58	42
	Број		12	4	8	8	2	14	5	11	9	7
Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%		56	38	11	85	7	89	20	77	30	61
	Број		53	36	10	81	7	85	19	74	29	59
Административне службенице	%		48	50	13	85	5	92	15	84	50	46
	Број		22	23	6	40	3	43	7	39	23	21
Техничарке или стручне сараднице	%		38	60	3	97	3	92	17	83	11	69
	Број		12	19	1	31	1	29	5	26	3	22
Стручњакиње и научнице	%		42	55	6	94	10	90	11	89	28	69
	Број		17	22	3	37	4	36	5	35	11	27
Законодавке, дужноснице, директорице	%		0	100	0	100	58	43	0	100	58	43
	Број		0	1	0	1	1	1	0	1	1	1

		Добра жена треба да слуша свог мужа чак и ако се не слаже с њим		Жене које кажу да су зlostављане често измишљају или преувеличавају наводе о зlostављању или силовању		Насиље над женом често изазива сама жртва		Насиље у породици је приватна ствар и треба да се третира у оквиру породице		Жене су чешће силоване од стране непознатих особа него познаника		
		Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	Слажем се	Не слажем се	
Приход домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	54	44	14	82	11	85	17	82	24	65
		Број	128	105	33	195	25	202	41	194	58	154
	Могу издржати са садашњим приходима	%	62	35	8	87	10	87	25	73	33	55
		Број	306	172	37	431	48	427	124	359	161	271
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	60	36	9	85	14	83	25	72	30	64
		Број	127	76	19	179	30	175	52	152	62	136
Врло тешко живим са садашњим приходима	%	52	44	16	79	14	82	25	72	21	62	
	Број	36	30	11	53	10	55	17	49	14	42	
Регија	Сјеверна РС	%	64	33	10	86	11	86	28	71	33	56
		Број	414	210	65	551	69	554	177	456	210	361
	Источна РС	%	50	46	9	84	12	84	15	81	23	66
		Број	188	174	35	316	44	314	57	306	87	249
Сопствени банковни рачун	Да	%	55	41	12	84	10	86	21	76	34	55
		Број	301	222	67	456	53	470	116	414	183	300
	Не	%	64	34	7	87	12	85	25	73	24	65
		Број	296	156	32	404	55	391	115	339	113	300
Директно погођене сукобом	Да	%	63	33	11	85	13	83	27	70	29	60
		Број	382	202	65	517	76	505	166	425	173	364
	Не	%	53	44	8	85	9	88	17	81	30	60
		Број	221	182	34	350	37	363	68	337	124	246

Учесталост насиља од стране интимног партнера – Република Српска

		Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	
		%		%		%		%		%		
Укупно	%	64	37	89	11	98	3	63	37	88	12	
	Број	611	351	854	107	937	24	606	355	849	113	
Старосна категорија	15–29	%	66	34	91	9	98	2	66	35	91	10
		Број	108	55	148	15	159	3	107	56	147	15
	30–39	%	63	37	88	12	97	4	63	37	88	12
		Број	113	66	157	22	173	6	112	67	157	22
	40–49	%	62	38	91	9	98	2	62	38	90	10
		Број	111	67	161	16	174	3	109	68	160	18
	50–59	%	57	43	86	14	97	3	56	44	85	15
		Број	114	87	172	29	195	6	113	88	170	31
	60+	%	69	31	90	10	98	2	69	31	89	11
		Број	164	74	215	24	233	5	164	74	213	25
Насељено подручје	Урбано	%	60	40	88	12	97	3	59	41	87	13
		Број	245	166	362	49	400	12	243	169	359	52
	Рурално	%	66	34	90	11	98	2	66	34	89	11
		Број	365	185	492	58	538	12	364	186	490	60

			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број
Образовање	Без образовања	%	76	25	89	11	100	0	76	25	89	11
		Број	14	5	17	2	19	0	14	5	17	2
	Основно образовање	%	79	21	90	10	96	4	77	23	90	10
		Број	47	13	54	6	57	2	46	14	54	6
	Средња школа	%	62	38	90	10	98	2	62	38	89	11
		Број	446	274	647	73	703	17	444	276	642	78
Више/високо образовање	%	63	37	84	16	97	3	62	38	84	16	
	Број	102	59	136	26	157	5	101	61	135	26	
Да ли имају дјеце	Да	%	62	38	88	12	97	3	61	39	87	13
		Број	459	284	650	92	719	23	455	287	645	97
	Не	%	70	30	93	7	100	0	70	31	93	7
		Број	152	66	202	15	217	1	151	66	202	16
Запослење	На плаћеном послу	%	58	42	87	13	98	3	57	43	86	14
		Број	173	125	260	38	291	7	171	127	258	40
	Самоза- послена	%	63	37	89	11	97	3	63	37	89	11
		Број	23	13	32	4	35	1	23	13	32	4
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	21	79	100	0	100	0	21	79	100	0
		Број	2	6	7	0	7	0	2	6	7	0
	Незапослена	%	62	38	88	12	97	3	62	38	88	12
		Број	197	119	280	37	308	9	196	121	279	37
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	83	18	95	6	100	0	81	19	95	6
		Број	36	8	42	2	44	0	35	9	42	2
	Не радим због болести или инвалидитета	%	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0
		Број	5	0	5	0	5	0	5	0	5	0
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	66	34	85	15	97	3	66	34	84	16
		Број	68	34	87	16	99	3	68	34	86	17
Пензионисана	%	71	29	93	7	98	2	71	29	93	7	
	Број	105	42	137	11	145	3	105	42	137	11	

Занимање			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%		%		%		%		%	
Једноставна занимања	%		58	42	89	11	98	2	57	43	89	11
	Број		55	39	84	10	92	2	54	41	84	11
Оператерке постројења и машина и састављачи производа	%		49	51	100	0	100	0	49	51	100	0
	Број		3	3	7	0	7	0	3	3	7	0
Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%		73	27	95	5	100	0	73	27	95	5
	Број		9	3	12	1	12	0	9	3	12	1
Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%		25	75	100	0	100	0	25	75	100	0
	Број		3	9	13	0	13	0	3	9	13	0
Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%		57	43	88	13	97	3	57	43	87	13
	Број		52	39	80	11	88	3	52	39	79	12
Административне службенице	%		70	30	88	12	94	6	70	30	85	15
	Број		32	14	41	6	43	3	32	14	39	7
Техничарке или стручне сараднице	%		43	57	78	22	100	0	43	57	78	22
	Број		14	18	25	7	32	0	14	18	25	7
Стручњакиње и научнице	%		70	30	91	9	98	2	69	32	91	9
	Број		26	11	34	3	36	1	25	12	34	3
Законодавке, дужноснице, директорице	%		100	0	100	0	100	0	100	0	100	0
			1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Vojna zanimanja i zaposlenje u oružanim snagama	%		0	100	100		100	0		100	100	0
	Број		0	2	2		2	0		2	2	0
Приход домаћинства	%		73	27	92	8	98	2	73	27	91	9
	Број		160	59	201	18	214	5	160	59	200	19
Могу издржати са садашњим приходима	%		63	37	92	8	98	2	62	38	91	9
	Број		292	173	426	39	455	10	288	176	422	43
Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%		55	45	84	16	99	1	55	45	84	16
	Број		112	92	172	32	201	3	112	92	172	32
Врло тешко живим са садашњим приходима	%		65	35	79	22	90	10	64	36	76	24
	Број		44	23	53	14	60	7	43	24	51	16

Регија			Психичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко насиље од партнера или бившег партнера – некада		Сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Психичко, физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада		Физичко или сексуално насиље од партнера или бившег партнера – некада	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
			%		%		%		%		%	
Регија	Сјеверна РС	Број	378	229	533	74	591	16	373	233	528	79
		%	66	34	91	9	98	2	66	34	90	10
	Источна РС	Број	233	122	321	33	346	8	233	122	320	34
		%	62	38	88	12	97	3	62	39	87	13
Сопствени банковни рачун	Да	Број	322	198	457	63	503	17	321	199	452	68
		%	65	35	90	10	98	2	64	36	90	11
	Не	Број	278	152	386	44	423	7	274	155	385	45
		%	63	37	89	11	98	3	63	37	89	12
Директно погођене сукобом	Да	Број	369	216	523	62	570	15	367	218	518	67
		%	64	36	88	12	98	2	64	37	88	12
	Не	Број	242	135	332	45	367	9	239	137	331	45
		%	63	37	89	11	98	3	63	37	89	12

Насиље од стране садашњег партнера, по карактеристикама садашњег партнера – Република Српска

		Психичко, физичко или сексуално узнемиравање – некада			
		Не	Да		
Садашњи партнер – Старост	15–29	%	12	6	
		Број	59	13	
	30–39	%	22	22	
		Број	107	50	
	40–49	%	20	18	
		Број	98	40	
	50–59	%	23	27	
		Број	113	60	
	60+	%	24	27	
		Број	119	59	
	Садашњи партнер – Запослење	На плаћеном послу	%	56	59
			Број	278	132
Самозапослен		%	7	7	
		Број	32	16	
Помаже у породичном послу (неплаћено)		%	1	0	
		Број	5	0	
Незапослен		%	14	12	
		Број	71	26	
Ученик, студент, иде на обуку		%	2	1	
		Број	10	2	
Не радим због болести или инвалидитета		%	0	0	
		Број	1	1	
Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице		%	1	1	
		Број	3	1	
Пензионисан		%	20	21	
		Број	97	46	

		Психичко, физичко или сексуално узнемиравање – некада		
		Не	Да	
Садашњи партнер – Занимање	Једноставна занимања	%	21	17
		Број	65	24
	Оператери постројења и машина и састављачи производа	%	8	10
		Број	25	14
	Грађевинари, обртници или повезана трговачка занимања	%	16	16
		Број	47	22
	Квалификовани радници у пољопривреди, шумарству и рибарству	%	9	9
		Број	26	12
	Радници у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%	11	19
		Број	34	27
	Административни службеници	%	7	8
		Број	21	11
	Техничари или стручни сарадници	%	15	14
		Број	46	20
	Стручњаци и научници	%	10	7
		Број	30	10
	Законодавци, дужносници, директори	%	2	0
		Број	5	0
Оружане снаге	%	2	2	
		5	2	
Садашњи партнер – Образовање	Без образовања	%	1	1
		Број	3	1
	Основно образовање	%	3	2
		Број	15	4
	Средња школа	%	79	84
		Број	392	189
	Више/високо образовање	%	17	14
		Број	86	32

			Психичко, физичко или сексуално узнемиравање – некада	
			Не	Да
Приходи	Партнер зарађује мање	%	7	5
		Број	10	4
	Партнери зарађују отприлике једнако	%	55	44
		Број	83	34
	Партнер зарађује више	%	38	51
		Број	58	40
Употреба алкохола садашњег партнера	Никада или мање од једном мјесечно	%	97	95
		Број	474	208
	Недјељно	%	3	5
		Број	17	11
	Готово сваки дан / сваки дан	%		1
		Број		1
Употреба дрога садашњег партнера	Никада или мање од једном мјесечно	%	100	100
		Број	496	223
	Недјељно	%	0	1
		Број	0	1
Да ли се партнер икада борио у оружаном сукобу?	Да	%	36	42
		Број	171	89
	Не	%	64	58
		Број	310	124

Учесталост насиља од стране непартнера од 15. године надаље – Република Српска

		Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	
Укупно	%	93	7	98	2	92	9	
	Број	946	73	1002	17	933	86	
Старосна категорија	15–29	%	92	9	98	2	90	10
		Број	179	17	191	4	176	19
	30–39	%	92	8	96	4	89	11
		Број	167	15	175	7	162	20
	40–49	%	94	6	98	2	92	8
		Број	169	11	176	4	166	15
	50–59	%	91	9	99	1	91	10
		Број	193	19	210	2	192	20
60+	%	95	5	100	0	95	5	
	Број	235	11	246	1	234	12	
Насељено подручје	Урбано	%	90	10	98	2	89	12
		Број	392	43	425	9	385	50
	Рурално	%	95	5	99	1	94	6
		Број	554	30	577	8	548	36
Образовање	Без образовања	%	95	5	97	3	92	8
		Број	19	1	19	1	18	2
	Основно образовање	%	99	1	100	0	99	1
		Број	60	1	61	0	60	1
	Средње образовање	%	94	6	98	2	93	7
		Број	722	44	752	14	711	55
Више/високо образовање	%	84	16	99	1	83	17	
	Број	144	28	169	2	142	29	
Које су некада имале партнера Да ли имају дјеце	Да	%	93	8	98	2	91	9
		Број	889	72	946	16	877	84
	Да	%	93	7	99	2	92	8
		Број	698	52	739	12	688	62
	Не	%	92	8	98	2	91	9
		Број	247	21	262	6	243	25

Запослење			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
На плаћеном послу	%		92	8	98	3	90	10
	Број		287	26	305	8	281	32
Самозапослена	%		88	12	96	4	88	12
	Број		32	4	35	1	32	4
Помаже у породичном послу (неплаћено)	%		100	0	100	0	100	0
	Број		7	0	7	0	7	0
Незапослена	%		93	7	98	2	91	9
	Број		307	23	323	7	301	29
Ученица, студенткиња, иде на обуку	%		92	8	99	1	91	9
	Број		61	5	65	1	60	6
Не радим због болести или инвалидитета	%		89	12	100	0	89	12
	Број		5	1	6	0	5	1
Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%		92	8	100	0	92	8
	Број		96	8	104	0	96	8
Пензионисана	%		97	3	100	0	97	3
	Број		149	5	154	0	149	5

Занимање			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
				%				
Једноставна занимања	%	99	1	98	2	98	2	
	Број	94	1	93	2	93	2	
Оператерке постројења и машина и састављачице производа	%	100		100	0	100		
	Број	7	0	7	0	7	0	
Грађевинарке, обртнице или повезана трговачка занимања	%	89	0	100	0	89	0	
	Број	12	1	13	0	12	1	
Квалификоване раднице у пољопривреди, шумарству и рибарству	%	100		100	0	100		
	Број	16		16	0	16		
Раднице у продаји, службама за подршку корисницима или личним услугама	%	89	11	96	4	87	13	
	Број	85	10	92	4	83	13	
Административне службенице	%	88	12	97	3	85	15	
	Број	41	6	45	2	39	7	
Техничарке или стручне сараднице	%	81	19	93	7	76	24	
	Број	26	6	29	2	24	8	
Стручњакиње и научнице	%	98	2	100	0	98	2	
	Број	39	1	40	0	39	1	
Законодавке, дужноснице, директорице	%	100		100		100		
	Број	1		1		1		

			Физичко насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље		Физичко или сексуално насиље од стране непартнера – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
			Број	Број	Број	Број	Број	Број
Приход домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	93	7	98	3	91	9
		Број	222	16	232	6	217	21
	Могу издржати са садашњим приходима	%	94	6	99	1	93	7
		Број	462	31	490	3	460	34
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	91	9	97	3	89	11
		Број	192	20	206	6	187	24
Врло тешко живим са садашњим приходима	%	91	9	97	3	88	12	
	Број	62	6	66	2	60	8	
Регија	Сјеверна РС	%	92	8	98	2	91	9
		Број	591	52	633	10	583	60
	Источна РС	%	94	6	98	2	93	7
		Број	355	21	369	7	349	27
Сопствени банковни рачун	Да	%	93	8	98	3	91	10
		Број	504	41	531	14	493	52
	Не	%	93	7	99	1	93	8
		Број	431	32	460	4	428	35
Директно погођене сукобом	Да	%	95	5	99	1	94	6
		Број	573	32	599	6	568	37
	Не	%	90	10	97	3	88	12
		Број	372	41	403	11	364	50

Учесталост сексуалног узнемиравања и ухођења – Република Српска

			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Укупно		%	69	31	83	18	96	5
		Број	703	316	840	179	973	46
Старосна категорија	15–29	%	59	41	77	23	89	11
		Број	115	81	150	45	174	21
	30–39	%	57	43	72	28	93	7
		Број	104	78	131	51	169	13
	40–49	%	72	28	87	13	100	1
		Број	130	50	157	23	179	1
	50–59	%	70	30	83	17	99	1
		Број	148	64	177	35	210	2
60+	%	83	17	91	9	97	3	
	Број	204	42	224	23	238	8	
Насељено подручје	Урбано	%	62	38	77	23	94	6
		Број	269	166	333	102	409	26
	Рурално	%	74	26	87	13	97	4
		Број	434	150	507	77	564	21
Образовање	Без образовања	%	100	0	100	0	95	5
		Број	19	0	19	0	19	1
	Основно образовање	%	92	8	93	7	97	3
		Број	56	5	57	4	59	2
	Средње образовање	%	69	31	84	16	97	4
		Број	527	238	644	122	739	27
Више/високо образовање	%	58	42	70	30	91	9	
	Број	100	72	120	52	156	16	
Које су некада имале партнера	Да	%	69	31	82	18	96	4
		Број	660	301	787	174	920	41
Да ли имају дјеце	Да	%	72	28	85	15	96	4
		Број	543	207	635	116	723	27
	Не	%	60	40	77	23	93	7
		Број	160	108	206	62	248	19

		Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље		
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	
Запослење	На плаћеном послу	%	62	38	78	22	95	5
		Број	194	119	243	69	297	15
	Самозапослена	%	59	42	70	31	96	4
		Број	21	15	25	11	35	1
	Помаже у породичном послу (неплаћено)	%	45	55	45	55	91	9
		Број	3	4	3	4	7	1
	Незапослена	%	72	28	84	16	97	4
		Број	238	92	277	53	318	12
	Ученица, студенткиња, иде на обуку	%	47	53	79	21	87	13
		Број	31	35	52	14	57	9
	Не радим због болести или инвалидитета	%	42	58	77	23	100	0
		Број	2	3	5	1	6	0
	Обавља кућанске послове и брине се о члановима породице	%	77	23	87	14	97	3
		Број	80	23	90	14	100	3
	Пензионисана	%	85	15	92	8	97	3
		Број	130	24	142	12	149	5

			Сексуално узнемиравање – од 15. године надаље		Сексуално узнемиравање – најтежи облици – од 15. године надаље		Поновљени инциденти насиља – од 15. године надаље	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Занимање	Једноставна занимања	%	71	29	84	16	97	3
		Број	67	28	80	15	92	3
	Оператерке постројења и машина и Балови	%	90	10	100	0	100	0
		Број	6	1	7	0	7	0
	Балови обртнице и повезана трговачка компанија	%	62	38	72	28	100	0
		Број	8	5	10	4	13	0
	Квалификациона раднице у пољопривреди, шумарству и продаји, слободне за подршку	%	19	81	56	44	100	0
		Број	3	13	9	7	16	0
	Административна личности	%	60	40	76	24	93	7
		Број	58	38	73	23	89	7
	Техничарке или стручне сараднице	%	64	36	73	27	95	5
		Број	30	17	34	13	44	3
	Стручњакиње и научнице	%	50	50	65	35	100	0
Број		16	16	21	11	32	0	
Закнодавке, дужноснице, директорице	%	63	37	79	21	97	3	
	Број	25	15	32	8	39	1	
Приход домаћинства	Са садашњим приходима живим удобно	%	100	0	100	0	100	0
		Број	1	0	1	0	1	0
	Могу издржати са садашњим приходима	%	78	22	89	11	94	6
		Број	185	53	211	27	224	14
	Са садашњим приходима наилазим на потешкоће у животу	%	68	32	82	18	97	3
		Број	336	158	403	90	478	15
	Врло тешко живим са садашњим приходима	%	61	39	78	22	96	4
		Број	129	82	164	47	202	9
		%	74	26	84	16	96	4
		Број	50	18	57	11	65	3

			Seksualno uznemiravanje – od 15. godine nadalje		Seksualno uznemiravanje – najteži oblici – od 15. godine nadalje		Ponovljeni incidenti nasilja – od 15. godine nadalje	
			Не	Да	Не	Да	Не	Да
Регија	Сјеверна РС	%	69	32	81	19	96	4
		Број	440	203	521	122	615	28
	Источна РС	%	70	30	85	15	95	5
		Број	262	114	319	57	357	19
Сопствени банковни рачун	Да	%	64	36	79	21	95	5
		Број	346	198	431	114	517	28
	Не	%	75	25	86	14	96	4
		Број	346	117	399	64	445	18
Директно погођене сукобом	Да	%	74	26	86	14	97	3
		Број	449	156	521	85	589	16
	Не	%	61	39	77	23	93	7
		Број	254	160	320	94	384	30

Анекс 5. Захвалнице

Ову студију наручио је ОЕБС, а спровео Ипсос, велика међународна компанија за истраживање. ОЕБС жели да се захвали централном Ипсос тиму на њиховом раду и посвећености. Они су водили теренски рад, анализирали податке и израдили нацрте извјештаја. Ипсос у Босни и Херцеговини био је одговоран за вођење локалног теренског истраживања.

Централни Ипсос тим чиниле су Маелис Баблон, Јелена Крстић, Сара Грант-Вест, Катрина Леари, Тања Стојадиновић, Хана Вилиамс и Славица Вељковић.

Ипсос тим у Босни и Херцеговини чине Соња Милутиновић и Селма Капо Мулаомеровић.

У Босни и Херцеговини, укупно 62 професионалне анкетарке водиле су интервјуе са великом пажњом и професионализмом и учиниле видљивим теме које се често не примјећују у свакодневном животу. Жељели бисмо се захвалити Мерими Бајрић, Елми Балкић, Адиси Башић, Амириси Букарић, Наташи Цуровић, Алми Човић, Слободанки Ђебић, Милани Ђутковић, Светлани Давидовић, Насији Џихановић, Јасмини Џумхур, Јованки Ђокић, Сенади Гагула, Арнели Галијашевић, Самри Халилчевић, Едини Халиловић, Аиди Хотић, Енеси Хусић, Ради Игњић, Маиди Јакупи, Наташи Јањетовић, Мелиси Кајмак, Сањи Којић, Мевзети Корман, Јасмини Кошпо, Тајани Кулић, Мари Ловрић, Радмили Лукић, Данијели Матић, Дијани Микић-Хоџић, Љиљани Мирић, Јовани Мирковић, Хани Мрша, Санели Мулахметовић, Амри Муратовић, Нусрети Муратовић, Ирми Огрешевић, Џемили Оруч, Џемили Овчина, Аиди Пашалић, Душки Пена, Сретанки Петричевић, Лутвији Повлакић, Маји Радоњић, Лејли Ребихић, Драгани Ристић, Анђелији Рогач, Дијани Рогић Вујиновић, Алми Семанић, Адиси Синановић, Елведини Спахић, Достани Стевић, Тањи Шаренац, Амили Шећербеговић, Аиди Шишић, Јасмини Терзић, Слађани Топић, Слађани Товирац, Алмедини Веле, Мерими Веле, Мирсади Захировић и Маријани Зечевић на подршци и преданости пројекту.

Захваљујемо се Елмаји Бавчић, савјетници у Мисији ОЕБС-а у Босни и Херцеговини, која је од самог почетка подржавала ово истраживање вриједним савјетима и смјерницама. Посебно се захваљујемо и свим колегама и колегиницама из Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини који су пружили допринос и логистичку подршку током имплементације пројекта.

Тим за управљање пројектима ОЕБС-а чиниле су Серани Сигел и Душица Ђукић.

Захваљујемо се и Марији Бабовић и Валентини Андрашек на њиховом драгоцјеном доприносу у писању овог извјештаја и Гергелију Хидегу за његове статистичке увиде и подршку током цијелог пројекта.

И најважније, искрено се захваљујемо свим женама које су учествовале у истраживању, дискусијама фокус-група и дубинским интервјуима и подијелиле своја мишљења и лична искуства. Без њиховог повјерења ова студија не би била могућа.

Organization for Security and
Co-operation in Europe

Секретаријат ОЕБС-а
Одјељење за родна питања
Wallnerstrasse 6
1010 Беч, Аустрија

мејл: equality@osce.org
osce.org/secretariat/gender
osce.org/violence-againstwomen